

SLUŽBENI VJESNIK

2018.

BROJ: 12

UTORAK, 27. OŽUJKA 2018.

GODINA LXIV

GRAD NOVSKA

AKTI GRADSKOG VIJEĆA

11.

Na temelju članka 12. stavka 3. i članka 27. Zakona o ustanovama («Narodne novine», broj 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08) te članka 36. Statuta Grada Novske («Službeni vjesnik», broj 24/09, 8/13, 39/14, 45/17 i 4/18), Gradsko vijeće Grada Novske, na 8. sjednici održanoj dana 26. ožujka 2018. godine, donijelo je

ODLUKU

o izmjenama Odluke o osnivanju Centra za razvoj poduzetništva Grada Novske

Članak 1.

U Odluci o osnivanju Centra za razvoj poduzetništva Grada Novske («Službeni vjesnik», broj 5/07 i 47/10), (u daljnjem tekstu: Odluka) mijenja se naziv Odluke i sada glasi:

»Odluka o osnivanju Razvojne agencije Grada Novske«.

Članak 2.

Članak 1. Odluke mijenja se i glasi:

»Ovom Odlukom osniva se ustanova pod nazivom: Razvojna Agencija Grada Novske sa svrhom poticanja razvoja poduzetništva na području Grada Novske (u daljnjem tekstu: Ustanova).«

Članak 3.

Mijenja se članak 2. Odluke i sada glasi:

»Naziv Ustanove je: Razvojna agencija Grada Novske.

Skraćeni naziv Ustanove je: NORA

Sjedište Ustanove je na adresi: Novska, Kralja Tomislava 4.«

Članak 4.

Mijenja se članak 6. stavak 2. Odluke i sada glasi:

»Upravno vijeće Ustanove ima tri člana koje imenuje gradonačelnik.«

Članak 5.

Mijenja se članak 14. Odluke i sada glasi:

»Upravno vijeće Ustanove može steći, opteretiti ili otuđiti nekretninu uz prethodnu suglasnost nadležnog tijela osnivača.

Ravnatelj Ustanove može steći, opteretiti ili otuđiti drugu imovinu Ustanove do vrijednosti od 50.000,00 kuna.

Upravno vijeće Ustanove može steći, opteretiti ili otuđiti drugu imovinu Ustanove do vrijednosti od 100.000,00 kuna.

Ustanova može steći, opteretiti ili otuđiti drugu imovinu Ustanove u vrijednosti preko 100.000,00 kuna, uz prethodnu suglasnost nadležnog tijela osnivača.

Nadležno tijelo osnivača za raspolaganje imovinom određeno je Zakonom kojim se uređuje lokalna i područna samouprava te Statutom Grada Novske.«

Članak 6.

Mijenja se članak 20. Odluke i sada glasi:

»Statut Ustanove donosi Upravno vijeće uz prethodnu suglasnost gradonačelnika.

Druge opće akte Ustanove donosi Upravno vijeće, ako posebnim zakonom ili Statutom Ustanove nije određeno da ih donosi ravnatelj.«

Članak 7.

Mijenja se članak 27. Odluke i sada glasi:

»Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Službenom vjesniku« Grada Novske.«

Članak 8.

Ravnatelj Ustanove dužan je uskladiti Statut Ustanove s ovom Odlukom u roku 30 dana od dana njenog stupanja na snagu i bez odlaganja provesti promjene u sudskom registru nadležnog Trgovačkog suda.

Članak 9.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Službenom vjesniku« Grada Novske.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
GRAD NOVSKA
GRADSKO VIJEĆE

KLASA: 302-02/18-01/4
URBROJ: 2176/04-01-18-1
Novska, 26. ožujka 2018.

Predsjednik Gradskog vijeća
Ivica Vulić, v.r.

12.

Na temelju članka 46. Statuta Grada Novske (»Službeni vjesnik«, broj 24/09, 47/10, 29/11, 3/13, 8/13, 39/14, 45/17 i 4/18), Gradsko vijeće Grada Novske, na 8. sjednici održanoj dana 26. ožujka 2018. godine, donijelo je

ZAKLJUČAK

I.

Prima se na znanje Informacija o stanju i provođenju socijalne skrbi na području Grada Novske za 2017. godinu.

Tekst Informacije čini sastavni dio ovog Zaključka i neće se objavljivati.

II.

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u »Službenom vjesniku« Grada Novske.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
GRAD NOVSKA
GRADSKO VIJEĆE

KLASA: 550-02/18-01/1
URBROJ: 2176/04-01-18-1
Novska, 26. ožujka 2018.

Predsjednik Gradskog vijeća
Ivica Vulić, v.r.

13.

Na temelju članka 46. Statuta Grada Novske (»Službeni vjesnik«, broj 24/09, 47/10, 29/11, 3/13, 8/13, 39/14, 45/17 i 4/18), Gradsko vijeće Grada Novske, na 8. sjednici održanoj dana 26. ožujka 2018. godine, donijelo je

ZAKLJUČAK

I.

Prima se na znanje Informacija o stanju kriminaliteta i stanju prometa na području Grada Novske za 2017. godinu.

Tekst Informacije čini sastavni dio ovog Zaključka i neće se objavljivati.

II.

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u »Službenom vjesniku« Grada Novske.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
GRAD NOVSKA
GRADSKO VIJEĆE

KLASA: 340-08/18-01/1
URBROJ: 2176/04-01-18-1
Novska, 26. ožujka 2018.

Predsjednik Gradskog vijeća
Ivica Vulić, v.r.

14.

Na temelju članka 46. Statuta Grada Novske (»Službeni vjesnik«, broj 24/09, 47/10, 29/11, 3/13, 8/13, 39/14, 45/17 i 4/18), Gradsko vijeće Grada Novske, na 8. sjednici održanoj dana 26. ožujka 2018. godine, donijelo je

ZAKLJUČAK

I.

Prima se na znanje Informacija o nezaposlenosti na području Grada Novske za 2017. godinu.

Tekst Informacije čini sastavni dio ovog Zaključka i neće se objavljivati.

II.

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u »Službenom vjesniku« Grada Novske.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
GRAD NOVSKA
GRADSKO VIJEĆE

KLASA: 102-01/18-01/2
URBROJ: 2176/04-01-18-1
Novska, 26. ožujka 2018.

Predsjednik Gradskog vijeća
Ivica Vulić, v.r.

15.

Na temelju članka 46. Statuta Grada Novske (»Službeni vjesnik«, broj 24/09, 47/10, 29/11, 3/13, 8/13, 39/14, 45/17 i 4/18), Gradsko vijeće Grada Novske, na 8. sjednici održanoj dana 26. ožujka 2018. godine, donijelo je

ZAKLJUČAK

I.

Usvaja se Polugodišnje izvješće o radu gradonačelnika Grada Novske za 2017. godinu.

Tekst Izvješća čini sastavni dio ovog Zaključka i neće se objavljivati.

II.

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u »Službenom vjesniku« Grada Novske.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
GRAD NOVSKA
GRADSKO VIJEĆE

KLASA: 022-05/18-01/2
URBROJ: 2176/04-01-18-1
Novska, 26. ožujka 2018.

Predsjednik Gradskog vijeća
Ivica Vulić, v.r.

16.

Na temelju članka 46. Statuta Grada Novske (»Službeni vjesnik«, broj 24/09, 47/10, 29/11, 3/13, 8/13, 39/14, 45/17 i 4/18), Gradsko vijeće Grada Novske, na 8. sjednici održanoj dana 26. ožujka 2018. godine, donijelo je

ZAKLJUČAK

I.

Usvaja se Izvješće o radu Gradskog vijeća Grada Novske i provođenju Programa rada Gradskog vijeća za 2017. godinu.

Tekst Izvješća čini sastavni dio ovog Zaključka i neće se objavljivati.

II.

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u »Službenom vjesniku« Grada Novske.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
GRAD NOVSKA
GRADSKO VIJEĆE

KLASA: 021-05/18-01/4
URBROJ: 2176/04-01-18-1
Novska, 26. ožujka 2018.

Predsjednik Gradskog vijeća
Ivica Vulić, v.r.

17.

Na temelju članka 46. Statuta Grada Novske (»Službeni vjesnik«, broj 24/09, 47/10, 29/11, 3/13, 8/13, 39/14, 45/17 i 4/18), Gradsko vijeće Grada Novske, na 8. sjednici održanoj dana 26. ožujka 2018. godine, donijelo je

ZAKLJUČAK

I.

Usvaja se Strategija turizma i kulturnog turizma Grada Novske 2017. - 2020. godine.

Tekst Strategije čini sastavni dio ovog Zaključka, koja će se objaviti u »Službenom vjesniku« Grada Novske i stupa na snagu prvog dana nakon dana objave.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
GRAD NOVSKA
GRADSKO VIJEĆE

KLASA: 334-01/18-01/3
URBROJ: 2176/04-01-18-1
Novska, 26. ožujka 2018.

Predsjednik Gradskog vijeća
Ivica Vulić, v.r.

STRATEGIJA TURIZMA I KULTURNOG TURIZMA GRADA NOVSKA 2017. – 2020.

Novska, rujan 2017.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog fonda za regionalni razvoj.

Projekt:

Klaster kulture na temeljima kulturne baštine povijesne jezgre Novske

Dokument:

Strategija turizma i kulturnog turizma grada Novske 2017. - 2020.

Naručitelj:

Grad Novska

Izvršitelj:

Lokalna razvojna agencija - Poduzetnički centar Garešnica

Mjesto i datum:

Garešnica/Novska, rujan 2017.

SADRŽAJ

1.	UVOD	534
1.1.	Pristup izradi Strategije	534
1.2.	Ciljevi i metode izrade Strategije.....	535
1.3.	Razvojno-planski okvir.....	535
2.	ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA.....	536
2.1.	Geografske, prostorne i prometne značajke Novske	537
2.1.1.	Geografske i prostorne značajke grada Novske.....	537
2.1.2.	Prometne značajke grada Novske	538
2.2.	Gospodarske značajke grada Novske	538
2.3.	Obilježja turističke ponude.....	541
2.3.1.	Smještajna ponuda.....	541
2.3.2.	Ponuda hrane i pića	541
2.4.	Obilježja turističke potražnje.....	542
2.4.1.	Turistički promet u destinaciji grad Novska.....	542
2.4.2.	Karakteristike turističke potražnje	543
2.5.	Turistički resursi i atrakcije	545
2.5.1.	Prirodni resursi.....	545
2.5.2.	Kulturno-povijesna baština	547
2.5.3.	Događaji i manifestacije.....	549
2.5.4.	Kultura života i rada	550
2.5.5.	Znamenite osobe.....	551
2.5.6.	Sportsko-rekreacijske građevine	551
2.5.7.	Turističke staze, putovi i ceste	552
2.6.	Analiza konkurencije	553
3.	PREGLED TRENDOVA NA TURISTIČKOM TRŽIŠTU	557
4.	SWOT ANALIZA	560

5. STRATEŠKI PRISTUP RAZVOJU TURIZMA GRADA NOVSKE	562
5.1. Misija i vizija razvoja turizma	562
5.2. Sustav ciljeva i strateške smjernice u funkciji razvoja destinacije.....	563
5.3. Ciljna marketinška strategija destinacije.....	578
5.3.1. Analiza potencijala razvojnih dionika.....	578
5.3.2. Unaprjeđenje postojećih i razvoj novih kulturno-turističkih proizvoda.....	573
5.4. Strateško tržišno pozicioniranje destinacije	581
5.5. Promotivne i komunikacijske aktivnosti	583
6. ZAKLJUČAK	583

1. UVOD

Grad Novska u svibnju 2017. godine potpisala je ugovor s **Lokalnom razvojnom agencijom - Poduzetnički centar Garešnica** u svrhu izrade Strateškog plana - **Strategije turizma i kulturnog turizma grada Novske do 2020. godine**. Ovaj strateški dokument jedan je od rezultata EU projekta: »**Klaster kulture na temeljima kulturne baštine povijesne jezgre Novske**«, ukupne vrijednosti 1.739.500,00 kuna, koji je Grad Novska prijavila na natječaj: »*Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine*«.

Strategija turizma i kulturnog turizma grada Novske pruža integrirani strateški okvir djelovanja različitih institucija javnog sektora, nositelja turističke ponude, neprofitnih organizacija te drugih dionika uključenih u razvoj turizma. Grad Novska svoj turistički razvoj treba temeljiti na bogatoj resursno-atrakcijskoj osnovici, revitalizaciji kulturne baštine te interpretaciji autohtonih proizvoda i suvremenih dostignuća, a sve to uvažavajući načela održivosti. **Osnovni cilj** svake pa i ove destinacije je **osigurati kvalitetu posjetiteljima i ugodan život i prosperitet domicilnom stanovništvu**. Ciljevi destinacije grad Novska mogu se sažeti kako slijedi:

1. adekvatna valorizacija prirodnih i kulturnih resursa te povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva
2. unaprjeđenje svih elemenata turističkog proizvoda, poboljšanje uvjeta boravka turista i osobita zaštita okoliša
3. tržišno pozicioniranje područja kao kvalitetne i atraktivne destinacije kulturnog turizma i aktivnog odmora.

1.1. Pristup izradi Strategije

Polazeći od postavljenih ciljeva te slijedeći uobičajenu metodologiju izrade strateških razvojnih dokumenata, Strategija je strukturirana tako da obuhvati **tri osnovne tematske cjeline**:

- Analizu unutarnjeg i vanjskog okruženja
- Misiju, viziju i ciljeve razvoja
- Implementacijske aktivnosti.

Strategijom turizma i kulturnog turizma grada Novske do 2020. godine obuhvaćena je snimka stanja postojećih kulturnih dobara i raspoloživih turističkih kapaciteta s ciljem ocjenjivanja sadašnjeg položaja te smjernicama za budući razvoj. Na području grada Novske turizam postaje sve značajniji segment razvoja. Ipak, imajući u vidu raspoložive resurse moguće je zaključiti da još uvijek nije zaživio u dovoljnoj mjeri. Ovaj prostor karakterizira čist okoliš, bogatstvo i očuvanost prirodne i kulturne baštine te cjelogodišnja ponuda rekreativnih aktivnosti i kulturnih događanja.

Cilj Strategije je ukazati na mogućnosti i perspektive razvoja turizma na području destinacije grad Novska te istaknuti potrebu postojanja odgovarajuće organizacijske forme kroz koju se može sprovesti i marketing i menadžment koncept. Poradi toga prikupljen je i prezentiran cijeli niz informacija o sadašnjem stanju destinacije, s aspekta ponude i potražnje što bi trebalo biti baza za postavljanje ciljeva i budućih smjerova djelovanja. Da bi područje Novske formuliralo ciljnu marketinšku strategiju i zauzelo odgovarajuću poziciju na tržištu, nužno je prethodno proći kroz određene faze: definiranje misije i vizije destinacije, specificiranje ciljeva i smjernica, odabir ciljnog tržišta te utvrđivanje razvojnih dionika odnosno (su)kreatora proizvodnog portfolia destinacije. Jedan od temeljnih ciljeva predmetne Strategije je pozicionirati destinaciju grad Novska kao kvalitetnu i atraktivnu destinaciju kulturnog turizma i aktivnog odmora.

Strategija turizma i kulturnog turizma grada Novske bit će usklađena s:

- Pozitivnim propisima Republike Hrvatske (zakoni, pravilnici, uredbe)
- Strategijom razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.
- Strategijom razvoja kulturnog turizma Republike Hrvatske
- Strategijom razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije
- Planom ukupnog razvoja grada Novske 2014. - 2018.
- Planom upravljanja i akcijskim planovima Parka prirode Lonjsko polje
- Prostornim planom grada Novske.

1.2. Ciljevi i metode izrade Strategije

Glavni cilj ovoga projekta je osmisлити turistički razvoj grada Novske, s posebnim naglaskom na kulturni turizam, u svrhu jačanja turističke ponude te podizanja kvalitete života lokalnog stanovništva.

Izrada Strategije temeljena je na načelima otvorenosti, multidisciplinarnosti i uključenosti razvojnih dionika te je obuhvatila sljedeće aktivnosti:

- **ANALIZA STRATEŠKO-PLANSKIH DOKUMENATA.** Analizirani su relevantni strateški i planski dokumenti na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini: Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020., Strategija razvoja kulturnog turizma Republike Hrvatske, Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije, Plan ukupnog razvoja grada Novske 2014.-2018., Plan upravljanja Parkom prirode Lonjsko polje, Prostorni plan grada Novske.
- **RADIONICE S DIONICIMA.** Rad na ovom strateškom dokumentu uključivao je suradnju s nositeljima turističkog, gospodarskog, društvenog i kulturnog razvoja grada Novske (Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novska, Javna ustanova Parka prirode Lonjsko polje, Pučko otvoreno učilište Novska, Gradska knjižnica i čitaonica »Ante Jagar« Novska, udruge u kulturi, obiteljska poljoprivredna gospodarstva i drugi).
- **OBILAZAK PROJEKTOG PODRUČJA.** U sklopu obilaska destinacijskog područja, posebna pozornost posvećena je razvojnim ograničenjima područja/nositelja ponude, sagledavanju obilježja resursno-atraktivne osnovice pojedinih lokaliteta te ocjeni stanja turističke infrastrukture i suprastrukture.
- **PRIKUPLJANJE PODATAKA IZ SEKUNDARNIH IZVORA.** Za potrebe kvalitetne izrade Strategije proveden je niz desk istraživanja - istraživanja za stolom, zasnovanih na većem broju različitih sekundarnih izvora podataka, uključujući stručnu literaturu, statističke izvore podataka i internetske portale. Desk istraživanja posebno su usmjerena na analiziranje trendova na turističkom tržištu te prikupljanje podataka o turističkom prometu destinacije Novska.

1.3. Razvojno-planski okvir

Na samome početku nužnim se nameće dati pregled strateško-planskih dokumenata koji su uzeti kao polazište pri izradi Strategije turizma i kulturnog turizma grada Novske. Budući turistički i kulturološki razvoj grada Novske uvjetovan je sljedećim strateškim razvojnim dokumentima i analitičkim podlogama pripremljenima na razini Republike Hrvatske, Sisačko-moslavačke županije te grada Novske:

- **Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.**

Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine služi kao krovni razvojni dokument hrvatskog turizma, a nastala je u trenutku pristupanja Hrvatske Europskoj uniji te služi kao putokaz i otvara novi prostor za razvoj turizma u razdoblju do 2020. godine. Budući da je riječ i o dokumentu koji bi trebao osigurati uklapanje Hrvatske u konsolidiranu turističku politiku Europske unije, Strategija razvoja turizma RH do 2020. predstavlja cjelovit konceptualni okvir koji omogućava: koordinirano djelovanje nositelja turističke politike i sustavno usuglašavanje mjera turističke politike; cjelovito razumijevanje ključnih pravaca razvoja hrvatskog turizma kao preduvjet privlačenja interesa potencijalnih domaćih i stranih ulagača; te ciljano usmjeravanje razvojno-investicijskog procesa i efikasno povlačenje sredstava EU fondova.

- **Strategija razvoja kulturnog turizma Republike Hrvatske**

Ministarstvo turizma iniciralo je izradu ove Strategije s ciljem identificiranja strateških mjera koje će poticati privatni i javni sektor kako bi se postiglo:

- uključivanje kulturnog sektora u turistički proizvod destinacije, čime je moguće postići produljenje sezone, povećanje izvansezonske potražnje, poticanje veće turističke potrošnje ili produljenje boravka gostiju u destinaciji;
- razvijanje kritične mase kulturnih proizvoda i atrakcija koje će pridonositi većem stupnju atraktivnosti i vibrantnosti destinacija, a istodobno njegovati njezine jedinstvenosti;
- korištenje znanja i talenta kulturnih djelatnika u turističkoj interpretaciji, promociji i prezentaciji.

- Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije

Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije je dokument koji turizam svrstava među razvojne prioritete te postavlja ciljeve koji će doprinijeti ukupnom gospodarskom razvoju Sisačko-moslavačke županije. Strategija pomaže ključnim dionicima i nositeljima turističkog razvoja prvenstveno na lokalnoj razini, u izradi lokalnih razvojnih strategija turizma, marketinških planova i sličnih dokumenata. Rezultat tog djelovanja je učinkovitija iskorištenost i bolje upravljanje turističkim potencijalima. Strategija sadrži pregled turističkih potencijala Sisačko-moslavačke županije i analizu njihove valorizacije, revidira strateške ciljeve razvoja turističke djelatnosti, postavlja razvojnu viziju te predlaže mjere koje će se provesti u cilju ostvarivanja vizije.

- Plan ukupnog razvoja grada Novske 2014. - 2018.

Plan ukupnog razvoja (PUR) temeljni je strateški dokument razvoja Grada Novske, formiran u svrhu planiranja, provedbe, kontrole i ocjenjivanja ukupnog razvitka Grada za razdoblje 2014. - 2018. godine. Predmetnim planom se određuje smjer održivog gospodarsko-društvenog razvoja grada Novske te osiguravaju kvalitetni temelji za značajniji ekonomski prosperitet. Ovaj dokument razvojnog karaktera omogućuje Gradu Novskoj apliciranje prema EU fondovima, kao i resornim ministarstvima te služi kao dobra podloga za sveukupni daljnji razvoj.

- Prostorni plan grada Novske

Gradsko vijeće Grada Novske, na 37. sjednici, dana 6. lipnja 2012. godine donijelo je Odluku o izradi II. Ciljanih izmjena i dopuna Prostornog plana. Prostorni plan uređenja grada Novske utvrđuje uvjete uređivanja prostora Grada, određuje svrhovito korištenje, namjenu, oblikovanje, obnovu i saniranje građevinskog i drugog zemljišta, zaštitu okoliša te zaštitu kulturnih dobara i osobito vrijednih dijelova prirode na razmatranom prostoru. Prostornim se planom prvenstveno osiguravaju temeljni uvjeti za ukupni društveni i gospodarski razvitak, zaštitu okoliša te svrhovito korištenje prostora, prirodnih i kulturno-povijesnih dobara.

2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

Destinacija grad Novska je primjer destinacije koja osim osnovnih turističkih usluga (smještaj, prehrana) ima sposobnost kreiranja i plasiranja čitave palete proizvoda i pratećih usluga iz područja kulture, rekreacije i zabave,

stoga se neophodnim nameće **implementirati marketinški pristup u upravljanju destinacijom**. Destinacijski menadžment počiva na dobrom poznavanju **situacije i stanja u destinaciji**, ali i izvan nje. Podjednako je važno poznavati **unutarnje i vanjsko okruženje destinacije**, a upravo situacijska analiza nastoji identificirati i prezentirati kako interne potencijale destinacije tako i eksterne uvjete razvoja.

U nastavku je provedena analiza unutarnjeg i vanjskog okruženja destinacije, uključujući kvalitativnu i kvantitativnu analizu ponude i potražnje.

2.1. Geografske, prostorne i prometne značajke Novske

2.1.1. Geografske i prostorne značajke grada Novske

Grad Novska smješten je na istočnom rubnom dijelu Sisačko-moslavačke županije, na području Zapadne Slavonije (Slika 1.). Grad Novska na sjeveru graniči s Požeško-slavonskom županijom, na istoku s Brodsko-posavskom županijom te je udaljen svega desetak kilometara od državne granice s Bosnom i Hercegovinom (granični prijelaz Jasenovac).

Slika 1. Položaj Grada Novske u okviru Sisačko-moslavačke županije

Izvor: Plan ukupnog razvoja grada Novske 2014. - 2018.

Sisačko-moslavačka županija s površinom od 4.467,79 m² zauzima 7,89% kopnenog teritorija Republike Hrvatske, što ju svrstava među najveće hrvatske županije. Na jugu graniči s Bosnom i Hercegovinom gdje rijeka Una većim dijelom čini prirodnu granicu. Na zapadu graniči s Karlovačkom županijom, na sjeverozapadu s Zagrebačkom županijom, na sjeveroistoku s Bjelovarsko-bilogorskom županijom, dok na istoku graniči s Požeško-slavonskom i Brodsko-posavskom županijom.

Grad Novska zauzima površinu od 319,4 km², što čini 7,2% ukupne površine Sisačko-moslavačke županije. Kao jedinica lokalne samouprave **sastoji se od 23 (statistička) naselja** i to: Bair, Borovac, Brestača, Brezovac, Bročice, Jazavica, Kozarice, Kričke, Lovska, Nova Subocka, Novi Grabovac, Novska, Paklenica, Plesmo, Popovac, Rađenovci, Rajčiči, Rajić, Roždanik, Sigetac, Stara Subocka, Stari Grabovac i Vočarica, od kojih je Novska naselje s najvećom koncentracijom stanovništva. *Prema Popisu stanovništva, kućanstava i stanova iz 2011. godine* u ukupno 23 naselja živi **13.518 stanovnika** koji čine 7,8% stanovništva Županije.

Zemljopisni položaj Grada Novske:

- 16° 58' 56" geografske dužine
- 45° 20' 50" geografske širine.

U makroregionalnoj podjeli Hrvatske, Grad Novska dijelom pripada prostoru nizinskog područja sjeverne Hrvatske (Posavini), a dijelom Panonskom gorju (Psunj) te tako čini prirodnu vezu posavske ravnice i obronaka slavonskog gorja. Ravničarski aluvijalni dio prostire se uz regulirani vodotok Veliki Strug (sliv rijeke Save) koji čini južni rub područja Grada, a sjeverni dio prostora čine jugozapadni obronci Psunja. Na južnim obroncima Psunja i u dolini rijeke Save smjestila se većina naselja. Nadmorske visine naselja unutar područja Grada Novske kreću se od 90 m do 467 m n.v., a najviši vrh je Zmajevac. Rubni jugozapadni dio prostora s površinom od oko 75,73 km² ulazi u područje Parka prirode Lonjsko polje te zauzima oko 15% ukupne površine Parka.

Područje Grada ima umjerenu kontinentalnu klimu pod veoma jakim maritimnim utjecajem koju karakteriziraju umjereno hladne zime, topla ljeta i povoljan godišnji raspored oborina. Područje je zahvaćeno srednjom godišnjom izotermom od 10,5 °C, dok prosječna izoterma za siječanj iznosi -1 °C, a za srpanj +21 °C. Godišnja izohijeta je 908 mm, a prosječna količina oborina u jednom mjesecu iznosi 75,6 mm. Broj dana sa snježnim pokrivačem za Novsku iznosi 36 dana. Prema prosječnim godišnjim vrijednostima relativne vlage zraka može se zaključiti da cijelo područje ima srednju do visoku vlažnost zraka. Vjetrovitost je promjenjiva, uglavnom prevladavaju sjeveroistočni vjetrovi, osobito zimi, dok su ljeti značajna i sjeverozapadna strujanja.

Oko 43% područja Novske zahvaćaju obradive površine visoke kvalitete i bonitetne klase. Podzemna voda temeljnica pogoduje stvaranju livadsko-močvarnih biljnih pokrova. Poboljšanje kvalitete poljoprivrednog tla postignuto je i dodatnim meliorativnim zahvatima čime je osigurana zaštita od plavljenja. Opće ekološke prilike pogoduju rastu šume koja je relativno dobro očuvana. Od vegetacije u ovom području uspijevaju hrast kitnjak i lužnjak, pitomi kesten, lipa, bukva, grab, joha, vrba, topola i sve kultivirano bilje. Od ukupno 14.061,8 ha šumskih površina na području Grada, 13.382,19 ha nalazi se u državnom vlasništvu, odnosno 95,2%. Blizina šume i drvnih sirovina omogućila je razvoj drvne i drvo-prerađivačke industrije na ovome području. Osim drvetom, šumske regije izrazito su bogate drugim šumskim plodinama koje omogućuju pokretanje manufakturne proizvodnje, prerade i finaliziranja u prepoznatljive visokokvalitetne proizvode (gljive, kesteni, med) te kvalitetnom divljači.

2.1.2. Prometne značajke grada Novske

Prometni položaj grada Novske je izuzetno povoljan budući da njegovim središnjim dijelom prolazi **značajna državna i županijska prometna infrastruktura**. Dobar prometni položaj stoga predstavlja jedan od glavnih razvojnih resursa ovoga područja. U okviru te infrastrukture najvišu razinu ima postojeća autocesta A-3 (Ljubljana - Bregana - Zagreb - Lipovac), dok državna cesta D-47 ima regionalan značaj.

Gradom Novska prolazi glavni uzdužni posavski prometni pravac središnje i istočne Hrvatske kojim se autocestom i željezničkom prugom europskog i državnog značaja povezuju Zagreb i Slavonski Brod te dalje područja na krajnjem istoku Hrvatske. Preostala prometna infrastruktura ima prvenstveno županijski značaj, a sastoji se od državnih cesta D-312 te županijskih cesta Ž-3124, Ž-3217, Ž-3249, Ž-3250, Ž-3251 i Ž-3252 koje u longitudinalnom smislu predstavljaju glavni lokalni pravac i vezu Grada Novske s drugim jedinicama lokalne samouprave u pravcu sjeverozapada i jugoistoka. Najvažniji transverzalni pravac koji povezuje sjeveroistok i jugozapad čini državna cesta D-47.

Nižu razinu cestovne mreže, kojom se ostvaruje najuže lokalno povezivanje između naselja i cestovnih pravaca više razine predstavljaju lokalne ceste. Navedena postojeća cestovna mreža, obzirom na svoju razvijenost omogućava vrlo kvalitetno prometno povezivanje naselja unutar grada, ali i s drugim područjima izvan njegovih granica.

Postojeća željeznička infrastruktura također je vrlo razvijena, a sastoji se od dva pravca:

- magistralne glavne željezničke pruge RH 1 (Zagreb - Novska - Tovarnik kao dio paneuropskog koridora X)
- magistralne glavne željezničke pruge MG 2.1. (Sisak - Novska kao krak B paneuropskog koridora).

Takav položaj Grada Novske u odnosu na državni teritorij, kao i lokacija unutar jednog od glavnih razvojnih koridora pruža Novskoj kvalitetne uvjete za budući gospodarski razvitak. Osim prometnih pravaca ovo područje predstavlja i prostor tranzita magistralne energetske infrastrukture (naftovodi, plinovodi i dalekovodi).

2.2. Gospodarske značajke grada Novske

Gospodarske djelatnosti na području grada Novske obuhvaćaju segmente poljoprivredne i stočarske proizvodnje, šumarstva, eksploatacije mineralnih sirovina s pratećim djelatnostima, druge industrijske ili industrijsko-prerađivačke djelatnosti, servisno-zanatske djelatnosti i djelatnosti vezane uz promet i veze. Osim navedenog, od ostalih djelatnosti nešto veći udio imaju ugostiteljstvo i turizam, trgovina i ribarstvo.

Analiza dosadašnjeg gospodarskog razvitka i učešća pojedinih djelatnosti unutar ukupnog gospodarstva ukazuje na značajno prisustvo industrije, prometa i veza te obrtništva i osobnih usluga u ukupnom segmentu proizvodnje i zaposlenosti. Promatrajući zaposlenost stanovništva po pojedinim naseljima, moguće je zaključiti da je središnje urbano naselje Novska ujedno i mjesto koncentracije gospodarstva i rada.

Gospodarski oslonac ukupnom gospodarstvu predstavljaju manje gospodarske jedinice trgovinske djelatnosti s 27%, građevinarstva s 23%, prerađivačke industrije s 13%, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s 9%, poljoprivrede i šumarstva s 5% te djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane i pića s 5%. Najveći broj djelatnika zapošljavaju registrirana trgovačka društava u prerađivačkoj industriji, građevinarstvu i trgovinskim djelatnostima.

Obrtništvo

Uz malo poduzetništvo, obrtništvo je jedan od najznačajnijih, ali i **najdinamičnijih segmenata gospodarstva grada Novske**. Obrtništvo u gradu Novskoj ima dugu tradiciju, pa je tako prva obrtnička izložba u Novskoj održana još 1938. godine. Danas u Novskoj djeluje **Udruženje obrtnika Novska** koje promiče, usklađuje, zastupa i predstavlja zajedničke interese obrtnika s područja grada Novske te općina Lipovljani i Jasenovac.

Na području grada Novske na dan 21. rujna 2017. godine aktivno je djelovao **221 obrt**. Struktura obrta prema djelatnosti i njihova brojnost nije se značajnije mijenjala u proteklih nekoliko godina. U strukturi djelatnosti postojećih obrtničkih radnji i dalje prevladavaju obrti uslužnog zanatstva (građevinske usluge, izdavačke i tiskarske usluge, usluge elektrostruke, usluge popravka, čišćenja, tokarsko-bravarske usluge), obrti proizvodnog zanatstva (proizvodnja hrane i pića, drvene građe te drugih proizvoda od drveta, kože, plastike, stakla, metala), trgovački obrti, te obrti za ugostiteljske i turističke usluge koji zajedno čine 81% ukupno aktivnih obrta.

Poduzetničke zone

Potrebe gospodarskog razvitka grada Novske i poboljšanje opće poslovne klime potaknuli su osnivanje poduzetničkih zona kao uređenog urbanog prostora koji može prihvatiti nove gospodarske sadržaje i osigurati prostor za razvitak novih gospodarskih subjekata. Nedostatak odgovarajućeg prostora i potrebne infrastrukture osnovni su motiv za osnivanje poduzetničke zone za budući razvoj malog i srednjeg gospodarstva.

Na području grada Novske osnovane su dvije poduzetničke zone:

- Poduzetnička zona »Zapad«
- Poduzetnička zona »Novska«.

Poduzetnička zona »Zapad« nalazi se u jugozapadnom dijelu grada Novske, neposredno uz izlaz na autocestu Zagreb - Lipovac (E-70) te državnu cestu Pakrac - Jasenovac (D-47). Osim što se nalazi u neposrednoj blizini autoceste, prednosti poduzetničke zone su i blizina željeznice (1,3 km), riječne luke (75 km), ali i zračne luke (95 km). Površina od 5,4 ha u vlasništvu je Grada, dok se preostalih 25 ha nalazi u privatnom vlasništvu. Zona je u potpunosti komunalno opremljena vodovodom, kanalizacijom, plinom, električnom energijom (trafo-stanica snage 1 MW) i telefonom.

Poduzetnička zona »Novska« se prostire na površini od cca 85 ha zemljišta i regulirana je Prostornim planom uređenja Grada Novske. Poduzetnička zona »Novska« smještena je sjeverno od autoceste Zagreb - Lipovac (A3), istočno od granice katastarske općine Stari Grabovac te zapadno od potoka »Konačka«, a nalazi se neposredno uz željeznički kolodvor u Novskoj. Zemljište koje obuhvaća Poduzetnička zona »Novska« u naravi je poljoprivredni blok, a nalazi se u vlasništvu Grada Novska.

Poljoprivreda

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na području grada Novske registrirano je ukupno **659 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava** (OPG-a) koja tako čine 96% ukupnih poljoprivrednih subjekata na području Novske.

Oko 43% područja zahvaćaju obradive površine visoke kvalitete i bonitetne klase, a kvaliteta poljoprivrednog tla poboljšana je i dodatnim meliorativnim zahvatima čime je osigurana zaštita od plavljenja. Sjeveroistočni dio grada s terenskim i reljefnim ograničenjima pogodan je za stočarstvo (ograničenu poljoprivredu) te vinogradarstvo i voćarstvo (kao tradicionalne djelatnosti), dok je drugi, veći dio nizinsko - ravničarskog područja pogodan za razvoj poljoprivrede i stočarstva unutar kojeg se nalazi i Mokro polje. Jedan od ograničavajućih faktora u jačanju održivih poljoprivrednih djelatnosti svakako je i činjenica da je na području Grada Novske prema podacima Hrvatskog centra za razminiravanje Sisak (kolovoz 2017.) evidentirano 9.748.596 m² minski sumnjivog poljoprivrednog područja.

Na području grada Novske evidentirane su poljoprivredne površine od ukupno 13.836,65 ha u 19 katastarskih općina, odnosno u sva 23 naselja. U strukturi poljoprivrednog zemljišta najveći udio zauzimaju oranice sa 61%, zatim slijede pašnjaci s 22%, livade s 13,5%, voćnjaci s 3%, a najmanje su zastupljeni vinogradi s 0,5%. Kako je upisano u Sustavu evidencije poljoprivrednih zemljišta (ARKOD), od ukupnih poljoprivrednih površina obrađuje se tek 5.328,21 ha ili 39%. Ovaj podatak ukazuje na značajne rezerve za povećanje ciljane upotrebe zemljišta te na jaču potrebu poticanja razvoja poljoprivrede i uzgoja poljoprivrednih kultura, a posebice onih koje donose povećanu novu vrijednost - trajni nasadi, povrće, ljekovito bilje...

Kao poseban problem nameću se još neriješeni imovinsko-pravni odnosi, rascjepkanost zemljišta te uglavnom konvencionalna poljoprivreda koja sa sobom nosi i određene štetne posljedice kao što su onečišćenje okoliša, pitke vode, tla i zraka. Najveći dio površina obrađuje se poljoprivrednom mehanizacijom, prihranjuje mineralnim i organskim gnojivima, a štiti pesticidima, fungicidima, herbicidima i drugim zaštitnim sredstvima, često u prekomjernim količinama. Uz pretežito konvencionalnu poljoprivredu, jedna od prepreka za daljnji razvoj poljoprivrede mogla bi biti i obrazovna i starosna struktura stanovnika poljoprivrednih kućanstava. Većina poljoprivrednika ima samo praktično iskustvo, manji broj poljoprivrednika ima poljoprivrednu edukaciju, a polovica stanovnika poljoprivrednih kućanstava je starije životne dobi (preko 55 godina).

Turizam

S ciljem unapređivanja općih uvjeta boravka turista i podizanja kvalitete i drugih turističkih komplementarnih usluga očuvanjem i stvaranjem prepoznatljivog i privlačnog turističkog okružja i osiguranjem turističkog gostoprimitstva, **Grad Novska je 1995. godine osnovao Turističku zajednicu grada Novske.**

Danas turizam postaje sve značajniji segment razvoja. Ipak, imajući u vidu raspoložive resurse moguće je zaključiti da još uvijek nije zaživio u dovoljnoj mjeri. Blizina Parka prirode Lonjsko polje (čiji su sastavni dijelovi inkorporirani u lokalitet grada Novske - Mokro polje i Trstika), šumska bogatstva, raznovrsnost flore i faune te Novljansko jezero melem su za ljubitelje prirode i izniman potencijal za razvoj **aktivnog odmora**. Bogata lovišta Novsko brdo, Trstika, Muratovica, Rajić, Grede Kamare, Jamaričko brdo te aktivna uloga lovačkih društava »Jelen« i »Srnjak« u održavanju istih odličan su preduvjet za razvoj **lovnog turizma**.

Također, **kulturni**, posebice **etno turizam** predstavlja jednu od razvojnih mogućnosti, osobito zbog brojnih i vrlo aktivnih udruga iz područja kulture i umjetnosti: KUD »Šubić« Novska, KUD »Brest« Brestača, KUD »Kolo« Stari Grabovac, KUD »Javor« Jazavica, Udruga žena »Iskra«, »Novljanske mažoretkinje«, Hrvatsko filatelističko-numizmatičko društvo »Novska '94«, Novljansko akademsko društvo, Društvo likovnih autora Novska »Dlan« i drugi. Kao poseban kulturno-turistički sadržaj na području grada Novske može se istaknuti **Muzejska zbirka obitelji Sajko**. Zbirka obitelji Sajko smještena je u nekoliko prostorija prizemlja obiteljske kuće i u dvorišnoj zgradi, a predstavlja jednu od najraznovrsnijih privatnih kolekcija predmeta na području Sisačko-moslavačke županije, ali i Hrvatske. Zbirka starih predmeta Živka i Željka Sajka zaštićena je kao kulturno dobro i upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Iz više od dvije tisuće predmeta izdvaja se avarski mač iz 7. stoljeća te drugo hladno i vatreno oružje iz 17. i 19. stoljeća, pet tisuća godina stara kamena sjekira, vatrogasna kaciga iz 1887. godine od prešane kože koju je nosio osnivač novljanskog vatrogastva Adalbert Knopp, razni arheološki nalazi, stari satovi, glačala, magnetofoni, etnografski predmeti, stari poljoprivredni alati, veliki fotografski aparat s kraja 19. stoljeća, 6.000 dokumentiranih fotografija i oko 15.000 negativna. Muzejska zbirka obitelji Sajko predstavlja vrijednu kulturnu baštinu novljanskog kraja, a posebnost zbirke je u tome što je većina predmeta prikupljena na području grada.

Velik potencijal za razvoj **ruralnog turizma** predstavljaju brojna obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja svakodnevno pridonose očuvanju slavonske i posavske gastronomije i starih običaja u izvornom okruženju. Prelaskom na ekološku poljoprivrednu proizvodnju, plasiranjem zdravih proizvoda i rukotvorina te ponudom domaćih specijaliteta kao što su čajevi, rakije, sokovi, vina, sirevi te suhomesnati proizvodi, OPG-i i razne udruge znatno doprinose razvoju turističke ponude i prepoznatljivosti grada Novske na širem turističkom tržištu.

Šumarstvo

Šume su po veličini i po višestrukim gospodarskim i ostalim funkcijama vrlo važan prirodni resurs područja grada Novske. Prema obujmu i kvaliteti šumskog fonda šumarstvo na području grada Novske **predstavlja značajnu gospodarsku djelatnost**. Blizina šuma i drvnih sirovina omogućila je razvoj drvne i drvnoprerađivačke industrije na ovome području. Na području Novske uspijevaju šume bukve, hrasta kitnjaka i lužnjaka, graba, johe, cera, jasena, bagrema, smreke, klena i lipe. Također uspijevaju i pitomi kesten, lipa i topola. 95,17% šuma nalazi se u državnom vlasništvu, dok je 4,83% šuma u privatnom vlasništvu.

Lov i ribolov

Znatan dio šumskog područja ima funkciju **državnih i zajedničkih lovišta**: Grede Kamare, Jamaričko brdo, Novsko brdo, Trstika, Muratovica i Rajić kojima gospodare Lovačko društvo »Srndać« Banova Jaruga, Lovačko društvo »Jelen« Novska, Lovačka udruga »Neno lov« Velika Mlaka i Lovačka udruga »Srnjak« Rajić. Na navedenim lovištima obitavaju stalne vrste divljači: srna obična, jelen i divlja svinja, a od sitne divljači tu su: zec obični, fazan i trčka. Pod lovne životinje spadaju i ptice kao prepelica, golub, patka, divlja guska i brojne druge. Sva divljač uzgojena je **metodom prirodnog uzgoja** bez posebnih zahvata i primjena tehnologije intenzivnog uzgoja. Od lovno-tehničkih i lovno-gospodarskih objekata u ovim lovištima nalaze se lovačke kuće, čeke, skloništa, hranilišta i slični objekti.

Područje grada Novske **obiluje slatkovodnim površinama s bogatim ribljim fondom** među koje pripadaju rijeka Veliki Strug, jezero Bajer i Novljansko jezero. Navedena ribolovna područja omiljena su izletišta športskim ribolovcima, turistima i izletnicima. Jezero Bajer ima površinu od 4,5 ha, prosječna dubina mu je oko 3 m, a bogato je šaranom (do 20 kg), amurom (do 25 kg), štukom (do 15 kg) i smuđom. Novljansko jezero ima površinu od 4,5 ha, prosječna dubina mu je oko 2,5 m te je bogato šaranom i amurom. Rijeka Veliki Strug duljine oko 30 km (od sela Trebež do ušća u Savu) i površine oko 56 ha, bogata je ribljim fondom od kojeg se posebno mogu izdvojiti šaran, smuđ, som, cvergl, babuška, amur, tolstolobik i štika. Športsko ribolovno društvo »Karas« koncesionar je jezera Bajer i Novljanskog jezera te lijeve strane obale rijeke Veliki Strug u smjeru Novska - Krapje.

2.3. Obilježja turističke ponude

Turističku ponudu destinacije čine svi gospodarski i društveni sudionici koji na direktan ili indirektan način nastoje doprinijeti širenju i različitosti ukupne ponude, a samim time i povećanju turističke potrošnje, kao ekonomske rezultante privremenog boravka domaćih i inozemnih turista. Svaki sudionik tržišta koji nastoji prodati svoju robu ili uslugu turistima, na određeni je način turistička ponuda. Glavni predstavnici turističke ponude svake destinacije su **ugostiteljski objekti za pružanje usluge smještaja i za pružanje usluge prehrane i točenja pića**.

2.3.1. Smještajna ponuda

Ulogu prihvata i smještaja turista u destinaciji imaju **4 smještajna objekta** koja raspolažu s ukupno **17 smještajnih jedinica (soba)** odnosno **42 postelje (kreveta)**. Najveći udio u smještajnoj ponudi imaju 2 objekta: Eko etno Selo Strug*** i Pansion »Babić**.

Tablica 1. Smještajna ponuda destinacije grad Novska

SMJEŠTAJNI OBJEKT	KATEGORIJA	BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	BROJ POSTELJA
Eko etno Selo Strug	3*	7	19
Pansion »Babić«	2*	5	14
Kuća za odmor »Ribički raj«	/	3	5
Prenočište »Paludina«	2*	2	4
UKUPNO		17	42

Izvor: prilagođeno prema podacima Turističke zajednice Grada Novske

Eko etno Selo Strug

Eko etno Selo Strug nalazi se u selu Plesmo, u blizini rijeke Strug. Pruža uslugu smještaja u autohtonim hrastovim tradicijskim kućama »Vesna« i »Kata« i prelijepoj staroj zidanoj kući »Jelica«. Raspolaže sa 6 dvokrevetnih soba, 1 trokrevetnom sobom i apartmanom. Apartman ima dvije spavaće sobe i kupaonicu. Sobe su uređene u autohtonom etno stilu, uz kupaonicu, opremljene su TV-om, sefom, centralnim grijanjem, klimom i hladnjakom. Na cijelom imanju dostupan je besplatni bežični internet. U sklopu objekta nalaze se i restoran s terasom, jezerca za ribolov, objekti za životinje i pašnjak za jahanje.

Pansion »Babić«

Pansion »Babić« udaljeno je od cca 1,5 km od autoceste Zagreb - Beograd i 2 km od centra Novske. Raspolaže sa 14 postelja u dvokrevetnim i trokrevetnim sobama. Svaka soba u svom sastavu ima kupaonicu i raspolaže mini barom i TV-om te je grijana centralnim grijanjem. U sastavu prenočišta je sala za objed, dnevni odmor i druženje. Prihvatni kapacitet sale je 50 sjedećih mjesta.

2.3.2. Ponuda hrane i pića

Usluge hrane i pića u destinaciji pruža veći broj ugostiteljskih objekata: **6 objekata iz skupine »Restorani« i 21 objekt iz skupine »Barovi«**. Međutim, kvaliteta ponuđenih jela, ambijent i osoblje nisu na odgovarajućoj razini; restorani uglavnom imaju vrlo slične jelovnike s umjereno kvalitetnom, ali nedovoljno raznovrsnom ponudom hrane i nedovoljno zastupljenim proizvodima lokalnih proizvođača. Iznimka je Restoran »Kod dida Joze« koji posluje u sklopu Eko etno Sela Strug i poslužuje hranu koja se priprema na tradicionalan način, prema receptima posavskoga kraja te potječe s okolnih seoskih gospodarstava.

Tablica 2. Ponuda hrane i pića destinacije grad Novska

OBJEKTI ZA HRANU I PIĆE	
Restoran »Kod dida Joze«	Posavski specijaliteti (domaći kruh, suhi sir, jela od divljači i ribe), moslavačka vina Broj sjedećih mjesta: 80 (+ ljeti terasa)
Restoran »San Luca«	Pizza, jela s roštilja, vegetarijanski specijaliteti Broj sjedećih mjesta: 36 u sali, 36 na terasi

OBJEKTI ZA HRANU I PIĆE	
Restoran i pizzeria »Karlo«	Jela od svinjetine, junetine, puretine, piletine i ribe, 24 vrste pizza Broj sjedećih mjesta: 25 (+ ljeti terasa) + Stara slavonska kuća za svečana događanja Broj sjedećih mjesta: 30
Pizzeria i pečenjarnica »Miško«	Jela s roštilja, pizze s namirnicama lokalnog porijekla
UO »ZIKO 1936«	Brza hrana, slastice
Kebab »Mia«	Brza hrana

Izvor: prilagođeno prema podacima Turističke zajednice Grada Novske

2.4. Obilježja turističke potražnje

Potražnja kao drugi pol turističkog tržišta **određuje kretanje turističke ponude**. Naime, turistička potražnja - **turist** - sa svojim stavovima, navikama, željama i mogućnostima formira i određuje svoje zahtjeve i ponašanje na tržištu, što tada postaje odrednica ponašanja svih sudionika turističke ponude koji žele opstati na tržištu. Heterogenost (različitost) potražnje najčešće proizlazi iz starosne strukture, platežne sposobnosti i nacionalne pripadnosti turista te načina organiziranja turističke aktivnosti.

Kada je riječ o **tržištu kulturnog turizma, takozvanim kulturnim turistima**, moguće je uočiti određena zajednička obilježja:

- iznadprosječan osobni dohodak
- viši stupanj obrazovanja
- srednja i starija životna dob
- nešto više zastupljene žene
- češće putuju (iskusni putnici)
- u domicilu često posjećuju kulturne manifestacije
- profesija kojom se bave vezana je uz kulturu i umjetnost.

Unatoč sličnim socio-demografskim karakteristikama, istraživanja pokazuju da kulturni turisti nisu homogena tržište, odnosno da se razlikuju po ulozi koju kultura ima u njihovoj odluci da putuju i posjećuju određene destinacije.

Analizom turističke potražnje destinacije grad Novska obuhvatiti će se kvantitativni i kvalitativni aspekti:

- dolasci i noćenja turista u destinaciji
- dužina boravka turista u destinaciji
- motivi dolaska u destinaciju
- socio-demografske karakteristike turističke potražnje.

2.4.1. Turistički promet u destinaciji grad Novska

Tablica 3. Dolasci i noćenja turista ostvareni na području destinacije grad Novska u razdoblju od 2014. do 2016. godine

	DOLASCI TURISTA			NOĆENJA TURISTA		
	2014.	2015.	2016.	2014.	2015.	2016.
Domaći	999	562	269	1.311	733	1.567
Inozemni	556	344	330	581	524	978
UKUPNO	1.555	906	599	1.892	1.257	2.545

Izvor: prilagođeno prema podacima Turističke zajednice Grada Novske

Tablica prikazuje ukupan broj dolazaka i noćenja turista u razdoblju od 2014. do 2016. godine. Turistički promet izrazito je slab, najveći volumen turističke potražnje registriran je u 2014. godini - 1.555 dolazaka. Sljedećih je godina došlo do drastičnog pada turističkog prometa pa je tako 2016. ostvareno 61.5% manje dolazaka u odnosu na 2014. godinu. Kako je u promatranom razdoblju prosječna dužina boravka u destinaciji porasla s 1,2 na 4,2 dana, nije došlo do pada u ostvarenim noćenjima, štoviše zabilježen je značajan rast. Točnije, 2016. godine realizirano je čak 34,5% više noćenja u odnosu na 2014. godinu.

Tablica 4. Prosječna dužina boravka turista u destinaciji grad Novska u razdoblju od 2014. do 2016. godine

	DUŽINA BORAVKA TURISTA		
	2014.	2015.	2016.
Domaći	1,31	1,30	5,83
Inozemni	1,04	1,52	2,96
UKUPNO	1,22	1,39	4,25

Izvor: prilagođeno prema podacima Turističke zajednice Grada Novske

Nastavno na statističke podatke o turističkom prometu (dolasci i noćenja), u Tablici 4 prikazana je prosječna dužina boravka u promatranom razdoblju. U 2014. godini turisti su se u destinaciji, u prosjeku, zadržavali 1,22 dana, a u 2015. godini 1,39 dana. Problem kratkog zadržavanja turista u destinaciji leži u činjenici da Novska nije glavna i motivirajuća već usputna turistička destinacija za velik broj, kako domaćih tako i inozemnih turista. Ulaganje u kvalitetu proizvoda na razini pojedinih nositelja turističke ponude rezultiralo je značajnijim rastom dužine boravka, u prvom redu domaćih turista. Ipak, nastavak pozitivne tendencije moguće je osigurati jedino povezivanjem svih dionika koji, izravno ili neizravno, sudjeluju u oblikovanju sadržaja i kvalitete destinacijskog proizvoda. Osmišljavanjem integralnog (cjelovitog) turističkog proizvoda i kvalitetnih sadržaja i programa, boravak turista u destinaciji će se obogatiti i produžiti te će se naposljetku osigurati i njihov povratak u destinaciju (»koncept lojalnosti«).

Tablica 5. Turistički promet po organizaciji dolaska u destinaciju grad Novska u 2016. godini

Organizacija dolaska	Dolasci domaći	Dolasci inozemni	Dolasci ukupno	Noćenja domaći	Noćenja inozemni	Noćenja ukupno
Individualno	228	296	524	1.430	941	2.371
Agencijski	41	34	75	137	37	174
UKUPNO	269	330	599	1.567	978	2.545

Izvor: prilagođeno prema podacima Turističke zajednice Grada Novske

Nezadovoljavajuća struktura turističkog prometa proizlazi iz dominantnog udjela individualnih posjetitelja odnosno malog udjela organiziranih grupa posjetitelja (takozvanih agencijskih gostiju). Potonji su ostvarili udio od 12,5% u ukupnim dolascima i 6,8% u ukupnim noćenjima. Općenito gledano, predmetno je područje unatoč bogatoj resursnoj osnovici i izrazitom turističkom potencijalu Lonjskog Polja, slabo posjećeno od strane inozemnih turista.

Posjetitelji koji nisu uključeni u turističku statistiku:

Na području Novske, točnije u selu Jazavica, već petu godinu zaredom održava se **Međunarodni izviđački kamp »Dupin«** u organizaciji **Odreda izviđača »Zelena patrola«** iz **Rajića**. Tijekom dva tjedna u kampu boravi stotinjak izviđača, od kojih čak dvije trećine iz inozemstva: **grupe iz Belgije, Velike Britanije, Njemačke i Francuske**. Ovaj projekt ima velik potencijal u smislu doprinosa razvoju specifične turističke ponude za djecu i mlade.

2.4.2. Karakteristike turističke potražnje

Najveći udio u turizmu Novske imaju domaći turisti. Potrošnja domaćih turista (prije svega iz Zagreba i okolnih županija) predstavlja samo prelijevanje dohotka između navedenih područja unutar nacionalnog teritorija dok bi inozemna potražnja osigurala priljev prijeko potrebnih deviznih sredstava.

Tablica 6. Poredak vodećih emitivnih tržišta destinacije grad Novska za razdoblje od 2014. do 2016. godine

2014.	2015.	2016.
1. Hrvatska	1. Hrvatska	1. Hrvatska
2. Austrija	2. Bosna i Hercegovina	2. Bosna i Hercegovina
3. Velika Britanija	3. Njemačka	3. Makedonija
4. Francuska	4. Francuska	4. Njemačka
5. Njemačka	5. Bugarska	5. Francuska
6. Bosna i Hercegovina	6. Italija	6. Italija
EMITIVNA TRŽIŠTA		

Izvor: prilagođeno prema podacima Turističke zajednice Grada Novske

Kao što je ranije spomenuto, domaći turisti imaju dominantan udio u turističkom prometu, stoga je i u promatranom razdoblju »Hrvatska« vodeće emitivno tržište destinacije grad Novska. Inozemno emitivno tržište Novske moguće je segmentirati u 2 ključne domicilne (geografske) regije: Zapadna (Austrija, Francuska, Njemačka, Velika Britanija, Italija) i Jugoistočna Europa (Bosna i Hercegovina, Makedonija, Bugarska). Inozemni turisti, posebice iz Zapadne Europe posjećuju destinaciju motivirani raznim specifičnim interesima, ponajviše promatranjem ptica, lovom i kulturom življenja.

Tablica 7. Noćenja inozemnih turista ostvarena u destinaciji grad Novska u 2016. godini

DRŽAVA	NOĆENJA TURISTA
Bosna i Hercegovina	316
Makedonija	164
Njemačka	160
Francuska	88
Italija	50
Bugarska	32
Slovenija	27
Švicarska	27
Australija	15
Ostali	99
UKUPNO	978

Izvor: prilagođeno prema podacima Turističke zajednice Grada Novske

Napomena: Pod stavku »Ostali« uvršteni su turisti iz zemalja koje imaju neznatan udio u turističkom prometu destinacije.

U 2016. godini ostvareno je 978 noćenja inozemnih turista, od toga: 316 noćenja turista iz Bosne i Hercegovine, 164 noćenja turista iz Makedonije, 160 noćenja turista iz Njemačke, 88 noćenja turista iz Francuske, 50 noćenja turista iz Italije, 32 noćenja turista iz Bugarske, 27 noćenja turista iz Slovenije i turista iz Švicarske i 15 noćenja turista iz Australije.

Dok **geografska segmentacija** omogućuje kvantificiranje postojeće i potencijalne potražnje, analiza globalnih trendova turističke potražnje pokazala je da se sve više primjenjuje **segmentacija turističkog tržišta na bazi aktivnosti i doživljaja**. Takvom je segmentacijom moguće odrediti kvalitativna obilježja potražnje, poput motivacije, aktivnosti i zadovoljstva, koja su ključna prilikom osmišljavanja proizvoda i razvoja promotivnih strategija.

Ključne tržišne segmente destinacije Novska s obzirom na sam motiv dolaska, interese i aktivnosti koje poduzimaju u destinaciji moguće je raščlaniti kako slijedi:

- **izletnici** (motivi: boravak u prirodi, sport, rekreacija, prisustvovanje manifestaciji (događanju), razgledavanje znamenitosti)
- **osobe koje posjećuju prijatelje i rodbinu** (motivi: odmor i druženje, razgledavanje znamenitosti, zabava)
- **turisti specifičnih interesa** (motivi: promatranje ptica, lov, foto-lov, doživljaj sela, kultura, biciklizam, avantura).

Izletnička (jednodnevna) potražnja ponajprije se veže uz Park prirode Lonjsko Polje. Gotovo dvije trećine izletnika su školska djeca koja dolaze u sklopu nastave ili na jednodnevne školske izlete, dok preostali dio otpada na obitelji s djecom, mlade parove i organizirane grupe.

Osobe koje odsjedaju kod prijatelja ili rodbine motivira, osim same posjete prijateljima i rodbini, zabava i razgledavanje prirodnih atrakcija i kulturnih znamenitosti.

Turisti specifičnih interesa u destinaciju dolaze potaknuti nekim specifičnim motivom. Povećanje udjela upravo ovog segmenta turista, jedan je od prioriteta razvoja turizma na području grada Novske. U nastavku su opisane socio-demografske karakteristike postojeće potražnje specifičnih interesa.

BIRDWATCHERI. Čak 90% inozemnih turista (Velika Britanija, Njemačka) posjećuje Lonjsko polje s primarnim motivom promatranja ptica. U središtu njihova interesa je najstariji riječni rukavac Save - Ornitološki rezervat Krapje dol, poznato gnjezdilište mješovite kolonije žličarki i nekoliko vrsta čapli. Osim izraženog interesa za prirodnu baštinu i ptičje vrste, birdwatcheri pokazuju zanimanje za kulturnu baštinu Novske, posebice tradicijsku posavsku arhitekturu, kulturu života i rada te gastronomiju. Zajedničke socio-demografske karakteristike:

- osobe srednje i starije životne dobi
- više stručne spreme i visoke stručne spreme
- ekološki osviještene
- visoke platežne sposobnosti.

LOVCI. Raznolikost i dinamika reljefa te bogat fond divljači privlače lovce iz susjednih zemalja, ali i cijele Europe. Lovci iz Njemačke i Francuske, koji predstavljaju ključno tržište lovnog turizma Novske, love krupnu divljač posebice divlje svinje, dok lovci iz Italije preferiraju lov na sitnu te jelensku i srneću divljač. Iako im je lov i boravak u prirodi primaran motiv dolaska u destinaciju, lovci iskazuju sve veći interes za eno-gastronomsku ponudu kraja te određene kulturne sadržaje u destinaciji. Zajedničke socio-demografske karakteristike:

- muškarci u dobi između 45 i 65 godina
- srednje stručne spreme i više stručne spreme
- radno aktivni
- srednje i visoke platežne sposobnosti.

KULTURNI TURISTI. Iako je kulturni turizam u Novskoj tek u povojima, dio turista, posebice iz Zapadne Europe, dolazi u destinaciju motiviran, u većoj ili manjoj mjeri, kulturnom baštinom i kulturom življenja novljanskog kraja. Poseban interes iskazuju za graditeljsku baštinu (gradska jezgra, primjerci tradicijske arhitekture), stare zanate i običaje, gastronomiju te način života lokalnog stanovništva. Zajedničke socio-demografske karakteristike:

- osobe mlađe i srednje životne dobi
- više stručne spreme i visoke stručne spreme
- u pratnji članova obitelji ili prijatelja
- srednje i visoke platežne sposobnosti.

2.5. Turistički resursi i atrakcije

Turizam se može razvijati samo u područjima koja posjeduju potencijalne ili realne turističke atrakcije. Više srodnih turističkih atrakcija koje karakterizira visok stupanj međusobne homogenosti moguće je nazvati **faktorima atraktivnosti turističke destinacije**.

Glavni atributi destinacije Novska su njezine prirodne ljepote, ugodna klima, kulturni resursi i atrakcije te kultura života i rada. **Prirodne atrakcije** područja su umjereno valorizirane, uglavnom su regionalnog, ali i nacionalnog i europskog karaktera - Park prirode Lonjsko polje. Upravo raznolikost biljnog i životinjskog svijeta predstavlja najveće prirodno bogatstvo predmetnog područja. Među najznačajnijim **kulturno-povijesnim atrakcijama** ističu se hotel Knopp, zgrada Drapczinski, zgrada Glazbene škole, zgrada pošte i barokna Crkva sv. Luke Evanđeliste, ujedno najvažniji arhitektonski primjerci unutar građevinskog fonda povijesne jezgre Novske.

2.5.1. Prirodni resursi

Za prirodnu resursnu osnovicu novljanskog kraja znakovita je slikovitost pitomih obronaka, ugodna klima, bujne šume, biljni i životinjski svijet te kvalitetna lovišta. Osim **očuvane i raznolike vegetacije** na ovom je području moguće vidjeti **autohtone posavske pasmine domaćih životinja te 250 vrsta ptica** zaštićenih u okviru Parka prirode Lonjsko polje i europskog projekta Natura 2000. Jedna od posebnosti grada Novske zasigurno je i izumrla vrsta **Viviparus - Novljanski ogrc**, okamina puža koji je živio u vodama Panonskog mora, a danas je jedan od najznačajnijih simbola grada Novske.

PARK PRIRODE LONJSKO POLJE	Park prirode. Područje Lonjskog i Mokrog polja s ukupnom površinom od 506 km ² spada među najveća i najočuvanija poplavna - močvarna područja Europe. Park prirode Lonjsko polje upisan je u Ramsarsku listu međunarodno važnih močvarnih biotopa. Na području Novske nalazi se 7,59 hektara zaštićenog područja.
NOVLJANSKO JEZERO	Izletište. Nalazi se nedaleko grada u netaknutoj prirodi okruženo brežuljcima. Mjesto je održavanja različitih zabavnih i kulturnih događanja te obiluje sportsko-rekreacijskim sadržajima: biciklističke i planinarske staze, šetnice, staze za trčanje, tereni za odbojku, košarku, streetball i paintball, dječja igrališta, vanjski šah...
GRADSKI PARK NOVSKA	Spomenik parkovne arhitekture. Novska sa svojim Gradskim parkom jedan je od najljepših malih gradova kontinentalne Hrvatske i svake godine biva nagrađena prestižnim priznanjem »Zeleni cvijet«. Prostornim planom za zaštitu na razini spomenika parkovne arhitekture predloženi su i Ulični dvored, Zagrebačka ulica i Ulični drvored platana, Ulica kralja Zvonimira.
NOVSKO BRDO	Lovište. Nalazi se na zapadnim padinama planine Psunj. Lovište ima ovalni oblik, teren je brežuljkast i ispresijecan dolinama. Obiluje raznim vrstama krupne i sitne divljači. Koncesionar je Lovačko društvo »Jelen« iz Novske.

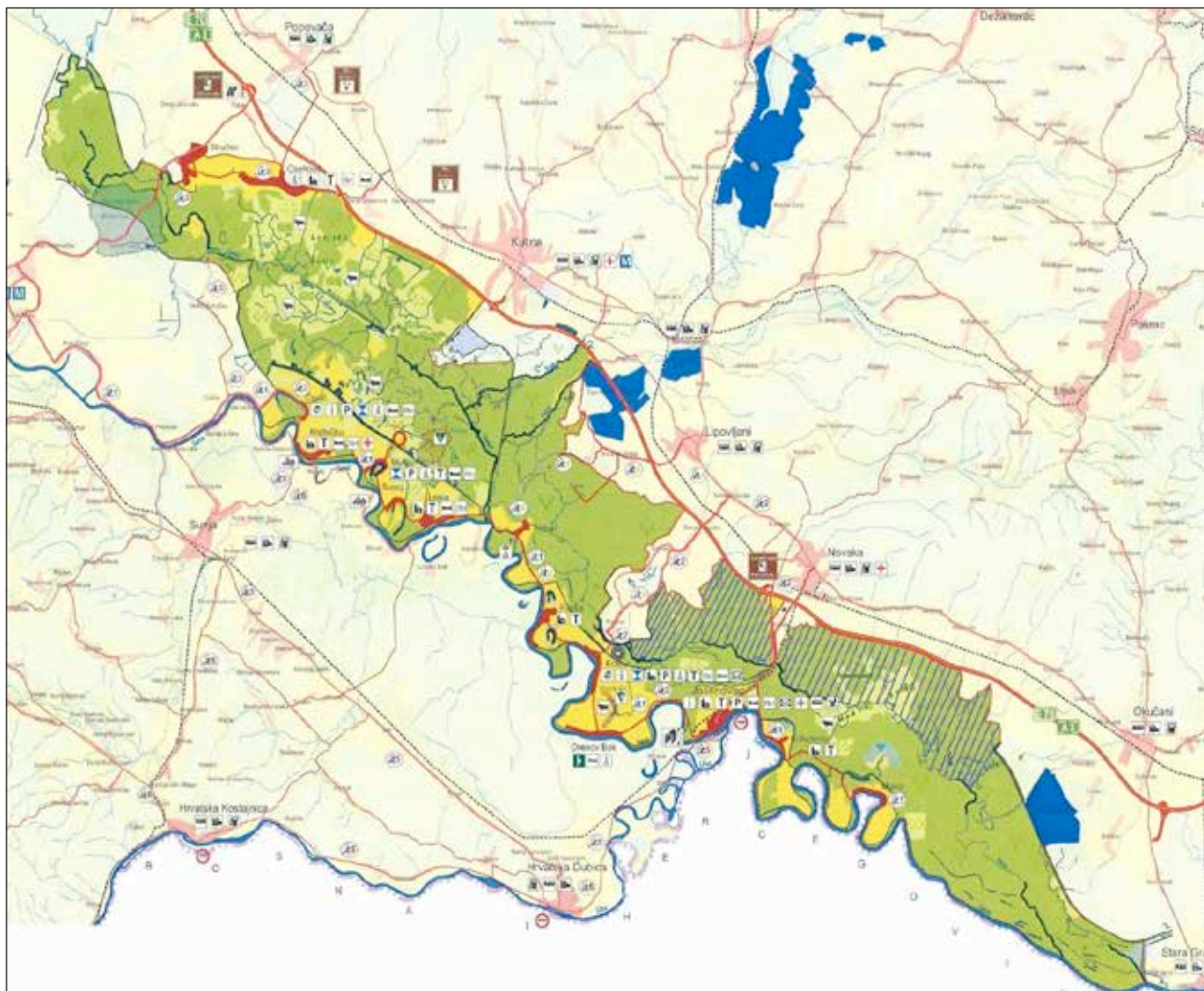
LONJSKO POLJE

Park prirode Lonjsko polje **jedno je od najvećih zaštićenih poplavnih područja dunavskog slijeva**. Zakonom o proglašenju Parka prirode Lonjsko polje područje Lonjskog i Mokrog polja s pojasom lijeve obale rijeke Save, u ukupnoj površini od 50.650 ha, **proglašeno je parkom prirode 1990. godine. Područja Lonjskog i Mokrog polja uvrštena su 3. veljače 1993. godine na Ramsarski popis vlažnih staništa od međunarodne važnosti**. Iste godine područje je proglašeno i **važnim područjem za ptice (IBA, Important Bird Area)**, značajno kao zimovalište i odmorište za ptice selice te mjesto gniježđenja za gotovo 140 vrsta. **2005. godine** područje Parka prirode Lonjsko polje zbog svojih je iznimnih prirodnih, krajobraznih i kulturnih vrijednosti **uvršteno na pristupnu listu UNESCO-ove Liste svjetske baštine** u mješovitoj kategoriji (mixed site).

Parkom prirode Lonjsko polje **upravlja Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje (JUPPLP)**, osnovana na sjednici Vlade Republike Hrvatske (održana 3. svibnja 1996. godine), na kojoj je donijeta *Uredba o osnivanju Javne ustanove Park prirode Lonjsko polje*. Javna ustanova obavlja poslove zaštite, očuvanja, održavanja te promicanja Parka prirode.

U neposrednoj blizini Novske nalaze se iznimno važni lokaliteti Lonjskog polja: **Ornitološki rezervat Krapje dol i prirodno retencijsko područje Mokro polje**. Krapje dol, prvi ornitološki rezervat u Hrvatskoj, zaštićen 1963. godine, smješten je između sela Drenov Bok i Krapje. Obuhvaća površinu od oko 25 ha, a zaštićen je zbog vrijednog gnjezdilišta mješovite kolonije žličarki (*Platalea leucorodia*) i raznih vrsta čaplji. Mokro polje nalazi se u jugoistočnom dijelu područja grada Novske. S geološkog stanovišta radi se o aluvijalnoj ravni ispunjenoj pleistocnim glinama, praporom i recentnim nanosima Save. Ovo je područje u prvom redu retencija namijenjena akumuliranju viška vode rijeke Save te iznimno kvalitetan pašnjak.

Slika 2. Položaj Lonjskog polja u odnosu na područje grada Novske

Izvor: Javna ustanova Parka prirode Lonjsko polje

Napomena: Područje Parka prirode Lonjsko polje u administrativnoj nadležnosti grada Novske iscrtano je plavom bojom i kosim linijama.

Ekološka mreža NATURA 2000

Ekološka mreža u Hrvatskoj je **propisana Zakonom o zaštiti prirode**, a proglašena je Uredbom o proglašenju ekološke mreže te predstavlja sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja važnih za ugrožene vrste i staništa, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti. Uredbom o proglašenju ekološke mreže propisane su i smjernice zaštite čija provedba osigurava postizanje i održavanje povoljnog stanja ciljeva očuvanja svakog područja ekološke mreže.

Područja ekološke mreže sukladno EU ekološkoj mreži NATURA 2000 podijeljena su na **područja važna za divlje svojte i stanišne tipove** (potencijalna SAC područja - Special Areas of Conservation) te **međunarodno važna područja za ptice** (potencijalna SPA područja - Special Protection Areas). Sukladno mehanizmu EU Direktive o staništima, Zakon o zaštiti prirode propisuje da se dijelovi ekološke mreže mogu štiti kao posebno zaštićena područja ili provedbom planova upravljanja, kao i kroz postupak ocjene prihvatljivosti zahvata. Negativno ocijenjen zahvat se može odobriti samo u slučajevima prevladavajućeg javnog interesa i uz Zakonom utvrđene kompenzacijske uvjete. Važan mehanizam je i mogućnost sklapanja ugovora s vlasnicima i ovlaštenicima prava na područjima ekološke mreže, uz osiguranje poticaja za one djelatnosti koje doprinose očuvanju biološke raznolikosti.

U prijedlogu Ekološke mreže za zaštitu prirode NATURA 2000 navedena su sljedeća područja koja se dijelom nalaze na području grada Novske:

- Poligonska područja važna za ptice (SPA):
 - **HR1000004 Donja Posavina**
- Poligonska područja važna za vrste i staništa (SAC):
 - **HR2000416 Lonjsko polje.**

2.5.2. Kulturno-povijesna baština

Kulturna, povijesna i tradicijska baština osnova je identiteta novljanskog kraja. Ona je jedna od konstanti na području grada Novske, a javlja se kako u materijalnim (arhitektura, kulturni spomenici) tako i u nematerijalnim oblicima (narodne pjesme, plesovi, običaji).

Prostornim planom uređenja grada Novske, Konzervatorskom podlogom te sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, utvrđen je status kulturnog dobra za 6 povijesnih cjelina, 17 arheoloških nalazišta, 1 povijesno-memorijsku cjelinu, 5 kulturnih krajolika, 13 sakralnih građevina, 17 civilnih građevina, 1 vojnu građevinu i kompleks, 2 memorijske građevine i 2 pokretna kulturna dobra.

U nastavku su prikazana kulturna dobra grada Novske s najvećim stupnjem zaštite.

Tablica 8. Zaštićena kulturna dobra na području grada Novske

NAZIV	VRSTA	KLASIFIKACIJA	LOKACIJA
Zgrada hotela Knopp	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	profana graditeljska baština	Novska
Crkva sv. Luke Evanđeliste	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	sakralna graditeljska baština	Novska
Zgrada Drapczinski	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	profana graditeljska baština	Novska
Zgrada pošte	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	profana graditeljska baština	Novska
Crkva sv. Teodora Tirona	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	sakralna graditeljska baština	Lovska
Spomen obilježje Trokut iz Domovinskoga rata	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	memorijska baština	Lovska
Crkva sv. Tome Apostola	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	sakralna graditeljska baština	Rajić
Crkva Pohođenja Blažene Djevice Marije	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	sakralna graditeljska baština	Stara Subocka
Povijesna seoska cjelina naselja Stara Subocka	nepokretno kulturno dobro - kulturno-povijesna cjelina	kulturno-povijesna cjelina	Stara Subocka
Zbirka Sajko	pokretno kulturno dobro - zbirka	etnografska građa	Novska
Namještaj Prve kotarske ljekarne »Sveta Marija«	pokretno kulturno dobro - zbirka	etnografska građa	Novska

Izvor: Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel Sisak

Zgrada hotela Knopp

Hotel Knopp smješten u povijesnoj jezgri Novske, na blagoj uzvisini na uglu Zagrebačke i Knoppove ulice. Hotel je u drugoj polovini 19. stoljeća u duhu historicizma dao sagraditi Adalbert Knopp, austrijski trgovac i ugostitelj. Hotelska zgrada je historicistička jednokatnica, pravokutnog izduženog tlocrta. Djelomično je podrumljena i spojena s podrumom starije prizemne zgrade. Uz povijesnu vrijednost kao svjedočanstvo kontinuiteta društvenog građanskog života, građevinski kompleks posjeduje arhitektonsku i urbanističku vrijednost s rijetko očuvanim zgradama specifične namjene iz druge trećine 19. stoljeća koje svjedoče o organiziranom urbanom razvoju Novske.

Crkva sv. Luke Evanđeliste

Jednobrodna sakralna građevina s dvije bočne kapele i sakristijom te zvonikom iznad glavnog pročelja zaključena je izduženim svetištem s polukružnom apsidom. Crkva je građena u nekoliko faza od 1755. - 1862. godine. Pripada tipu dvoranske longitudinalne crkve s dvije bočne kapele i zabatnim zvonikom tipičnim za crkvenu arhitekturu ranog klasicizma i baroknog funkcionalizma. Crkva je vrijedan primjer sakralne arhitekture 19. stoljeća te ostvaruje prostorno urbanističku i arhitektonsku okosnicu unutar skromnog građevinskog fonda povijesne jezgre Novske.

Zgrada Drapczynski

Zidana, djelomično podrumljena visoka prizemnica, sagrađena na izduženoj i dubokoj građevinskoj parceli nedaleko od samog središta povijesne jezgre Novske. Sagrađena je 80-ih godina 19. stoljeća, a investitor je bio g. Drapczyński, ljekarnik u Novskoj. Tipološki i prostorno zgrada je koncipirana kao kombinacija poslovnog prostora ljekarne i stana ljekarničke obitelji. Građena je od kamena, opeke, drva i pokrivena biber crijepom. Izražita arhitektonska vrijednost obrazlaže se očuvanošću izvornog oblikovanja, materijala i konstrukcija te kulturno povijesnim značajem u odnosu na njenu izvornu namjenu.

Zgrada pošte

Pošta je smještena u središtu jezgre grada, na trgu Luke Ilića Oriovčanina, nasuprot glavnom pročelju župne crkve sv. Luke Evanđeliste. Građevina je sagrađena 1906. godine kao zgrada Dioničke štedionice Novske, a od 30-ih godina do kraja II. svjetskog rata u prizemlju je djelovala privatna tiskara. Od 1946. u zgradi su smješteni uredi Hrvatske pošte. To je zidana samostojeća polupodrumljena katnica pravokutnog tlocrta zaključena višestrešnim krovom prekrivenim utorenim crijepom. Na dvorišnom djelu parcele ostao je sačuvan drveni tradicijski bunar. Zgrada pošte u Novskoj svojim tipološkim i morfološkim obilježjima predstavlja vrijedan primjer arhitekture javne namjene s početka 20. stoljeća.

Crkva sv. Teodora Tirona

Parohijska crkva sv. Teodora Tirona smještena je na blagoj uzvisini u mjestu Lovska. Skromnih je dimenzija i obrade u duhu kasnog baroka. Crkva sv. Teodora jednobrodna je, pravocrtnog tlocrta sa zaobljenom apsidom i tornjem iznad pročelja. Sagrađena je 1786. godine od opeke, pokrivena dvostrešnim krovom, a zvonik složenim krovom sa šindrom. Bila je oštećena u Drugom svjetskom ratu, kasnije djelomično obnavljana, ali je ponovno stradala tijekom Domovinskog rata 1991. godine i danas je urušena. Primjer je srpske pravoslavne arhitekture nastale krajem 18. stoljeća pod snažnim utjecajem austrijskog baroka. Parohijska crkva sv. Teodora Tirona u Lovskoj ima povijesnu, arhitektonsku i memorijalnu vrijednost.

Spomen obilježje Trokut iz Domovinskog rata

Spomen obilježje poginulim braniteljima Domovinskog rata 1991. - 1995. nalazi se na lokaciji Trokut Novska. Mjesto je to gdje je 29. listopada 1991. godine započela operacija »Orkan« u kojoj je oslobođen veliki dio zapadne Slavonije te spriječeno odsijecanje Slavonije od ostatka Hrvatske. Devet monolita s uklesanim imenima branitelja iz 17 postrojbi koje su sudjelovale u obrani i oslobađanju okupiranih naselja tijekom Domovinskog rata osmislio je arhitekt Branko Silađin. Ploha platoa s kamenim blokovima popločena je betonskim pločama. Spomen obilježje na lokaciji Trokut Novska ima umjetničku, ali prije svega veliku memorijalnu i povijesnu vrijednost kao memorijalno mjesto stradanja branitelja u Domovinskom ratu od 1991. - 1995. godine na području zapadne Slavonije.

Crkva sv. Tome Apostola

Župna crkva sv. Tome Apostola u Gornjem Rajiću smještena je u naselju uz cestu, sagrađena 1776., a posvećena 1821. godine. To je jednobrodna građevina, pravokutnog tlocrta s užim i zaobljenim svetištem i zvonikom

iznad pročelja koje ima dvije niše sa skulpturama. Građena je od opeke i kamena, pokrivena dvostrešnim krovom i biber crijepom. Zvonik je obnavljan 1892., a crkva 1966. godine. Tlocrtom, volumenom i za seoske prilike bogatom obradom glavne fasade te interijerom, župna crkva isticala se u nizu baroknih sakralnih ostvarenja na području općine Novska. U Domovinskom ratu crkva sv. Tome Apostola u Gornjem Rajiću srušena je do temelja nakon čega je uslijedila obnova.

Crkva Pohođenja Blažene Djevice Marije

Crkva je smještena na platou unutar naselja Stara Subocka, sagrađena je 1890. godine u oblicima neogotike. Pripada jednobrodnom tipu građevina pravokutnog tlocrta s polukružno zaključenim svetištem i pravokutnom sakristijom, a nad glavnim pročeljem nalazi se zvonik. Unutrašnjost je opremljena historicističkim oltarima nastalim u vrijeme izgradnje crkve. Istovremenim arhitektonskim oblikovanjem i opremanjem unutrašnjosti u cijelosti sačuvanim inventarom, formiran je cjelovit ansambl koji crkvu svrstava među istaknute primjere neogotičke sakralne arhitekture moslavačkog područja.

Povijesna seoska cjelina naselja Stara Subocka

Povijesno seoska cjelina naselja Stara Subocka nalazi se jugozapadno od grada Novske. Nastala je obostrano uz tok potoka Subocke. Matrica naselja je krivudava, linijskog tipa prilagođena konfiguraciji terena i liniji vodonosnika. Povijesni izvori govore da naseljavanje ovog prostora počinje prije 400 godina. Nakon protjerivanja Turaka 1691. godine ovaj kraj naseljavaju u valovima stanovnici iz Bosne, istočne Hrvatske, Gorskog Kotara i iz Like. U opisu župe navodi se da je 1730. godine u Staroj Subocki postojala drvena kapelica Blažene Djevice Marije bez grijeha začete. Današnja kapela pod imenom Pohođenja Blažene Djevice Marije sagrađena je 1890. godine u oblicima neogotike. Naselje se visoko valorizira zbog vrlo slikovitog položaja uz potok Subocku, sačuvano izvorne matrice i velikog broja građevina tradicijske arhitekture.

Zbirka Sajko

Zbirka Sajko jedna je od najbogatijih privatnih zbirki starina u Hrvatskoj. Smještena je u nekoliko prostorija prizemlja obiteljske kuće i u dvorišnoj zgradi, a plod je dugogodišnjeg revnog skupljanja oca i sina, Živka i Željka Sajka. Zbirka broji 2.262 predmeta koji su trajno zaštićeni kao kulturna dobra. Sadržava vrijedne i raznovrsne predmete kulturne baštine novljanskog kraja iz širokog vremenskog raspona, od prahistorije do Domovinskog rata. Stoga je fundus zbirke podijeljen na nekoliko podzbirki: etnografski predmeti, kulturno-povijesni predmeti, sakralni predmeti, arheološki nalazi i staro oružje, razni vojni i predmeti iz Domovinskog rata, dokumentarne fotografije i razglednice.

Namještaj Prve kotarske ljekarne »Sveta Marija«

Namještaj Prve kotarske ljekarne ističe se na prostoru kontinentalne Hrvatske svojim spomeničkim i povijesnim vrijednostima. Značajan je primjer namještaja rađenog za ljekarničku namjenu, kakav je izrađivan na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Svi dijelovi potječu iz iste radionice u Češkoj i izrađeni su kao cjelina, a posebnu dragocjenost predstavlja na poleđini sačuvan zapis majstora/radionice koji/a je izradio/la namještaj, s godinom 1891. i ispod toga nečitim imenom i prezimenom. Namještaj je kvalitetne stolarske izrade i obrade, s dekorativnim detaljima i ornamentalnim rezbarijama karakterističnim za historicistički stil.

Tablica 9. Kulturna dobra grada Novske na Listi preventivno zaštićenih kulturnih dobara

NAZIV	VRSTA	KLASIFIKACIJA	LOKACIJA
Etnografska zbirka Vukalović	Pokretno kulturno dobro	Etnografski predmeti	Plesmo
Tradicijska drvena kuća	nepokretno kulturno dobro	profana graditeljska baština	Plesmo, k.br. 60
Tradicijska drvena kuća	nepokretno kulturno dobro	profana graditeljska baština	Plesmo, k.br. 66

Izvor: Konzervatorski odjel u Sisku

2.5.3. Događaji i manifestacije

Na području grada Novske tijekom cijele godine održavaju se različite manifestacije i događaji (glazbeni koncerti, kazališne predstave, sportska događanja). Kulturne manifestacije više su u funkciji njegovanja kulturne i umjetničke baštine, a manje u turističkoj funkciji.

DOGAĐAJI I MANIFESTACIJE	
veljača	Maske do daske
ožujak/travanj	Tradicijsko ukrašavanje pisanica
svibanj	Obilježavanje obljetnice Vojno-redarstvene operacije »Bljesak«
lipanj - rujan	Ljeto u Novskoj
srpanj	Stari žetveni običaji
listopad	Lukovo u Novskoj
prosinac/siječanj	Advent u Novskoj

LJETO U NOVSKOJ

Ljeto u Novskoj najduža je novljanska manifestacija koja kroz četiri ljetna mjeseca obiluje raznim događanjima, od kulturno-umjetničkih, tradicijskih, do sportskih i zabavnih. Glavna lokacija većine događanja je Novljansko jezero, a program je iz godine u godinu sve bogatiji. Uz već tradicionalna događanja, Ljeto u knjižnici, Vršidba žita, Kino pod zvijezdama, Fashion Day, organiziraju se i folklorni susreti, kazališne predstave, likovne kolonije, bicikljade, paintball i streetball turniri.

LUKOVO U NOVSKOJ

Lukovo u Novskoj tradicionalna je manifestacija sačinjena od više događanja koja se odvijaju u tjednu proslave blagdana sv. Luke, zaštitnika Grada Novske. Bogati cjelodnevni programi (kulturno-umjetnički, sportski, tradicijski, zabavni i gospodarski sadržaji) na raznim lokacijama u gradu, privlače brojne posjetitelje iz okolnih mjesta i gradova. U sklopu Lukova, točnije 17. listopada, već 27 godina zaredom obilježava se Dan Grada Novske. Posljednjih godina, Lukovo sa svojim prikazom građanskog života s kraja 19. stoljeća postaje prepoznatljiva hrvatska kulturna manifestacija.

2.5.4. Kultura života i rada

Kultura života i rada objedinjuje folklor, rukotvorstvo, tradicijsku gradnju i obrte, vinarstvo i enologiju, gastronomiju, ugostiteljsku tradiciju i suvremenu proizvodnju nekog kraja. Osnova je za kreiranje kulturnog turizma, turizma događanja i etno turizma te može imati potencijalno **velik učinak na autentičan doživljaj destinacije**. Elementi iz sfere kulture života i rada grada Novske uglavnom su od lokalnog i regionalnog značaja, a nevidljivi su u prostoru dok ih se odgovarajuće ne prezentira i interpretira posjetiteljima.

U nastavku su navedeni dionici iz područja kulture, umjetnosti i tradicijskog stvaralaštva, koji svojim djelovanjem i programima unaprjeđuju kvalitetu života lokalne zajednice te obogaćuju ponudu destinacije.

FOLKLORNO STVARALAŠTVO	KUD »Šubić« KUD »Brest« KUD »Bročice« KUD »Kolo« KUD »Paklenica« KUD »Javor«
SUVREMENA KULturna PRODUKCIJA	Glazbena škola Novska Pučko otvoreno učilište Novska Gradska knjižnica i čitaonica »Ante Jagar« Novljansko akademsko društvo Društvo likovnih autora Novska »Dlan« Društvo Naša djeca »Osmijeh« Rajić
TRADICIJSKI ZANATI	Udruga žena »ISKRA« OPG Vjera Ožoga Udruga žena »Subočanka« Tkalački obrt »Lan« Tradicijsko obiteljsko obrtničko tkanje »Ruža« Tradicijski obrt Vojković Domaća radinost Lončarević
PREDMETI I ZBIRKE	Zbirka Sajko Zbirka Bauer Etnografska zbirka Vukalović Oldtimer klub »LANZ-BULDOG«
AUTOHTONA PROIZVODNJA	Udruga uzgajivača goveda »Mokro polje« Udruga uzgajivača konja »Hrvatski posavac« Pčelarska udruga »Metvica« OPG Marko Gračaković

Kulturno-umjetnička društva i udruge u kulturi čuvari su tradicijske kulture, običaja i folklornog stvaralaštva novljanskog kraja. **Kulturno-umjetničko društvo »Šubić«** bavi se očuvanjem i promicanjem zavičajne baštine te izvornih pjesama i plesova Posavine, Slavonije i Moslavine. KUD sudjeluje u organizaciji brojnih manifestacija, a nastupa i na velikim državnim i županijskim smotrama folklor, kao što su »Vinkovačke jeseni«, »Đakovački vezovi«, »Brodsko kolo«, »Smotra folklor Moslavine«. **Udruga žena »ISKRA«** promovira stare zanate i običaje Slavonije i Posavine, posebice tehnike izrade narodnog veza, heklanja, necanja, šlinganja i pletenja. Udruga redovito organizira izložbe, a rukotvorine članica plijene pozornost posjetitelja raznih tradicijskih manifestacija i sajмова Novske i okolnih gradova.

Institucije u kulturi i umjetnosti djeluju u području kreativnih i kulturnih industrija, a često su sastavni dio turističke ponude. Glavni nositelji suvremenog kulturnog stvaralaštva i identiteta grada Novske, zasigurno su Glazbena škola Novska i Gradska knjižnica i čitaonica »Ante Jagar«. **Glazbena škola Novska** djeluje u centru grada u zgradi stare srednje škole i jedan je od simbola grada Novske. Ova odgojno-obrazovna ustanova obuhvaća predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski uzrast te se odlikuje visokom kvalitetom nastave koja se ogleda u brojnim uspjesima polaznika. U sklopu škole nalazi se knjižnica s nototekom i fonotekom koja je djelomično otvorena i za javnost. Uloga škole u glazbenom i kulturnom životu Novljana je velika, naime osim što priređuje koncerte, sudjeluje na prestižnim natjecanjima i nastupa na raznim svečanostima, ista organizira i koncerte klasične glazbe renomiranih domaćih i stranih izvođača. **Gradska knjižnica i čitaonica »Ante Jagar«** informacijsko je i kulturno središte Novske koje građanima i ostalim posjetiteljima osigurava pristup znanju i informacijama te kulturnim sadržajima za potrebe obrazovanja, cjeloživotnog učenja, usavršavanja, informiranja i razonode. Jedna je od najmodernijih gradskih knjižnica u Hrvatskoj, a suvremeno uređeni prostori neto korisne površine 898 m² prostiru se na dvije etaže. U ambijent drugog kata uspješno je uklopljeno nekoliko komada namještaja Prve kotarske ljekarne. Knjižnica ima dječji, studijski, stručni i multimedijalni odjel, mjesto je održavanja promocija knjiga, edukativnih i kreativnih radionica, izložaba slika i nakita, igraonica i slično.

2.5.5. Znamenite osobe

Uz kulturu života i rada, čimbenik privlačenja turista te inspiracija za razne festivale i manifestacije su i znamenite osobe nekog kraja - umjetnici, znanstvenici, književnici, političari, blaženici, vojskovođe, sportaši i drugi.

U nastavku su samo pobrojane najvažnije povijesne ličnosti grada Novske:

- **LUKA ILIĆ ORIOVČANIN** (1817. - 1878.) - svećenik, povjesničar, narodni preporoditelj, etnograf
- **ANTE JAGAR** (1867. - 1899.) - župnik, marijanski pjesnik
- **GJURO SZABO** (1875. - 1943.) - povjesničar, konzervator i muzeolog
- **SLAVKO BATUŠIĆ** (1902. - 1979.) - hrvatski književnik, publicist, teatrolog, predavač, povjesničar umjetnosti i redatelj
- **VLADIMIR TADEJ** (1925. - 2017.) - filmski redatelj i scenograf, kostimograf, scenarist
- **NEDELJKO DRAGIĆ** (1936. -) - redatelj, autor crtanih filmova, karikatura i stripova.

2.5.6. Sportsko-rekreacijske građevine

Novska je grad sporta, zastupljeni su najrazličitiji sportsko-rekreacijski oblici: rukomet, nogomet, košarka, kuglanje, streljaštvo, stolni tenis, planinarenje, biciklizam. Grad Novska intenzivno ulaže u sportsku infrastrukturu i potiče rad brojnih sportskih udruga i klubova. Sportsko-školska dvorana Srednje škole Novska jedna je od najljepših dvorana u županiji, prihvatila je brojne reprezentacije, prvoligaše i poznate sportaše. Grad raspolaže kuglanom, a okolna naselja imaju uređena igrališta i svlačionice.

SPORTSKO-REKREACIJSKI SADRŽAJI I GRAĐEVINE

1	NOVLJANSKO JEZERO
2	MEĐUNARODNI IZVIĐAČKI KAMP »DUPIN«
3	ŠPORTSKO-ŠKOLSKA DVORANA SŠ NOVSKA
4	GRADSKA KUGLANA
5	ŠPORTSKA DVORANA RAJIĆ

SPORTSKE I SRODNE UDRUGE

1	Biciklistički klub Novska
2	Fitness klub »Baš fit«
3	Športsko ribolovno društvo »Karas«
4	Planinarsko društvo »Zmajevac«
5	Odred izviđača »Zelena patrola« Rajić
6	Izviđački odred »Paludina« Novska

SPORTSKE I SRODNE UDRUGE	
7	Letački klub »Atlas«
8	Moto-klub »Škorpion«
9	Lovačko društvo »Jelen«
10	Lovačka udruga »Srtnjak«

2.5.7. Turističke staze, putovi i ceste

Blizina Parka prirode Lonjsko polje, izletišta Novljansko jezero, novljanske šetnice i priznanje »Zeleni cvijet« Hrvatske turističke zajednice, profilirali su grad Novsku kao jedan od najljepših malih gradova kontinentalne Hrvatske. Novljansko područje bogato je atrakcijama, lokalitetima i sadržajima prikladnima za intenzivniji razvoj aktivnog turizma (aktivni odmor). Posebice treba izdvojiti Novljansko jezero kao sve omiljenije izletišta za sve uzraste željne uživanja u prirodnom okruženju. Novljansko jezero obiluje sportsko-rekreacijskim sadržajima: biciklističke i planinarske staze, šetnice, staze za trčanje, sportski tereni, dječja igrališta...

Na području grada Novske postoji **nekoliko turističkih staza i ruta** koje se s obzirom na namjenu mogu klasificirati kako slijedi:

A. CIKLOTURISTIČKE STAZE I RUTE

- Županijska cikloturistička ruta SMŽ 01

Županijska ruta SMŽ 01 povezuje Sisak, Popovaču, Kutinu, Novsku, Jasenovac, Hrvatsku Dubicu, Hrvatsku Kostajnicu, Dvor, Glinu i Petrinju. Obilazi gotovo cijelu Sisačko-moslavačku županiju te prolazeći kroz raznovrsne predjele pruža obilje kulturno-povijesnih sadržaja, prekrasnih pejzaža, zanimljivosti i događanja, a zahvaljujući atraktivnim i zahtjevnim dionicama predstavlja poseban užitak i za uporne bicikliste, cikloturiste i avanturiste.

- Nacionalna cikloturistička ruta Sava

Nacionalna ruta Sava prolazi kroz Sisačko-moslavačku županiju u duljini od 124 km, povezuje gradove Sisak i Novsku, a može se nazvati žilom kucavicom Lonjskog polja. Ujedno je i glavna prometnica koja povezuje sve turističke sadržaje unutar Parka prirode, koje je najveće zaštićeno područje ne samo u Hrvatskoj nego i u cijelom dunavskom porječju. Od mjesta Lijevo Željezno prateći tok rijeke Save kroz lijevu stranu Martinske Posavine, prolazi rubnim područjem grada Siska, kroz naselja Galdovo i Topolovac nizinskom, asfaltiranom cestom ulazi u Lonjsko polje te nastavlja kroz Novsku do Borovca gdje prelazi u Brodsko-posavsku županiju.

- Lokalna cikloturistička ruta PPLP 02

Lokalna ruta PPLP 02 duljine 12 km prolazi nizinskom nezahtjevnom trasom kroz zaštićena, bogata ribolovna područja, nizinske poplavne šumske i močvarne predjele, spaja mjesta Krapje, Plesmo, Staru i Novu Subocku. Krapje, naselje nastalo krajem 17. stoljeća, zaštićeno je kao selo graditeljske baštine, Plesmo je poznata ribička destinacija i mjesto proizvodnje kvalitetnih pčelarskih proizvoda, Stara Subocka, uz istoimenu rječicu, mjesto je u kojem dominira vrlo vrijedna crkva sv. Gospe Lurdske, dok je Nova Subocka pravi primjer multikulturalne sredine. Spomenuta ruta povezana je s Županijskom rutom SMŽ 01 i Nacionalnom rutom Sava.

B. PJEŠAČKE STAZE I RUTE

- Tematska staza »Staza graničara«

»Staza graničara« je rekreativno-edukativna staza koja pruža poseban ugođaj gotovo netaknute prirode. Početna točka staze je selo Krapje, spomenik A kategorije. Staza iz Krapja kreće smjerom prema pašnjaku Orlinci na kojem se na otvorenoj ispaši nalazi matično stado danas kritično ugroženog slavonsko-podolskog goveda. Staza nastavlja prema Ornitološkom rezervatu Krapje dol i slikovitom mjestu Drenov Bok. Tematiziranje predmetne staze oslanja se na povijesnu činjenicu da je na ovim prostorima više od tri stoljeća postojala vojna granica, takozvana Vojna krajina oko koje su se godinama vodile žestoke bitke. Zbog toga su danas uz šetnicu, kao promatračnice, postavljene replike drvenih povijesnih stražarnica (čardaka).

- Poučna šumska pješačka staza »Tenina staza«

»Tenina staza« je vrlo lagana pješačka staza kružnog karaktera, dugačka oko 2,5 km. Staza se nalazi uz selo Piljenice, na takozvanoj gredi, odnosno na mikrouzvišenju i nije u poplavnoj zoni šume. Duž staze, koja se obilazi isključivo uz stručno vođenje vodiča Parka prirode, postavljeno je 16 poučnih dvojezičnih panoa (tema: biološka raznolikost nizinske šume hrasta lužnjaka i običnog graba). Tematiziranje predmetne staze inspirirano je hrvatskim piscem Josipom Kozarcem koji je kao prvi upravitelj Šumarije Lipovljani ovdje proveo punih 10 godina (1885. - 1895.). U ovim šumama stvorio je svoja najvrednija djela: »Tena«, »Mrtvi kapitali«, »Slavonska šuma«, »Među svjetlom i tminom«.

C. PLANINARSKÉ STAZE I RUTE

- Planinarska staza »Staza VRA Bljesak«

Planinarska staza »Bljesak« započinje u samom centru grada Novske, prolazi šumovitim područjem zapadnih obronaka Psunja te objedinjuje velik broj atrakcija (Novljansko jezero, Novsko brdo, vidikovci). Staza se odlikuje prirodnim ljepotama i geološkom i biološkom raznolikošću te predstavlja putovanje u povijest novljanskog kraja, od srednjovjekovlja, turske vladavine, austro-ugarskog gospodarskog iskorištavanja sve do Domovinskog rata. Adekvatno je obilježena (markirana) i uređena (putokazi, info panoi, izletišta).

2.6. Analiza konkurencije

Analizom konkurencije destinacija nastoji procijeniti svoje mogućnosti, položaj i perspektive razvoja ponude viđene očima potražnje u odnosu na konkurente. Prilikom spomenute analize pojavljuju se određene poteškoće vezane za pronalaženje odgovarajuće destinacije za komparaciju - destinacije sa sličnom strukturom turista, veličinom i položajem.

Analizom konkurencije obuhvaćena su sva destinacijska područja u okruženju od otprilike 150 kilometara, koja izravno ili neizravno strukturom i kvalitetom svoje ponude konkuriraju ili će konkurirati destinaciji grad Novska. Cilj provođenja analize je detektirati postojeće i potencijalne konkurente odnosno pronaći odgovarajuće destinacije za komparaciju u svrhu kvalitetnog odgovaranja na konkurentne pritiske i zahtjeve tržišta (potražnje).

U nastavku su prikazana osnovna turistička obilježja i ostvarenja (promet) **najbližih i po ponudi najslikovitijih konkurenata: grad Kutina, grad Daruvar, područje Lipik-Pakrac i grad Požega.** Kriteriji kojima se vodilo prilikom odabira konkurentskih i oglednih (komplementarnih, referentnih) turističkih destinacija: **resursna osnovica** (gradi- teljska baština, slikovit krajolik, vodene površine), **dominantni proizvodi** (kulturni turizam, ruralni turizam, aktivni odmor) i **udaljenost od glavnog emitivnog tržišta** (Zagreb). Također, dan je prikaz bitno razvijenije destinacije kao potencijalnog oglednog odredišta posebice u smislu razvoja kulturnog turizma i diferenciranja u odnosu na konkurenciju - riječ je o *destinaciji grad Varaždin*.

KUTINA	
Broj stanovnika	22.760 stanovnika
Turistički promet (2016.)	4.309 dolazaka 6.644 noćenja
Smještajni objekti	8 smještajnih objekata: - 1 hotelski objekt: Hotel Kutina - hostel, privatni smještaj
Ugostiteljski objekti	4 vodeća ugostiteljska objekta: - Restoran Moslavačka hiža - Restoran Servus - Bistro Titanik - Bistro Dunja

Glavne atrakcije	Povijesna jezgra Kutine Trijemovi i drvene kuće tradicijske arhitekture Crkva Svete Marije Snježne Muzej Moslavine Vinski dvor Moslavačka vinska cesta PP Lonjsko polje
Turistički proizvodi	Eno gastronomski turizam Aktivni odmor Lovni turizam Kulturni turizam

DARUVAR	
Broj stanovnika	11.633 stanovnika
Turistički promet (2016.)	12.005 dolazaka 48.632 noćenja
Smještajni objekti	15 smještajnih objekata: - 4 hotelska objekta: Hotel Termal, Vila Arcadia, Hotel Mladimir, Hotel Balise - privatni smještaj
Ugostiteljski objekti	5 vodećih ugostiteljskih objekata: - Restoran Terasa - Restoran Slavonija - Restoran Riblja koliba - Pizzeria Venezia i Pizzeria Kapelica
Glavne atrakcije	Zaštićena gradska jezgra Daruvara Dvorac Janković Dvorac Dioš Lječilišne građevine u Julijevom parku Stablo ginko biloba Daruvarski vinogradi Ribnjaci Končanica
Turistički proizvodi	Zdravstveni turizam Kulturni turizam Aktivni odmor Lovni turizam

LIPIK-PAKRAC	
Broj stanovnika	14.630 stanovnika
Turistički promet (2016.)	2.520 dolazaka 6.735 noćenja

Smještajni objekti	4 smještajna objekta: - 1 hotelski objekt: Hotel Pakrac - privatni smještaj
Ugostiteljski objekti	4 vodeća ugostiteljska objekta: - Restoran Nada - Vinarija Časić - Pizzeria Tessari i Pizzeria-bar Hookah
Glavne atrakcije	Kulturno povijesna cjelina Lipika Zdravstveno lječilišni i bolnički kompleks Lipik Državna ergela Lipik Drvene kuće tradicijske arhitekture u Gaju i Marinom Selu Staza lipicanaca i kune Jezero Raminac Izletničko-rekreacijski centar Omanovac
Turistički proizvodi	Zdravstveni turizam Kulturni turizam Ruralni turizam Aktivni odmor

POŽEGA	
Broj stanovnika	26.248 stanovnika
Turistički promet (2016.)	5.658 dolazaka 10.824 noćenja
Smještajni objekti	8 smještajnih objekata: - 2 hotelska objekta: Vila Stanišić i Hotel Grgin Dol - privatni smještaj
Ugostiteljski objekti	5 vodećih ugostiteljskih objekata: - Restoran Kamenita Vrata - Restoran Obrtnički Dom - Restoran Stari Fenjeri - Pizza Bolte Lounge Bar - Pizzeria Mama Mia
Glavne atrakcije	Trg Svetog Trojstva Palača Požeško-slavonske županije Gradski muzej Požega Katedrala sv. Terezije Šetalište Stari grad Vinogorje Požega-Pleternica PP Papuk
Turistički proizvodi	Eno gastronomski turizam Kulturni turizam Aktivni odmor Ruralni turizam

VARAŽDIN	
Broj stanovnika	46.946 stanovnika
Turistički promet (2016.)	24.533 dolaska 49.807 noćenja
Smještajni objekti	12 smještajnih objekata: - 3 hotelska objekta: Hotel Varaždin, Hotel Turist i Hotel Istra - privatni smještaj
Ugostiteljski objekti	15 vodećih ugostiteljskih objekata: - Restoran Angelus - Restoran Verglec - Restoran Cimplet - Restoran Raj - zalogajnice, konobe...
Glavne atrakcije	Povijesna jezgra Varaždina Palača Erdody Palača Drašković Varaždinsko groblje Gradski muzej Varaždin Dravska park šuma Varaždinsko jezero
Turistički proizvodi	Kulturni turizam Cikloturizam Poslovni turizam Aktivni odmor

3. PREGLED TRENDOVA NA TURISTIČKOM TRŽIŠTU

Međuzavisnost i recipročni utjecaji turizma i kulture toliko su brojni i isprepleteni da od samog nastanka turističkog fenomena pa do današnjih vremena imaju obilježje najužih korelacijskih odnosa. Korelaciju susrećemo bez obzira definiramo li i promatramo pojam kulture izdvojeno ili u svezi s turizmom, tumačimo li je u širem kontekstu kao cjelokupnu čovjekovu socio-gospodarsku aktivnost ili je pak analiziramo kao zasebnu disciplinu. Kod ovih pojmova međufunkcionalnost postoji i u kontekstu općeg razvitka ljudskog društva, čiji odraz nalazimo u sferi kulture, odnosno turizma.

Kultura izravno utječe na turizam, a turizam sve više utječe na kulturu koja postaje važan motiv turističkih putovanja. Interes za kulturni turizam vrlo je velik, no termini i područja koja oni obuhvaćaju su izmiješani i nejasni. Objašnjenje zašto je tomu tako pronalazi se u činjenici da su **kultura i turizam sami po sebi složeni i dinamični pojmovi i procesi.** Kultura je znatno složeniji koncept od turizma. Obuhvaća cjelokupno društveno naslijeđe neke zajednice - naučene obrasce mišljenja, djelovanja i osjećanja nekog naroda, društvenih grupa, slojeva ili pojedinaca, kao i izraze tih obrazaca u materijalnim oblicima. Kultura označava interakciju ljudi u društvenim odnosima i njihovu materijalnu proizvodnju i stvaralaštvo.

Kompleksnost same definicije kulture stvara poteškoće i prilikom definiranja kulturnog turizma pa će u nastavku biti navedene samo neke od najčešće citiranih definicija.

Autor	Vrsta definicije	Definicija
WTO	Motivacijska	WTO je definirala kulturni turizam kao » <i>kretanje osoba s primarno kulturnom motivacijom, kao što su na primjer studijska putovanja, putovanja na predstave, festivale i ostale događaje, posjeti baštinskim lokalitetima, putovanja zbog proučavanja prirode, folkloru ili umjetnosti te hodočašća.</i> «
Silberberg		Prema Silberbergu kulturni turizam je » <i>putovanje osoba izvan stalnog mjesta boravka motivirano u potpunosti ili djelomično interesom za povijesno, umjetničko ili znanstveno naslijeđe društvene zajednice, regije, grupe ili institucije.</i> «
Stebbins	Iskustvena	Kulturni turizam podrazumijeva i određeno iskustvo i svojevrstan doživljaj tijekom boravka u destinaciji. S obzirom na to Stebbins je predložio sljedeću definiciju: » <i>turizam zasnovan na potrazi i sudjelovanju u novim i dubokim kulturnim iskustvima koja mogu biti estetske, emocionalne, intelektualne ili psihološke prirode.</i> «
Lord	Tehnička	Prethodne definicije su nepraktične sa stajališta istraživanja i planiranja razvoja kulturnog turizma što je dovelo do pojave tehničkih definicija kojima se specificiraju aktivnosti koje se smatraju dijelom kulturnog turizma. Tako Lord razlikuje institucije (muzeji, kazališta), naslijeđe i stil života (običaji, jezik) te događanja.
ATLAS	Konceptualna	U Europi se najčešće primjenjuje definicija koju je iznio ATLAS, a uključuje motivacijske i iskustvene elemente i definira kulturni turizam kao » <i>sva putovanja koja uključuju posjete kulturnim atrakcijama izvan stalnog mjesta boravka s ciljem stjecanja novih znanja i doživljaja koja zadovoljavaju kulturne potrebe pojedinca.</i> «
U Hrvatskoj je kulturni turizam tek u povojima, nije razvijena definicija koja bi odgovarala postojećim uvjetima, kulturni turizam se pretežito definira s motivacijskog stajališta. U Strategiji razvoja kulturnog turizma RH: » <i>Kulturni turizam je turizam specijalnih interesa koji podrazumijeva posjete osoba izvan njihovog stalnog mjesta boravka motiviranih u cijelosti ili djelomično interesom za povijest, umjetnost, naslijeđe ili stil života područja, pri čemu kultura obuhvaća i opipljivu i neopipljivu baštinu.</i> «		

Rast potražnje za kulturnim turizmom uvjetovan je socio-demografskim promjenama kao i promjenama životnog stila, većim stupnjem obrazovanja, porastom broja starijih stanovnika koji imaju izražen interes za kulturu, manjim interesom za odmorom »sunca i mora«, potragom za alternativnim aktivnostima te manjkom slobodnog vremena koje se onda želi iskoristiti na kvalitetan način. Kako će se ovaj trend nastavljati u budućnosti, tako će rasti i potražnja za kulturnim turizmom.

Globalna kretanja turizma

Turizam bilježi kontinuirane stope rasta, a nastavak pozitivnog trenda predviđa se i u narednom desetljeću. Rastu potražnje uvelike pridonosi rast raspoloživih prihoda, novi i jeftiniji načini prijevoza te porast korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Međutim, osim prognoza o rastu brojeva, još je važnije promatrati što se događa na području **kvalitativnih trendova**, odnosno, kako i na koji način se ponaša turistički potrošač i koje mu vrijednosti postaju važnije u kontekstu života i putovanja, koja sve više čine njegov nužan i sastavni dio. S druge strane i ponuda u destinacijama se mijenja i nastoji se prilagođavati tim brzim promjenama.

Društvene, tehnološke, ekonomske, ekološke i političke promjene u društvu utječu na razvoj turističkih proizvoda i potrošnju na više načina. Richards (2011) nabraja sljedeće:

- Više individualizirana potrošnja - tržište odmora je još uvijek masovno, ali postaje manje organizirano i više individualno, to jest putovanja se manje rezerviraju i češće se sastavljaju od pojedinih elemenata
- Traženje zajednice - traženje osjećaja zajedništva - potreba kontakta s obitelji i prijateljima
- Putovanje kao dio svakodnevice - u složenom i kaotičnom životu na putovanje se gleda kao na mogućnost »dodira s normalnošću i stabilnošću«
- »Hibridni« turizam - posao, turizam i odmor se miješaju - aranžmani koji uključuju različite mogućnosti (hotel s klinikom, zgrade i wellness centri, klubovi s radionicama i slično)
- Novi potrošači - rast ekonomije i smanjenje restrikcija u putovanjima otvaraju nova tržišta dok potrošači iz razvijenih zemalja stalno traže nova iskustva i doživljaje
- Novi oblici putovanja - putuje se češće, ali na kraća putovanja; otkrivaju se gradovi, ali i ruralna područja
- Novi načini informiranja i kupnje - rast korištenja Interneta (više od polovice Europljana rezervira putovanja online).

Svi ovi trendovi utječu na potrošače u kulturi te formiraju trendove na području kulturnog turizma te tako pred kreatora kulturno-turističkih proizvoda stavljaju brojne izazove.

Globalna kretanja kulturnog turizma

Povijesno gledano, razvoj suvremenog turizma tekao je od masovnog prema turizmu specifičnih interesa. Naime, 80-ih godina 20. stoljeća uz pasivni odmor kao glavni motiv, pojavljuju se sve kompleksniji novi motivi za posjet destinaciji - kultura, zdravlje, ekologija, aktivnosti u prirodi, sport, rekreacija - uz poseban naglasak na užitak svih osjetila, emocije i naravno, doživljaj.

Razvoj kulturno-turističke ponude u svijetu paralelan je, ako ne i brži, s rastom potražnje. Gradovi su od početka 90-ih godina prošloga stoljeća odredili turizam kao sredstvo ekonomskog razvoja. Zastupana je teza da su učinci turizma puno širi od samog ekonomskog učinka kojega generira turistička potražnja.

Iako procjene navode da oko 40% svih međunarodnih odmorišnih putovanja sadrži komponentu kulture, ovaj je proizvod izrazito heterogen i uključuje raznolike aktivnosti pa je teško govoriti o jedinstvenom proizvodu i jedinstvenom profilu kulturnog turista. Generalno se smatra da kulturni turizam obuhvaća putovanja pretežno motivirana upoznavanjem kulturne baštine, povijesti, umjetnosti i kulture života i rada. Prema procjenama iz 2009. godine u svijetu je ostvareno oko 375 milijuna kulturnih putovanja. Kulturni turisti poželjan su segment iz više razloga, a ponajviše jer su gosti veće platežne moći, obrazovaniji i stimuliraju kulturne aktivnosti u destinaciji.

Kada se govori o putovanjima koja su motivirana kulturom onda se govori i o potrebi učenja i zabave što je rezultat sve veće obrazovanosti ljudi i generalne potrebe »rada na sebi«. Zbog toga je spektar aktivnosti koji uključuje komponentu kulture sve širi što dovodi do daljnje segmentacije ovoga tržišta pa tako danas možemo govoriti o tri **podsegmenta**:

- **putovanja motivirana upoznavanjem kulturne baštine** koja se odnose na upoznavanje prošlosti te obuhvaćaju kulturna događanja, atrakcije i tradicijsku kulturu;
- **putovanja motivirana prisustvovanjem kulturnom događanju** koje se odnosi na uprizorenje nekih zbivanja iz prošlosti ili je suvremenog karaktera pa čini popularnu kulturu;
- **putovanja motivirana kreativnim kulturnim aktivnostima** koje se odnose na aktivnosti koje su sačuvane iz prošlih vremena poput učenja glagoljice, tradicijskih vještina, starih zanata...

Međutim, osim podsegmentata pokazuje se i potreba rasta potražnje za kulturnim »iskustvima« te integracija kulturno-turističkog proizvoda s religijom, gastronomijom i književnošću. Tako se danas sve više govori o pomaku prema »kreativnosti«, odnosno, pomaku od manje opipljivog turizma prema više uključenim oblicima »potrošnje«. To ujedno označava trend jačanja odnosa s kreativnim industrijama kako bi se mijenjao način na koji se kultura stvara i konzumira.

Povijest kulturnog turizma

Početak razvoja kulturnog turizma istraživačima je nepoznat iz nekoliko razloga: svako putovanje može se okarakterizirati kao kulturno, jer putnik, namjerno ili slučajno, neminovno upoznaje kulturu s kojom na putovanju dolazi u kontakt. Osim toga za prve se individualne putnike još iz pretkolumbovskog doba može reći da su bili kulturni turisti, jer su putovanja u to vrijeme bila privilegij bogatih, a njihov osnovni motiv, osim ratovanja, trgovanja i hodočašća, bilo je upoznavanje kultura i mjesta koja su drugačija od domicila.

Tek pedesetih godina 20. stoljeća masovni se turizam snažno razvija i postaje pravom svakog čovjeka. Tehnološki napredak, bolja zarada i više slobodnog vremena radničkoj su klasi osigurali nove užitke. U to vrijeme osnovni motiv putovanja nije kultura, već je to odmor i promjena lokacije.

Sve veća obrazovanost putnika, još veće zarade i zasićenje jednostranošću turističke ponude u osamdesetim godinama 20. stoljeća stvaraju novi tip putnika - postmodernog turista. Iskustvo, novost, aktivnost i edukacija osnovne su odlike putovanja koje zahtijeva taj tip turista. Analogno takvoj potražnji, turističko se tržište sve više segmentira na specijalizirane oblike, kao što su sportski, vjerski, seoski, kongresni, zdravstveni, avanturistički, robinzonski i kulturni turizam.

Kulturni turizam u 21. stoljeću

Iako je kulturni turizam najbrže rastuće tržište Europe, empirijski su dokazi za to rijetki. Podaci iz jednog ATLAS-ovog istraživanja provedenog na primjeru Rotterdamskih kulturnih događaja iz 2001. godine govore da porast kulturnog turizma proizlazi iz sve veće ponude kulturnih atrakcija i rastućeg broja turista. Rast tržišta istodobno je praćen segmentacijom tržišta, ali i porastom konkurencije. Spomenuto ATLAS-ovo istraživanje nije usamljeno kad je riječ o rezultatima koji govore o kulturnom turizmu kao o jednom od najbrže rastućih turističkih sektora, no s druge su strane ti rezultati teško dokazivi. Prvi od razloga svakako je percepcija turista koji rijetko kao motivaciju svoga putovanja navode »kulturu«, odnosno »kulturni odmor«, iako je kultura bila sastavni dio njihova putovanja. Posjetitelji kulturnih atrakcija koji su intervjuirani u sklopu ATLAS-ova projekta na 69 kulturnih lokacija tijekom 2001. i 2002. godine većinom su bili turisti. Oko 28% ispitanika živi ili radi u mjestu u kojem se nalazi kulturna atrakcija koju su posjetili, nešto manje od 40% bili su inozemni turisti, a 32% domaći turisti. Usprkos važnosti turista u ukupnoj masi posjetitelja svi se turisti ne izjašnjavaju kao »kulturni turisti«. Samo je oko 22% turista istaknulo da je provelo »kulturni odmor«, dok nešto veći udio turista smatra svoj odmor »gradskim odmorom« (25%) ili »kružnom turom« (25%). Sljedeći razlog teškog praćenja povećanja broja kulturnih turista jest taj što većina posjetitelja svoje putovanje organizira sama. Na treći razlog teške dokazivosti porasta kulturnog turizma, ali i na njegovu sveprisutnost, ukazuju svjetske tendencije prema većem broju putovanja, ali kraćih (podaci WTO-a).

Potražnja za kulturnim turizmom u Hrvatskoj

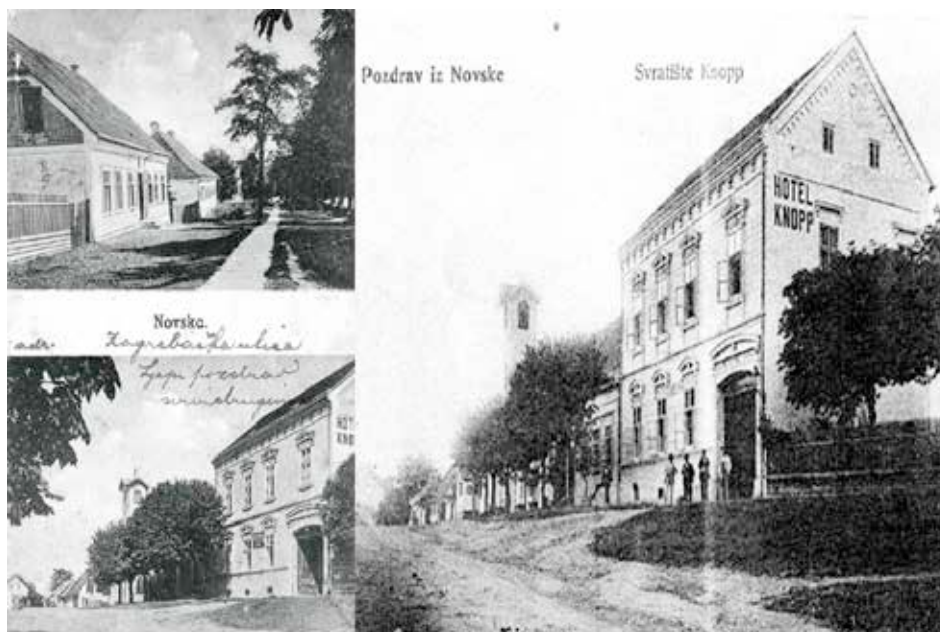
Prema TOMAS istraživanjima upoznavanje kulturnih znamenitosti i događanja osmi je po redu motiv dolaska turista u Hrvatsku, s time da je ovaj motiv izraženiji kod mladih (do 29 godina) i starijih (50 i više godina) te onih koji dolaze po prvi puta u Hrvatsku.

Od aktivnosti vezanih uz kulturnu ponudu u destinacijama, gosti redom preferiraju sljedeće: posjet lokalnim zabavama, razgledavanje znamenitosti, sudjelovanje na koncertima, posjet muzejima i izložbama te posjet kazalištu i priredbama. Prema stupnju zadovoljstva ponudom u destinacijama, vidljivo je da su gosti visoko zadovoljni prezentacijom kulturne baštine, kvalitetom označavanja znamenitosti te bogatstvom sadržaja za zabavu dok su srednje zadovoljni raznolikošću kulturnih manifestacija.

Važno je naglasiti da kulturna baština, kao element ponude, ima utjecaja na oko trećinu naših gostiju kad je riječ o izboru destinacije. To je izraženije kod starije dobne skupine (50+) kao i kod onih koji dolaze prvi put i s članovima obitelji. Prema istraživanju koje je provedeno 2008. godine (TOMAS - kulturni turizam), kulturni turisti u Hrvatskoj uglavnom su srednje ili mlađe životne dobi, natprosječno obrazovani i veće kupovne moći.

Glavni motivi posjeta kulturnoj atrakciji ili događanju bili su »učenje o kulturi, povijesti i baštini dotičnog kraja«, »imidž/reputacija atrakcije/događanja«, »znatiželja« te »provođenje kvalitetnog vremena sa svojom obitelji ili prijateljima«. Tijekom boravka u destinaciji više se posjećuju kulturno-povijesne znamenitosti te muzeji i galerije dok je nešto manji interes za festivale, tematska rute, puteve i glazbeno-scenska događanja.

Prosječna dnevna potrošnja posjetitelja kulturnih atrakcija i događanja iznosila je 45 eura na višednevnim putovanjima te 28 eura na jednodnevnim putovanjima. Zanimljivo je da su se najboljim potrošačima pokazali posjetitelji muzeja i galerija. Većina posjetitelja o kulturno-turističkoj ponudi informira se više od godine dana unaprijed, iako su im i informacije tijekom boravka u destinaciji važne. O kulturnim atrakcijama ili događanju najčešće se doznaje neformalnim putem tj. putem usmene preporuke prijatelja ili rođaka te od lokalnih stanovnika.

4. SWOT ANALIZA

SWOT analiza je kvalitativna analitička metoda koja kroz četiri čimbenika nastoji prikazati snage, slabosti, prilike i prijetnje određene situacije ili pojave.¹ Radi se o novijoj metodi (Sveučilište Stanford, 1960-e i 1970-e, Harvard 1969.) koja je danas široko prihvaćena u literaturi iz marketinga i menadžmenta kao sustavan način za postizanje ciljeva. Tablica SWOT analize, s jedne strane objedinjuje sve elemente na koje destinacija svojim aktivnostima može utjecati, bilo da je riječ o jačanju snaga ili rješavanju slabosti; s druge strane se nalaze prilike i prijetnje na koje destinacija ne može izravno utjecati, već ih prihvaća kao zadane veličine koje vrše utjecaj na njena razvojna nastojanja ili pak kroz različite strategijske poduhvate može djelomično (u određenoj mjeri) na njih odgovoriti.

Izradu zaključne SWOT analize destinacije grad Novska omogućila je prethodna detaljna situacijska analiza, prije svega analiza makrookruženja, turističkog tržišta - kvalitativna i kvantitativna analiza ponude i potražnje, resursno-atraksijske osnovice te usporedba (benchmarking) s konkurencijom. **Važni inputi** dobiveni su i kroz sljedeće strateške aktivnosti:

- **Analiza postojeće razvojno-planske dokumentacije**
- **Obilazak projektnog područja**
- **Strateške radionice s dionicima iz javnog, privatnog i civilnog sektora**
- **Anketiranje ključnih razvojnih dionika.**

Tablica 10. Prikaz SWOT analize destinacije grad Novska

SNAGE	SLABOSTI
1. Međunarodna važnost PP Lonjsko polje 2. Krajobrazna i biološka raznolikost 3. Nizak stupanj zagađenja i ugodna klima 4. Profana i sakralna graditeljska baština pod zaštitom Ministarstva kulture 5. Arhitektonska i ambijentalna vrijednost povijesne jezgre Novske 6. Očuvani primjerci tradicijske posavske arhitekture 7. Bogata kultura života i rada, multikulturalnost... 8. Odlična prometna povezanost s gradom Zagrebom i drugim emitivnim središtima 9. Kvalitetna lovišta s bogatim fondom divljači 10. Uređeni sportsko-rekreacijski kapaciteti i sadržaji	1. Nezadovoljavajuća struktura i pad turističkog prometa 2. Ograničeni izvori financiranja turističkih projekata 3. Skromna, zastarjela smještajna ponuda te izostanak objekata iz skupine »Hoteli« 4. Jednolična i nedovoljno kvalitetna ponuda u ugostiteljskim objektima 5. Nedovoljna turistička valorizacija materijalnih i nematerijalnih kulturnih resursa 6. Nepostojanje destinacijske menadžment organizacije 7. Neadekvatne marketinške aktivnosti 8. Neadekvatna turistička infrastruktura i suprastruktura 9. Nedostatak kvalificiranih kadrova i poduzetnika u sektoru turizma 10. Prometna izoliranost određenih područja i zapuštenost lokalnih prometnica
PRILIKE	PRIJETNJE
1. Članstvo u Europskoj uniji i korištenje sredstava iz EU fondova 2. Raznovrsnost i komplementarnost dionika zainteresiranih za razvoj turizma 3. Strateška partnerstva na regionalnoj razini 4. Mogućnost jedinstvenog tržišnog pozicioniranja zahvaljujući međunarodnom značaju Mokrog polja 5. Pojačan interes seoskih domaćinstava za privređivanje u turizmu 6. Porast potražnje za proizvodima kulturnog turizma 7. Porast potražnje za turističkim proizvodima koji se temelje na tradiciji i autentičnom doživljaju 8. Rast potražnje u području posebnih interesa (turizam događaja, birdwatching) 9. Održivi razvoj turizma i »zeleni projekti« 10. Razvoj novih tehnologija i marketinških alata	1. Prekomjerne ekonomske neravnoteže u gospodarstvu RH 2. Loša financijska i gospodarska situacija u Gradu i Županiji 3. Tendencija iseljavanja mladih i obrazovanih stanovnika s područja Grada i Županije 4. Kompleksna i nedovoljno jasna zakonska regulativa 5. Porast konkurencije prilikom kandidiranja za sredstva iz EU fondova 6. Fokus investicija na priobalne destinacije 7. Zaostajanje za konkurentskim destinacijskim područjima 8. Prijetnja ulaska novih konkurenata 9. Percepcija područja kao izletničke destinacije 10. Nedovoljno razvijena svijest lokalne zajednice o razvojnom potencijalu kulturne baštine i mogućnostima stavljanja iste u funkciju turizma

¹ SWOT je akronim engleskih izraza: strengths (S), weaknesses (W), opportunities (O) i threats (T).

Primjena spoznaja iz SWOT analize:

Budući pravci djelovanja definirani su u kontekstu rješavanja utvrđenih problema - SLABOSTI destinacije. Temeljni problemi destinacije grad Novska su:

Nezadovoljavajuća struktura i pad turističkog prometa. Na području Novske turistički promet izrazito je slab. 2014. godine ostvareno je 1.555 dolazaka i 1.892 noćenja. Sljedećih je godina došlo do drastičnog pada turističkog prometa pa je tako 2016. ostvareno 61.5% manje dolazaka u odnosu na 2014. godinu. Kako je u promatranom razdoblju prosječna dužina boravka u destinaciji porasla s 1,2 na 4,2 dana, nije došlo do pada u ostvarenim noćenjima, štoviše zabilježen je značajan rast. Međutim, strani se turisti zadržavaju relativno kratko u destinaciji, cca 3 dana, prije svega zbog manjka kvalitetno osmišljenih turističkih sadržaja i programa. Tome treba dodati i nepovoljnu strukturu kapaciteta smještajne ponude gdje dominiraju privatni smještaj i ostali objekti za smještaj, dok su hoteli kao najkvalitetnija vrsta smještaja izostali u ukupnoj smještajnoj ponudi.

Nepostojanje destinacijske menadžment organizacije. Destinacijskim razvojem Novske, posebice u smislu stvaranja poticajnog okruženja za postojeće i buduće ulagače, upravlja Grad Novska. Turistička zajednica Grada Novske je zadužena za destinacijski marketing, a organizacija za destinacijski menadžment još uvijek ne postoji te je zamjetan nedostatak ključnih kompetencija koje bi osigurale cjelokupnu kvalitetu, konkurentnost i održivost destinacije. Destinacija Novska nalazi se u vrlo osjetljivoj fazi razvoja turizma u kojoj je nužan sustavan, koordiniran i planski usmjeren razvoj i samo integriranje svih razvojnih dionika u destinacijski menadžment: predstavnika javnog sektora, nositelja ponude smještaja i prehrane, turističkih organizatora i posrednika, lokalnih proizvođača (OPG-a) i mnogih drugih, može osigurati konkurentnost i postizanje najboljih ekonomskih učinaka na turističkom tržištu.

Nedovoljna turistička valorizacija materijalnih i nematerijalnih kulturnih resursa.

Na području destinacije grad Novska status zaštićenog kulturnog dobra imaju 4 primjerka sakralne graditeljske baštine, 3 primjerka profane graditeljske baštine, 2 zbirke starina, 1 kulturno-povijesna cjelina te 1 lokalitet memorijalne baštine. Još je desetak kulturnih dobara, prije svega predmeta etnografskog karaktera i građevina koje posjeduju iznimnu arhitektonsku i urbanističku vrijednost, uvršteno na Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara. Usprkos visokom spomeničkom značaju, velik dio spomenutih dobara prepušten je sustavnom propadanju. Kulturnim tradicijskim stvaralaštvom i očuvanjem narodnih običaja bavi se više društava i udruga no njihov rad nije prepoznat i potpomognut na odgovarajući način. S druge strane, dobro je poznato kako je turistički potencijal kulture ogroman, kultura može postati jedan od značajnijih pokretača gospodarskog i turističkog razvoja i u područjima u kojima je turizam do sada bio nedovoljno razvijen.

Potencijalni rizici u razvoju destinacije. Proizlaze iz SLABOSTI i PRIJETNJI iz SWOT analize, primjerice: posljedice zanemarivanja spomeničke graditeljske baštine, nepostojanja destinacijskog menadžmenta i nesustavnih marketinških aktivnosti, ali i zaostajanje u odnosu na konkurenciju i ulazak novih konkurenata na tržište kulturnog turizma.

Planirane aktivnosti:

- informiranje svih razvojnih dionika, potencijalnih investitora i lokalne zajednice o donošenju Strategije turizma i kulturnog turizma grada Novske i Marketinškog plana kulturnog turizma Grada Novske s definiranim aktivnostima i nositeljima te smjernicama i mogućnostima turističkog razvoja koje su njima definirane
- poticanje suradnje među dionicima turističkog razvoja u cilju obogaćivanja postojećih odnosno kreiranja novih turističkih proizvoda
- jačanje marketinških aktivnosti i fokusiranje na ciljna tržišta - usmjeravanje na nova emitivna tržišta kulturnog turizma (Francuska, Švicarska, Belgija) te ostala brzorastuća tržišta, primjerice birdwatchinga (Velika Britanija, Njemačka, skandinavske zemlje)
- aktivno traženje različitih izvora financiranja (naglasak na EU fondove) za pojedine aktivnosti razvoja destinacijskog proizvoda
- djelovanje u smjeru detekcije i otklanjanja zapreka koje mogu onemogućiti ili na dulje vrijeme zaustaviti turistički razvoj.

5. STRATEŠKI PRISTUP RAZVOJU TURIZMA GRADA NOVSKE

Uspješan razvoj turističke destinacije nije moguće ostvariti bez implementacije **marketinškog koncepta** koji se sastoji od sljedećih elemenata: analize postojećeg stanja, definiranja ciljeva, odabira marketinških strategija i provođenja marketinških aktivnosti. Da bi područje Novske formuliralo ciljnu marketinšku strategiju i zauzelo odgovarajuću poziciju na tržištu, nužno je prethodno proći kroz određene faze:

- definiranje misije i vizije destinacije
- specifikiranje ciljeva, prioriteta i mjera
- odabir ciljnog tržišta (segmentiranje potražnje)
- utvrđivanje razvojnih dionika odnosno (su)kreatora proizvodnog portfolia destinacije.

5.1. Misija i vizija razvoja turizma

Misija ili svrha turističke destinacije obuhvaća sve ono što se želi postići razvojem određene destinacije. Izražava temeljne vrijednosti i smjernice ponašanja koje dovode do turističkog razvoja odnosno ostvarenja zacrtane razvojne vizije. Misija počiva na resursima i konkurentskim prednostima destinacije, usklađena je s internim potencijalima, a istovremeno anticipira promjene u okruženju.

O misiji destinacije grad Novska očitovali su se svi razvojni dionici na razini destinacije. Prilikom oblikovanja iste nastojalo se dati jasne i nedvosmislene odgovore na sljedeća pitanja:

- **Svrha djelovanja:** Zašto želimo razvijati turizam?
- **Temeljne vrijednosti:** Na kojim vrijednostima počiva planirani razvoj?; Koje temeljne vrijednosti dijele svi razvojni dionici?
- **Standardi ponašanja:** Model upravljanja destinacijskim razvojem?; Sustav vrijednosti menadžmenta destinacije?; Standardi usluživanja gostiju?
- **Strateške odrednice tržišnog pozicioniranja:** Koje su konkurentske prednosti destinacije?; Kako komunicirati glavne značajke destinacije prema postojećim i potencijalnim posjetiteljima?; Kakvu poziciju želimo zauzeti na turističkom tržištu i u odnosu na izravnu konkurenciju?

Misija turističkog razvoja destinacije grad Novska

„Stvaranje podržavajuće društvene klime, integriranje razvojnih dionika, uvažavanje tržišnih trendova i očuvanje okoliša dugoročne su smjernice upravljanja održivim razvojem turizma destinacije grad Novska. Zadovoljstvo i lojalnost turističke potražnje osigurati će se kroz maksimalnu posvećenost potrebama posjetitelja, autentičnost ponude te gostoljubivost lokalne zajednice. Turizam grada Novske ima velik potencijal u smislu doprinosa revitalizaciji kulturne baštine i izoliranih seoskih sredina, očuvanju i zaštiti krajobrazne raznolikosti, podizanju kvalitete života i životnog standarda lokalnog stanovništva, ali i svekolikom gospodarskom razvitku grada Novske.“

Vizija predstavlja svojevrsan pogled u budućnost; projekciju budućeg poželjnog stanja i imidža turističke destinacije. **Vizija je globalna ideja vodilja, a istovjetna je slici poželjne budućnosti kojoj teže razvojni dionici - različite interesne grupe i pojedinci uključeni u razvoj turizma.** Kao »nit vodilja« usmjerava sve turističke aktivnosti i određuje skup proizvoda koje će destinacija razvijati.

Upravo misija definira temeljne vrijednosti i smjernice djelovanja koje će dovesti do ostvarenja zacrtane razvojne vizije, pri čemu je krajnji cilj osigurati kvalitetu gostima i dugoročnu egzistenciju lokalnom stanovništvu.

Okvir za definiranje vizije grada Novske kao turističke destinacije determiniraju:

- strateške prednosti i obilježja destinacije
- smjernice definirane razvojno planskim dokumentima
- elementi tržišnog pozicioniranja
- trendovi na turističkom tržištu
- vrijednosti i stavovi lokalne zajednice.

Vizija destinacije grad Novska zapravo je ujedinjavajuća i inspirativna slika turizma kojoj teže svi razvojni dionici.

Vizija turističkog razvoja destinacije grad Novska

„U 2020. godini destinacija grad Novska bit će jedna od vodećih destinacija Sisačko-moslavačke županije, privlačna izletnicima, obiteljima s djecom i turistima specifičnih interesa, posebice „kulturnim“ turistima s područja cijele Hrvatske, ali i susjednih i europskih zemalja. Rast potražnje bit će rezultat dobro uspostavljenog sustava upravljanja destinacijskim razvojem te kvalitetno osmišljenih proizvoda temeljenih na bogatoj prirodnoj i kulturno-povijesnoj baštini.“

5.2. Sustav ciljeva i strateške smjernice u funkciji razvoja destinacije

Ciljevi se mogu definirati kao željeno stanje u budućnosti. Proizlaze iz misije, nužno su povezani sa zacrtanom razvojnom vizijom, jasni i nedvosmisleni odnosno pravilno strukturirani. Ciljevi su primarna planska odluka, prema njima se vrši usmjeravanje i koordiniranje ukupnih aktivnosti turističke destinacije.

Područje grada Novske ima brojne predispozicije da ubrzo postane prepoznata destinacija kontinentalne Hrvatske. Ovo područje ima bogatu resursnu osnovicu te sposobnost kreiranja čitave palete turističkih proizvoda no potrebno je staviti naglasak na trenutno najjače elemente ponude, a to su aktivnosti u prirodi i tradicijska kulturna baština. Da bi došlo do pomaka potrebno je jasno definirati ciljeve razvoja i odabrati strategije kojima će se spomenuti realizirati.

CILJ TURISTIČKOG RAZVOJA			
Pozicioniranje destinacije grad Novska kao jedne od vodećih destinacija kulturnog turizma i aktivnog odmora u Sisačko-moslavačkoj županiji i šire			
SUSTAV CILJEVA			
CILJ 1. UREĐENJE DESTINACIJE ZA ŽIVOT I POSJET	CILJ 2. UNAPREĐENJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE I SUPRASTRUKTURE	CILJ 3. RAZVOJ TURISTIČKIH PROIZVODA	CILJ 4. USPOSTAVLJANJE SUSTAVA DESTINACIJSKOG MENADŽMENTA

Popis ciljeva, prioriteta i mjera u funkciji ostvarenja vizije turističkog razvoja grada Novske dan je u nastavku.

CILJ 1. UREĐENJE DESTINACIJE ZA ŽIVOT I POSJET			
Prioritet 1.1. Kreiranje vizualnog sklada destinacije			
Mjera 1.1.1. Hortikulturno uređenje destinacije			
Mjera 1.1.2. Uređenje povijesne jezgre grada Novske			
Mjera 1.1.3. Unapređenje i održavanje smeđe signalizacije i interpretacije			
Prioritet 1.2. Revitalizacija i interpretacija kulturne baštine			
Mjera 1.2.1. Provođenje arheoloških i konzervatorsko-restauratorskih istraživanja			
Mjera 1.2.2. Obnova i prenamjena građevina sa statusom kulturnog dobra			
Mjera 1.2.3. Očuvanje i obnova primjeraka tradicijske arhitekture			
CILJ 2. UNAPREĐENJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE I SUPRASTRUKTURE			
Prioritet 2.1. Unapređenje javne turističke infrastrukture			
Mjera 2.1.1. Uređenje i održavanje pristupnih puteva i prometnica			
Mjera 2.1.2. Uređenje novih i održavanje postojećih cikloturističkih ruta			
Mjera 2.1.3. Uređenje i označavanje pješačkih, planinarskih i jahačkih ruta			
Prioritet 2.2. Unapređenje suprastrukture za prihvat turista			
Mjera 2.2.1. Izgradnja novih i unapređenje kvalitete postojećih smještajnih kapaciteta			
Mjera 2.2.2. Povezivanje pružatelja usluge smještaja i prehrane i lokalnih proizvođača hrane			
Mjera 2.2.3. Registriranje seoskih gospodarstava za pružanje usluga u turizmu			
CILJ 3. RAZVOJ TURISTIČKIH PROIZVODA			
Prioritet 3.1. Razvoj proizvoda kulturnog turizma			
Mjera 3.1.1. Razvoj turizma baštine			
Mjera 3.1.2. Razvoj eko-etno turizma			
Mjera 3.1.3. Razvoj turizma događanja			
Prioritet 3.2. Razvoj proizvoda aktivnog odmora			
Mjera 3.2.1. Razvoj birdwatchinga			
Mjera 3.2.2. Razvoj cikloturizma			
Mjera 3.2.3. Razvoj adrenalinskog turizma			
CILJ 4. USPOSTAVLJANJE SUSTAVA UPRAVLJANJA DESTINACIJSKIM RAZVOJEM			
Prioritet 4.1. Razvoj i unapređenje sustava upravljanja destinacijom			
Mjera 4.1.1. Osnivanje destinacijske menadžment organizacije (DMO)			
Mjera 4.1.2. Stvaranje poticajnog investicijskog okruženja u destinaciji			
Mjera 4.1.3. Razvoj sustava cjeloživotnog obrazovanja destinacijskih dionika			
Prioritet 4.2. Unapređenje tržišne komunikacije i marketinga			
Mjera 4.2.1. Interni marketing			
Mjera 4.2.2. Sinergijsko umrežavanje marketinških aktivnosti			
Mjera 4.2.3. Izrada planova promocije tržišno spremnih proizvoda			

Postavljeni ciljevi razvoja turizma grada Novske zahtijevaju razradu prema prioritetima, mjerama i drugim potrebnim elementima.

CILJ 1. UREĐENJE DESTINACIJE ZA ŽIVOT I POSJET	
Prioritet 1.1. Kreiranje vizualnog sklada destinacije	
Mjera 1.1.1. Hortikulturno uređenje destinacije	
Opis mjere	Okruženje destinacije odnosno njezina prostorna komponenta i cjelokupni ambijent mogu imati značajan utjecaj na ukupan dojam turista u vezi same destinacije te kvalitete pružene usluge. Naime, uređenost i ambijentalnost destinacije te atraktivna prezentacija različitih sadržaja doprinose jačanju identiteta i imidža destinacije te kvaliteti života lokalnog stanovništva. Stoga će se poseban naglasak staviti na hortikulturno uređenje gradske jezgre, turističkih lokaliteta, javnih prostora, eksterijera ugostiteljskih objekata, okućnica i zelenih površina. Namjera je postići stilski ujednačeno i skladno uređenje destinacije, kako njezinih ruralnih predjela tako i urbanog prostora.
Aktivnosti	1. planiranje i osmišljavanje hortikulturnih rješenja 2. oblikovanje cvjetne dobrodošlice na ulazu u grad 3. provođenje akcija sadnje cvijeća i ukrasnog zelenila u svim naseljima 4. poticanje hortikulturnih radova na razini pojedinih nositelja ponude
Nositelji	Grad Novska, NOVOKOM d. o. o. za komunalno gospodarstvo
Ostali dionici	Turistička zajednica Grada Novske, nositelji turističke ponude, lokalna zajednica
Očekivani učinci	- razvijanje svijesti lokalne zajednice o važnosti hortikulture te očuvanja hortikulturne baštine - harmonizacija hortikulture javnih i privatnih površina - revitalizacija krajobraznih i ambijentalnih vrijednosti sela i zaseoka - stvaranje prepoznatljivog i atraktivnog ambijenta destinacije - doprinos vizualnom identitetu destinacije - povećanje turističke atraktivnosti destinacije
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 1. UREĐENJE DESTINACIJE ZA ŽIVOT I POSJET	
Prioritet 1.1. Kreiranje vizualnog sklada destinacije	
Mjera 1.1.2. Uređenje povijesne jezgre grada Novske	
Opis mjere	Povijesna jezgra grada Novske preventivno je zaštićena Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara te ujedno predstavlja najvrjedniju povijesnu cjelinu destinacije. Izraziti je centar grada s najvećom koncentracijom centralnomjesnih funkcija, ugostiteljskih i poslovnih objekata, kulturnih ustanova i povijesnih znamenitosti. Skladno uređenje Gradskog parka, trgova i ostalih javnih površina te odgovarajuća prezentacija ambijentalno-estetskih vrijednosti kulturnih znamenitosti značajno će doprinijeti turističkoj privlačnosti gradske jezgre i kulturnoj ponudi destinacije. Također, voditi će se računa o dekorativnom osvjetljavanju pojedinih lokacija u funkciji isticanja njihove atraktivnosti te uređenju i sadržajnom opremanju ključnih točaka zadržavanja turista i posjetitelja (trgovi, ugostiteljski objekti).
Aktivnosti	1. hortikulturno uređenje Gradskog parka i ostalih zelenih površina u gradskoj jezgri 2. ručno i strojno čišćenje gradske jezgre (trgova, pješačkih zona) 3. održavanje kulturnih spomenika i znamenitosti u gradskoj jezgri 4. obnova pročelja i uređenje fasada građevina u gradskoj jezgri 5. poticanje radova na razini pojedinih nositelja ponude lociranih u gradskoj jezgri (uređenje vanjskih prostora, terasa, fasada)
Nositelji	Grad Novska, NOVOKOM d. o. o. za komunalno gospodarstvo
Ostali dionici	Turistička zajednica Grada Novske, nositelji turističke ponude, lokalna zajednica
Očekivani učinci	- revitalizacija povijesne jezgre grada - kreiranje vizualnog sklada destinacije - doprinos vizualnom identitetu destinacije - povećanje turističke atraktivnosti i konkurentnosti destinacije
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 1. UREĐENJE DESTINACIJE ZA ŽIVOT I POSJET	
Prioritet 1.1. Kreiranje vizualnog sklada destinacije	
Mjera 1.1.3. Unapređenje i održavanje smeđe signalizacije i interpretacije	
Opis mjere	Razvijanje i provođenje politike smeđe signalizacije prioritetna je aktivnost za svaku destinaciju. Uspostavljanjem jedinstvenog sustava smeđe signalizacije, Novska će postati dobro organizirana i upravljana turistička destinacija sposobna privući turiste i putnike u tranzitu na niz lokaliteta i znamenitosti. Treba imati na umu da turistička signalizacija može narušiti ili pridonijeti cjelokupnoj vizuri i doživljaju određenog prostora. Također će se utvrditi postojeće stanje interpretacijskih ploča i uređaja te dati prijedlog potrebnih radova, a sve s krajnjim ciljem privlačenja većeg broja turista i unaprjeđenja kvalitete boravka u destinaciji.
Aktivnosti	1. utvrđivanje i analiziranje postojećeg stanja smeđe signalizacije i interpretacije 2. naručivanje izrade Prometnog elaborata postavljanja smeđe signalizacije 3. naručivanje izrade Projekta interpretacije turističkih atrakcija 4. postavljanje smeđe signalizacije i interpretacijskih rješenja na utvrđenim lokacijama 5. održavanje smeđe signalizacije i interpretacije
Nositelji	Grad Novska
Ostali dionici	Turistička zajednica Grada Novske, Razvojna agencija SiMoRa, Centar za razvoj poduzetništva Grada Novske
Očekivani učinci	- unapređenje sustava turističkih informacija - stvaranje osjećaja dobrodošlice - stvaranje pretpostavki za kvalitetniji boravak u destinaciji - povećanje zadovoljstva i potrošnje turista - povećanje turističke posjećenosti - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 1. UREĐENJE DESTINACIJE ZA ŽIVOT I POSJET	
Prioritet 1.2. Revitalizacija i interpretacija kulturne baštine	
Mjera 1.2.1. Provođenje arheoloških i konzervatorsko-restauratorskih istraživanja	
Opis mjere	Velik dio područja destinacije grad Novska je antropogeni prostor s očuvanim oblicima prisustva čovjeka u prostoru, bilo u vidu arheoloških nalaza ili graditeljske baštine. Samo istraženi i stručno valorizirani arheološki lokaliteti mogu biti uključeni u budući razvitak destinacije. Provođenje konzervatorsko-restauratorskih istraživanja rezultirati će izradom elaborata koji će biti osnova za obnovu i rekonstrukciju građevina iz fonda povijesne jezgre Novske. Navedenom mjerom stvorit će se preduvjeti za zaštitu kulturno-povijesne (graditeljske) baštine od devastacije ili pak pretjerane komercijalizacije te će se očuvati urbanistička vrijednost i izvornost destinacije.
Aktivnosti	1. organiziranje arheoloških istraživanja 2. ishođenje Zakonom propisanih suglasnosti i odobrenja za izvođenje zahvata na arheološkim lokalitetima 3. konzervacija i prezentacija lokaliteta »in situ« (»na licu mjesta«) 4. organiziranje konzervatorsko-restauratorskih istraživanja
Prioritetni projekti	- provođenje arheoloških istraživanja na lokalitetu crkva sv. Luke i lokalitetu Orešić grad - provođenje konzervatorsko-restauratorskih istraživanja na zgradi hotela Knopp, zgradi Drapczinski i zgradi pošte
Nositelji	Grad Novska, Sisačko-moslavačka županija
Ostali dionici	Konzervatorski odjel Sisak, Turistička zajednica Grada Novske
Očekivani učinci	- zaštita kulturno-povijesne baštine - očuvanje povijesne slike prostora - isticanje autentičnih vrijednosti destinacije - unaprjeđenje ponude kulturnog turizma - povećanje turističke posjećenosti
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 1. UREĐENJE DESTINACIJE ZA ŽIVOT I POSJET	
Prioritet 1.2. Revitalizacija i interpretacija kulturne baštine	
Mjera 1.2.2. Obnova i prenamjena građevina sa statusom kulturnog dobra	
Opis mjere	Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i/ili Prostornim planom uređenja grada Novske evidentiran je i zaštićen veći broj primjeraka profane graditeljske baštine. Usprkos visokom spomeničkom značaju i iznimnoj arhitektonskoj i urbanističkoj vrijednosti, velik dio spomenutih građevina prepušten je sustavnom propadanju. Osim zaštite, ove gospodarske i stambene građevine trebaju i revitalizaciju koja će trajno očuvati njihove ukupne vrijednosti. Za građevine najveće kulturno-povijesne vrijednosti potrebno je provesti konzervatorsko-restauratorska istraživanja prije bilo kakvih zahvata. Primjeri kvalitetne obnove secesijskih građevina svakako su zgrada stare škole (danas Glazbena škola Novska) i zgrada šumarije.
Aktivnosti	1. ishođenje Zakonom propisanih suglasnosti za izvođenje zahvata održavanja, obnove, rekonstrukcije, prenamjene 2. naručivanje izrade konzervatorskih elaborata 3. naručivanje izrade glavnih projekata za pojedine zahvate 4. provođenje zahvata održavanja i obnove/prenamjene 5. osiguranje konzervatorskog nadzora u svim fazama radova
Prioritetni projekti	§ obnova zgrade hotela Knopp, zgrade Drapczinski, zgrade pošte
Nositelji	Grad Novska, Ministarstvo kulture
Ostali dionici	Konzervatorski odjel Sisak, Razvojna agencija SiMoRa, javni i privatni sektor, Turistička zajednica Grada Novske
Očekivani učinci	- zaštita i revitalizacija graditeljske baštine - očuvanje karakterističnih vizura građevina - isticanje autentičnih vrijednosti destinacije - privlačenje investicija u sektor turizma - unapređenje ponude kulturnog turizma - jačanje kulturnog identiteta destinacije - povećanje posjećenosti - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 1. UREĐENJE DESTINACIJE ZA ŽIVOT I POSJET	
Prioritet 1.2. Revitalizacija i interpretacija kulturne baštine	
Mjera 1.2.3. Očuvanje i obnova primjeraka tradicijske arhitekture	
Opis mjere	Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i/ili Prostornim planom uređenja grada Novske evidentiran je i zaštićen veći broj primjeraka tradicijske posavske arhitekture. Međutim, veliki broj tradicijskih stambenih i gospodarskih objekata zapušten je i u lošem stanju. Stoga je nužno, u što skorijem roku, tradicijske građevine obnoviti i prilagoditi suvremenim zahtjevima stanovanja ili prenamijeniti u turističke (objekt za smještaj, info punkt, suvenirnica) ili druge svrhe, zadržavajući vanjski izgled građevine i autentičnost ambijenta čijim su dijelom. Zbog tipološke i ambijentalne vrijednosti bitno je vratiti u izvorno stanje odnosno obnoviti i staviti u funkciju građevine poljoprivrednog gospodarstva: mlinove, staje, bunare i slično.
Aktivnosti	1. inventarizacija i arhitektonsko snimanje najvrjednijih građevina tradicijske arhitekture 2. ishođenje Zakonom propisanih suglasnosti za izvođenje zahvata obnove, rekonstrukcije i prenamjene 3. naručivanje izrade konzervatorskih elaborata i studija 4. naručivanje izrade glavnih projekata za pojedine zahvate 5. provođenje zahvata obnove/rekonstrukcije/prenamjene 6. osiguranje konzervatorskog nadzora u svim fazama radova
Prioritetni projekti	- obnova mlina u Staroj Subockoj, obnova tradicijskih drvenih kuća u Plesmu (k.br. 60 i 66)
Nositelji	Grad Novska, Ministarstvo kulture, javni i privatni sektor
Ostali dionici	Konzervatorski odjel Sisak, Razvojna agencija SiMoRa, Turistička zajednica Grada Novske, nositelji turističke ponude

Očekivani učinci	- zaštita i revitalizacija tradicijske graditeljske baštine - rast interesa za tradicijsko graditeljstvo - isticanje autentičnih vrijednosti destinacije - privlačenje investicija u sektor turizma - unapređenje ponude kulturnog turizma - jačanje kulturnog identiteta destinacije - povećanje posjećenosti - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 2. UNAPREĐENJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE I SUPRASTRUKTURE	
Prioritet 2.1. Unapređenje javne turističke infrastrukture	
Mjera 2.1.1. Uređenje i održavanje pristupnih puteva i prometnica	
Opis mjere	Novska je odlično prometno povezana s ključnim emitivnim tržištima: cestovna dostupnost - prometnice europskog, nacionalnog i regionalnog značaja: autocesta A-3, državna cesta D-47; zračna dostupnost - najbliže zračne luke: Zračna luka Zagreb (100 km) i Zračna luka Osijek (200 km); dostupnost željeznicom - relativno razvijena infrastruktura: glavna magistralna željeznička pruga RH 1 i MG 2.1. Međutim, stanje prometnica u samoj destinaciji izrazito je nezadovoljavajuće: oštećenost i dotrajalost gornjeg sloja kolnika pristupnih prometnica do najfrekventnijih mjesta (Lonjsko polje), divlji deponiji otpada uz prometnice, putevi i prometnice kroz naselja nisu prilagođeni potrebama turizma. Ova je mjera usmjerena upravo na obnovu i rekonstrukciju te održavanje prometnica i puteva koji su od vitalnog značaja za stanovnike i turiste.
Aktivnosti	1. prikupljanje podataka o stanju pristupnih puteva i prometnica (»snimka stanja«) 2. naručivanje izrade tehničke dokumentacije za rekonstrukciju pojedinih dionica 3. izvođenje radova rekonstrukcije pojedinih dionica 4. održavanje prometnica i signalizacije te čišćenje užeg okoliša
Nositelji	Grad Novska
Ostali dionici	Županijska uprava za ceste Sisačko-moslavačke županije, NOVOKOM d.o.o. za komunalno gospodarstvo
Očekivani učinci	- stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj turizma - stvaranje pretpostavki za kvalitetniji boravak u destinaciji - olakšavanje pristupa pojedinim lokalitetima i atrakcijama - unapređenje kvalitete života lokalne zajednice - povećanje posjećenosti - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 2. UNAPREĐENJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE I SUPRASTRUKTURE	
Prioritet 2.1. Unapređenje javne turističke infrastrukture	
Mjera 2.1.2. Uređenje novih i održavanje postojećih cikloturističkih ruta	
Opis mjere	Cikloturizam podrazumijeva vožnju biciklom u svrhu savladavanja udaljenosti, rekreacije i razgledavanja destinacije. Ovaj aktivni oblik turizma najbolje dokazuje da destinacija nije percipirana, sa stajališta potražnje, kao teritorijalna jedinica omeđena administrativnim granicama već kao tržišna jedinica koja nudi cjelovito zadovoljenje turističke potrebe. Zahvaljujući blago valovitom reljefu, kulturološki raznolikom krajoliku i očuvanom okolišu, područje Novske ocijenjeno je kao izrazito pogodno za razvoj cikloturizma. Destinacijom grad Novska prolaze vizualno atraktivne i adekvatno obilježene rute: Županijska cikloturistička ruta SMŽ 01, Nacionalna cikloturistička ruta Sava i Lokalna cikloturistička ruta PPLP 02, koje se mogu povezati s međunarodnom rutom Balaton - Drava - Lonjsko polje. U planu su ulaganja u infrastrukturu, opremu te dodatne sadržaje s ciljem pozicioniranja Novske kao prepoznatljive destinacije cikloturizma.
Aktivnosti	1. naručivanje izrade prometnih elaborata za potrebe označavanja pojedinih dionica/staza 2. uređenje »bike odmorišta« 3. postavljanje solarnih stanica za servis bicikala 4. postavljanje i opremanje stanica za iznajmljivanje e-bicikala 5. trasiranje i uređenje novih biciklističkih staza/ruta 6. izrada mobilnih aplikacija s cikloturističkim kartama, opisom ruta i ponudom sadržaja za cikloturiste

Prioritetni projekti	- opremanje postojećih staza/ruta dodatnim sadržajima - predlaganje, trasiranje i uređenje novih lokalnih i spojnih ruta
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske
Ostali dionici	Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, Županijska uprava za ceste Sisačko-moslavačke županije, Razvojna agencija SiMoRa, Centar za razvoj poduzetništva Grada Novske, Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje, Biciklistički klub Novska
Očekivani učinci	- unapređenje ponude cikloturizma - stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj cikloturizma - stvaranje preduvjeta za snažnije turističko pozicioniranje - unapređenje kvalitete života lokalne zajednice - povećanje posjećenosti - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 2. UNAPREĐENJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE I SUPRASTRUKTURE	
Prioritet 2.1. Unapređenje javne turističke infrastrukture	
Mjera 2.1.3. Uređenje i označavanje pješačkih, planinarskih i jahačkih ruta	
Opis mjere	Destinaciju grad Novska karakterizira izrazito atraktivna i dinamična no nedovoljno gusta mreža pješačkih i planinarskih ruta. Najviše se ističu rute na području Lonjskog polja, prije svega tematizirana staza - »Staza graničara« s replikama povijesnih stražarnica, koja prolazi uz pašnjake s ugroženim slavonsko-podolskim govedima i vodi do Ornitološkog rezervata Krapje dol. Planinarima je posebno izazovna »Staza VRA Bljesak«. Riječ je o planinarskoj stazi koja započinje u samom centru grada, prolazi šumovitim područjem zapadnih obronaka Psunja te objedinjuje velik broj atrakcija (arheološki lokaliteti, vidikovci, potok Novljančica). Staza je adekvatno obilježena (markirana) i uređena (putokazi, info panoji) te će buduće aktivnosti biti usmjerene na uređenje dodatnih sadržaja i trasiranje novih dionica. Usprkos tradiciji uzgoja konja i mogućnostima turističkog jahanja, ne može se govoriti o postojanju jahačkih ruta u pravom smislu te riječi.
Aktivnosti	1. uspostavljanje i tematiziranje turističkih staza/ruta 2. pojačano markiranje postojećih planinarskih staza 3. trasiranje i markiranje pristupnih staza i puteva 4. trasiranje i uređenje novih pješačko-planinarskih staza 5. uređenje odmorišta i vidikovaca 6. provođenje akcija čišćenja i uređivanja novih i postojećih staza/ruta
Prioritetni projekti	- uređenje »Staze kulena i rakije« i spajanje na TTP »Stazama lipicanaca i kune«
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske
Ostali dionici	Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, Razvojna agencija SiMoRa, Centar za razvoj poduzetništva Grada Novske, Planinarsko društvo »Zmajevac«, Udruga uzgajivača konja »Hrvatski posavac«
Očekivani učinci	- unapređenje ponude aktivnog odmora - stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj aktivnog turizma - stvaranje preduvjeta za snažnije turističko pozicioniranje - unapređenje kvalitete života lokalne zajednice - povećanje posjećenosti - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	SREDNJI DO VISOK PRIORITET

CILJ 2. UNAPREĐENJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE I SUPRASTRUKTURE	
Prioritet 2.2. Unapređenje suprastrukture za prihvata turista	
Mjera 2.2.1. Izgradnja novih i unapređenje kvalitete postojećih smještajnih kapaciteta	
Opis mjere	Ulogu prihvata i smještaja turista u destinaciji imaju 4 smještajna objekta koja raspolažu s ukupno 17 smještajnih jedinica odnosno 42 postelje. Smještajna ponuda izrazito je skromna, ne samo po ukupnim kapacitetima, već i po vrstama smještajnih objekata. Uz to je zamjetan izostanak upravo onih kategorija smještaja koje preferiraju turisti specifičnih interesa - hoteli i smještaj u domaćinstvu. Razvoj proizvoda i sadržaja za prioritetne segmente potražnje - birdwatcheri, kulturni turisti, lovci, cikloturisti - treba biti popraćen i ulaganjima u kvalitetu i strukturu ponude smještaja. Predmetna mjera usmjerena je kako na izgradnju novih objekata za prihvata i smještaj tako i na unapređenje i diverzificiranje ponude postojećih objekata u skladu s potrebama prethodno navedenih ciljnih segmenata.

Aktivnosti	1. sagledavanje potencijalnih lokacija za novi/e objekt/e 2. definiranje koncepta najbolje uporabe objekata 3. provjera tržišne održivosti i procjena financijske isplativosti objekata 4. odabir najboljih investicijskih ponuda za izgradnju objekata 5. poticanje ulaganja u kvalitetu na razini postojećih nositelja ponude smještaja
Prioritetni projekti	- izgradnja Gradskog hotela - uređenje kampa/kamp odmorišta - opremanje prostora Međunarodnog izviđačkog kampa »Dupin«
Nositelji	Grad Novska, privatni sektor
Ostali dionici	Razvojna agencija SiMoRa, Centar za razvoj poduzetništva Grada Novske, javni i privatni sektor
Očekivani učinci	- stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj turizma - unapređenje kvalitete i strukture ponude smještaja - privlačenje investicija u sektor turizma - otvaranje novih radnih mjesta - jačanje konkurentske sposobnosti destinacije - povećanje turističkog prometa - povećanje prihoda od turizma - unapređenje životnog standarda lokalnog stanovništva
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 2. UNAPREĐENJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE I SUPRASTRUKTURE	
Prioritet 2.2. Unapređenje suprastrukture za prihvata turista	
Mjera 2.2.2. Povezivanje pružatelja usluge smještaja i prehrane i lokalnih proizvođača hrane	
Opis mjere	Ponuda hrane i pića u objektima za smještaj i prehranu nije na odgovarajućoj razini: nedovoljno raznovrsna ponuda hrane i pića, umjereno kvalitetna jela, ponuda brze hrane, izostanak jela dijetalne, vegetarijanske, makrobiotičke kuhinje te lokalnih specijaliteta. S druge strane, novljanski je kraj poznat po poljoprivredi, povrtlarstvu, uzgoju ribe te posavskim specijalitetima (suhi sir, kulen, gulaš od divljači, šaran na rašljama). Nije rijetkost da se pružatelji usluga smještaja i prehrane opskrbljuju namirnicama iz trgovačkih centara, a lokalno uzgojeni proizvodi ne pronalaze put do stolova gostiju. Problem predstavljaju nedovoljna povezanost i nepronalazak zajedničkih interesa pružatelja usluga u turizmu i lokalnih proizvođača hrane i pića. Uvrštavanjem kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda u gastronomsku ponudu izravno će se doprinijeti kvaliteti cjelokupnog turističkog proizvoda i doživljaju destinacije grad Novska.
Aktivnosti	1. poticanje klsterskog povezivanja lokalnih proizvođača i ugostiteljskog sektora 2. održavanje edukacija, savjetovanja i stručnih skupova na temu klsterskog udruživanja 3. organiziranje studijskih putovanja s ciljem upoznavanja primjera dobre prakse
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske, LAG Zeleni trokut
Ostali dionici	Privatni sektor, nositelji turističke ponude, lokalni proizvođači hrane i pića, lokalna zajednica
Očekivani učinci	- unapređenje gastronomske ponude destinacije - poticanje lokalne proizvodnje - stimuliranje lokalne ekonomije - unapređenje životnog standarda lokalnog stanovništva - stvaranje preduvjeta za snažnije turističko pozicioniranje - povećanje turističkog prometa - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 2. UNAPREĐENJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE I SUPRASTRUKTURE	
Prioritet 2.2. Unapređenje suprastrukture za prihvata turista	
Mjera 2.2.3. Registriranje seoskih gospodarstava za pružanje usluga u turizmu	
Opis mjere	Najveći dio destinacijskog područja ruralnog je karaktera pa se turistički potencijal krije i u mnogobrojnim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Naime, mnogi OPG-i u svom sastavu imaju tradicijske kuće, posjeduju zbirke starina, bave se ekološkom poljoprivredom i autohtonom proizvodnjom, njeguju tradicijske i umjetničke zanate... Njihova dosadašnja uloga u turizmu svodi se na prihvata izletnika i školskih ekskurzija te sudjelovanje na sajmovima i manifestacijama. Nijedno seosko gospodarstvo nije registrirano za pružanje usluga u turizmu. Mjera se odnosi na

	identificiranje desetak tržišno najspremnijih OPG-ova te pružanje podrške istima: informiranje o tehničkim i formalno pravnim aspektima registracije, provjera tržišne isplativosti ulaganja, pomoć prilikom osmišljavanja turističkog proizvoda, identificiranje raspoloživih izvora financiranja.
Aktivnosti	1. informiranje i senzibiliziranje OPG-ova za turističko privređivanje 2. pružanje savjetodavne podrške OPG-ima zainteresiranima za turističku djelatnost 3. pripremanje OPG-ova za apliciranje na nacionalne i EU natječaje
Prioritetni projekti	- otvaranje soba i apartmana u domaćinstvu - otvaranje Kušaonice jela od nejevih jaja
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske, Razvojna agencija SiMoRa, Centar za razvoj poduzetništva Grada Novske
Ostali dionici	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva, udruge i zadruge, lokalna zajednica
Očekivani učinci	- revitalizacija sela i tradicijskih zanata - stvaranje integriranog seoskog doživljaja - stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj specifičnih oblika turizma - unapređenje kvalitete i strukture ponude smještaja - stimuliranje lokalne ekonomije - unapređenje životnog standarda lokalnog stanovništva - povećanje turističkog prometa - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 3. RAZVOJ TURISTIČKIH PROIZVODA

Prioritet 3.1. Razvoj proizvoda kulturnog turizma

Mjera 3.1.1. Razvoj turizma baštine

Opis mjere	Destinacija grad Novska ima nešto manji broj realnih kulturno-povijesnih atrakcija (koje već privlače turiste) i veći broj potencijalnih kulturno-povijesnih atrakcija (koje bi u budućnosti mogle privući turiste). S turističkog stajališta većina je atrakcija, s izuzetkom tradicijske graditeljske baštine, lokalnog karaktera odnosno od usputnog interesa za one koji se zateku na području destinacije. Kulturna dobra, osim pojedinih sakralnih građevina, nedovoljno su istražena i ugrožena neodgovarajućom zaštitom i konzervacijom te izložena daljnjem propadanju. Iako su nedovoljno valorizirani, resursi za razvoj turizma baštine postoje - arheološki lokaliteti, zaštićena kulturna dobra, primjerci secesijske arhitekture, sakralne građevine, kultura života i rada, povijesne ličnosti - a sam razvojni potencijal može se ocijeniti kao osrednji. Stoga je potrebno poduzeti konkretne napore: inventarizirati postojeće resurse, identificirati ciljne segmente, interpretirati resurse i atrakcije uz naglasak na zaštitu i restauraciju, osigurati dostupnost atrakcija, ulagati u promotivne aktivnosti.
Aktivnosti	1. informiranje i senzibiliziranje javnog, privatnog i civilnog sektora za razvoj kulturno-turističkih proizvoda 2. organiziranje edukacija, savjetovanja i stručnih skupova na temu turizma baštine 3. osiguravanje financijske podrške za inicijative dionika iz sektora kulture i turizma 4. identificiranje tržišno spremnih atrakcija i proizvoda 5. razvoj složenih baštinskih proizvoda i sadržaja 6. poticanje privatnog poduzetništva u razvijanju proizvoda koji će podržavati razvoj kulturno-turističkih proizvoda 7. poticanje udruženog marketinga za tržišno spremne baštinske proizvode
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske
Ostali dionici	Nositelji turističke ponude, kulturne ustanove, udruge u kulturi, lokalna zajednica
Očekivani učinci	- unapređenje ponude kulturnog turizma - jačanje kulturnog identiteta destinacije - stvaranje preduvjeta za snažnije turističko pozicioniranje - privlačenje investicija u sektor turizma - povećanje turističkog prometa - povećanje prosječne duljine boravka - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 3. RAZVOJ TURISTIČKIH PROIZVODA	
Prioritet 3.1. Razvoj proizvoda kulturnog turizma	
Mjera 3.1.2. Razvoj eko-etno turizma	
Opis mjere	Na novljanskom je području sve izraženija orijentacija ka eko-etno turizmu. Radi se o vidu turizma koji sadrži elemente kulturnog, ruralnog i ekoturizma te ima velik potencijal u smislu doprinosa revitalizaciji prirodne baštine, sela i zaseoka, tradicijskih zanata i lokalnih običaja. Eko-etno turizam treba biti ključna poluga turističkog razvoja, jer se njime, uz relativno mala ulaganja ostvaruju višestruke koristi za lokalnu zajednicu. Raspoloživi resursi mogu se grupirati kako slijedi: tradicijska gradnja, folklorno stvaralaštvo, rukotvorstvo, tradicijski obrti, način života lokalne zajednice, autohtone pasmine, ekološka proizvodnja, gastronomija. Za razvoj eko-etno turizma iznimno su važna obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja su u mogućnosti turistima pružiti doživljaj boravka s domaćinskim ugođajem u uređenom ruralnom ambijentu, visoko personalizirane usluge i poljoprivredne proizvode vrhunske kvalitete. Mjera će obuhvatiti: edukaciju potencijalnih pružatelja usluga, obnovu i prenamjenu tradicijskih kuća, oživljavanje starih zanata, brendiranje eko proizvoda i slično.
Aktivnosti	1. stvaranje podržavajuće klime za razvoj eko-etno turizma 2. organiziranje edukacija, savjetovanja i stručnih skupova na temu eko-etno turizma 3. realiziranje programa edukacije mladih o tradicijskim zanatima 4. podizanje svijesti o zadrugarstvu kao poželjnom modelu djelovanja 5. pružanje financijske i nefinancijske potpore razvoju složenih eko-etno proizvoda
Prioritetni projekti	- organiziranje Sajma/festivala eko-etno proizvoda - otvaranje Eko-etno muzeja na otvorenom i Etno muzeja Posavska kuća
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske
Ostali dionici	LAG Zeleni trokut, nositelji turističke ponude, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, obrtnici, udruge u kulturi, lokalna zajednica
Očekivani učinci	- stimuliranje lokalne ekonomije - privlačenje investicija u sektor turizma - unapređenje životnog standarda lokalnog stanovništva - jačanje kulturnog identiteta destinacije - stvaranje sustava turističkih doživljaja - povećanje prosječne duljine boravka - povećanje lojalnosti turista - povećanje turističkog prometa - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 3. RAZVOJ TURISTIČKIH PROIZVODA	
Prioritet 3.1. Razvoj proizvoda kulturnog turizma	
Mjera 3.1.3. Razvoj turizma događanja	
Opis mjere	Razvoj ponude događanja jedan je od vrlo efikasnih, a u novije vrijeme i sve uobičajenijih načina izgradnje prepoznatljivosti i poželjnog imidža destinacije. To je naročito naglašeno kod manje razvijenih turističkih destinacija poput Novske koje nemaju razvijen dominantni proizvod. Grad Novska obiluje raznim kulturnim, sportskim i zabavnim događanjima, međutim većina ih je lokalnog karaktera, skromno su financirana i još skromnije promovirana. Mjerom će se uspostaviti okvir za intenziviranje aktivnosti turizma događanja osmišljavanjem i organizacijom tematiziranih događanja i manifestacija koje imaju moć generirati tržišnu prepoznatljivost te potencijal prerasti u prvorazredne turističke proizvode. U procesu oblikovanja tematskih događanja ključne odrednice bit će kvaliteta i autentičnost, a baza sljedeći motivi - kultura života i rada, autohtoni proizvodi, gastronomija, povijesna događanja, znamenite ličnosti i slično.
Aktivnosti	1. ocjena potencijala postojećih događanja/manifestacija 2. prijedlog novih događanja/manifestacija i evaluacija tržišnog potencijala 3. osmišljavanje idejnog koncepta i sadržaja novih događanja/manifestacija 4. sagledavanje mogućnosti tematsko-terminskog povezivanja događanja/manifestacija 5. pružanje financijske i marketinške podrške događanjima/manifestacijama
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske

Ostali dionici	Glazbena škola Novska, Pučko otvoreno učilište Novska, Gradska knjižnica i čitaonica »Ante Jagar« Novska, Novljansko akademsko društvo, nositelji turističke ponude, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, obrtnici
Očekivani učinci	- stvaranje sustava turističkih doživljaja - jačanje kulturnog identiteta destinacije - stimuliranje lokalne ekonomije - povećanje prosječne duljine boravka - povećanje zadovoljstva i potrošnje turista - povećanje turističkog prometa - povećanje prihoda od turizma - unapređenje kvalitete života lokalne zajednice
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 3. RAZVOJ TURISTIČKIH PROIZVODA**Prioritet 3.2. Razvoj proizvoda aktivnog odmora****Mjera 3.2.1. Razvoj birdwatchinga**

Opis mjere	Jedno od strateških usmjerenja destinacije grad Novska je postati poželjno odredište za promatranje ptica u Hrvatskoj i Europi što će, u konačnici, doprinijeti razvoju turističke privrede te očuvanju prirode i bioraznolikosti. Potencijal područja je velik - Mokro polje, Ornitološki rezervat Krapje dol, Natura 2000 područja - a potražnja u stalnom porastu. Naime, čak 90% inozemnih turista posjećuje Lonjsko polje s primarnim motivom promatranja ptica. Birdwatcheri su obrazovani, ekološki osviješteni turisti, s izraženim interesom za prirodnu baštinu i ptičje vrste, ali i kulturnu baštinu, autohtonu proizvodnju i gastronomiju nekog kraja. Cilj mjere je kreirati integralni (cjeloviti) turistički proizvod u koji će svoje sastavnice ugraditi različiti pružatelji usluga stvarajući pritom jedinstveno iskustvo za birdwatchere: smještaj u drvenim posavskim kućama, degustiranje tradicionalnih specijaliteta, hranjenje domaćih životinja, razgledavanje etno zbirki.
Aktivnosti	1. analiza i valorizacija ornitofaune 2. povezivanje ornitologa, nositelja turističke ponude, agencija i lokalnih proizvođača 3. organiziranje edukativnih radionica i tečajeva za vodiče 4. održavanje postojeće edukativne i turističke infrastrukture 5. uređenje i tematiziranje poučnih staza 6. uređenje informativno-edukativnih punktova 7. pružanje financijske i nefinancijske podrške razvoju paketa za birdwatching 8. izrada brošura i vodiča s kartama, »hot spot« lokacijama i ponudom sadržaja za birdwatchere
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske
Ostali dionici	Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje, nositelji turističke ponude
Očekivani učinci	- unapređenje ponude aktivnog odmora - stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj birdwatchinga - stvaranje preduvjeta za snažnije turističko pozicioniranje - privlačenje organiziranih grupa - povećanje turističkog prometa - povećanje prihoda od turizma - unapređenje kvalitete života lokalne zajednice
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 3. RAZVOJ TURISTIČKIH PROIZVODA**Prioritet 3.2. Razvoj proizvoda aktivnog odmora****Mjera 3.2.2. Razvoj cikloturizma**

Opis mjere	Kvalitetna provedba Mjere 2.1.2. Uređenje novih i održavanje postojećih cikloturističkih ruta, temeljni je preduvjet za razvoj cikloturizma. Osim na opremanje postojećih staza/ruta dodatnim sadržajima, poseban naglasak staviti će se na osposobljavanje manje prometnih lokalnih cesta i puteva, riječnih nasipa i napuštenih pruga te njihovo tematiziranje i označavanje. Uz uspostavljanje cjelovitog sustava cikloturističkih ruta odnosno održavanje postojećih i uređenje određenog broja novih ruta, potrebno je osigurati i prateću suprastrukturu za cikloturiste. Stoga će se posebno poticati, izravno (subvencije) i neizravno (olakšice), poduzetničke aktivnosti vezane za prilagodbu i/ili razvoj usluga i objekata koji zadovoljavaju Bike-friendly i Bike&Bed standarde. Potrebno je osigurati i raspoloživost specijaliziranih trgovina biciklističkom opremom, servisa za bicikle i slično. Zapadni obronci Psunja s mjestimično oštrijim reljefom i gustim šumama pogodni su za brdski biciklizam (mountain biking) stoga je moguće cikloturističku potražnju sustavno usmjeravati i na ta područja.
-------------------	--

Aktivnosti	1. upravljanje cikloturističkom infrastrukturom 2. poticanje razvoja suprastrukture prilagođene potrebama cikloturista 3. poticanje privatnog poduzetništva u razvijanju proizvoda i usluga koje će podržavati razvoj cikloturizma 4. izrada i distribucija promotivnih materijala namijenjenih cikloturistima i brdskim biciklistima
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske
Ostali dionici	Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, Razvojna agencija SiMoRa, Centar za razvoj poduzetništva Grada Novske, Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje, Biciklistički klub Novska
Očekivani učinci	- unapređenje ponude aktivnog odmora - stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj cikloturizma - stvaranje preduvjeta za snažnije turističko pozicioniranje - stimuliranje lokalne ekonomije - otvaranje novih radnih mjesta - povećanje posjećenosti - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 3. RAZVOJ TURISTIČKIH PROIZVODA	
Prioritet 3.2. Razvoj proizvoda aktivnog odmora	
Mjera 3.2.3. Razvoj adrenalinskog turizma	
Opis mjere	Adrenalinski i avanturistički sadržaji temeljne su sastavnice proizvoda aktivnog odmora. Obronci Psunja sa znatno većom nadmorskom visinom od okolnih područja te Novljansko jezero s razvijenom sportsko-rekreacijskom infrastrukturom, omogućavaju razvoj turizma koji sadrži adrenalinske komponente - primjerice lov, brdski biciklizam, paintball, motocross, terensko jahanje, planinarenje, paraglajding, trekking, veslanje... Međutim, općenito gledano destinacija nema uspostavljenu infrastrukturu koja bi pružila adekvatnu razinu sigurnosti i dostupnosti sadržaja niti kvalitetno osmišljene složene programe koji bi generirali značajniju potražnju. Inicijative i određena ulaganja postojala su samo na razini pojedinih klubova i udruga: Letački klub »Atlas«, Moto-klub »Škorpion«, Lovačka udruga »Srnljak« i drugi. Cilj mjere je stvoriti preduvjete za sustavan i troškovno racionalan pristup razvoju »adrenalinske ponude«. Posebice je važno odabrati lokacijski prikladne i vlasnički čiste lokalitete, izraditi koncept najbolje uporabe, procijeniti isplativost ulaganja i utvrditi poželjan upravljački model.
Aktivnosti	1. izrada liste prioritetnih lokacija za razvoj adrenalinskih sadržaja 2. rješavanje vlasničkih i imovinsko-pravnih odnosa nad lokacijama 3. procjena opravdanosti ulaganja i analiza scenarija financiranja izgradnje infrastrukture 4. pružanje financijske i marketinške podrške razvoju adrenalinskog turizma
Prioritetni projekti	- izgradnja Adrenalinskog parka - uređenje uzletišta za polijetanje paraglajdera i poletno-sletne staze za ultralake letjelice - uvođenje dodatnih sadržaja na Novljansko jezero
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske
Ostali dionici	Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, Razvojna agencija SiMoRa, Letački klub »Atlas«, Moto-klub »Škorpion«, Lovačko društvo »Jelen«, Lovačka udruga »Srnljak«, sportske i druge udruge
Očekivani učinci	- unapređenje ponude aktivnog odmora - stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj adrenalinskog turizma - stvaranje preduvjeta za snažnije turističko pozicioniranje - povećanje prosječne duljine boravka - stimuliranje lokalne ekonomije - povećanje prihoda od turizma
Ocjena prioriteta	SREDNJI DO VISOK PRIORITET

CILJ 4. USPOSTAVLJANJE SUSTAVA UPRAVLJANJA DESTINACIJSKIM RAZVOJEM	
Prioritet 4.1. Razvoj i unapređenje sustava upravljanja destinacijom	
Mjera 4.1.1. Osnivanje destinacijske menadžment organizacije (DMO)	
Opis mjere	Destinacija Novska nalazi se u vrlo osjetljivoj fazi razvoja turizma u kojoj je nužan sustavan, koordiniran i planski usmjeravan razvoj i samo integriranje svih razvojnih dionika (predstavnicima javnog sektora, nositelji turističke ponude, turistički stručnjaci, lokalni proizvođači) u destinacijski menadžment može osigurati konkurentnost i postizanje najboljih ekonomskih učinaka na turističkom tržištu. Naime, kako različiti dionici imaju različite interese, funkcije i ciljeve, a sa svojim proizvodima i uslugama sudjeluju u ponudi destinacije odnosno kreiranju cjelovitog destinacijskog proizvoda, potrebno ih je uskladiti i koordinirati te im omogućiti zajednički nastup na turističkom tržištu. Mjerom se žele unaprijediti suradnja, partnerstvo, komunikacija i međusobno razumijevanje dionika kako bi se osigurale pretpostavke za uravnoteženo upravljanje ekonomskim, ekološkim i društveno-kulturnim razvojem destinacije. Ova mjera predstavlja mjeru od prioritetnog značaja i potrebno ju je provesti u najkraćem mogućem roku.
Aktivnosti	1. osnivanje destinacijske menadžment organizacije (DMO) 2. definiranje organizacijske strukture DMO-a 3. definiranje metodologije, načina i programa rada DMO-a 4. organiziranje radnih sastanaka, rasprava i radionica
Prioritetni projekti	- osnivanje Destinacijske menadžment organizacije Grada Novske
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske
Ostali dionici	Javni, privatni i civilni sektor
Očekivani učinci	- uspostavljanje suradnje i partnerstva svih dionika uključenih u razvoj turizma - jačanje kapaciteta nositelja turističkog razvoja - stvaranje preduvjeta za učinkovito upravljanje destinacijskim sustavom - stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 4. USPOSTAVLJANJE SUSTAVA UPRAVLJANJA DESTINACIJSKIM RAZVOJEM	
Prioritet 4.1. Razvoj i unapređenje sustava upravljanja destinacijom	
Mjera 4.1.2. Stvaranje poticajnog investicijskog okruženja u destinaciji	
Opis mjere	Stimuliranje investicijskih aktivnosti javnog i privatnog sektora pretpostavka je ostvarenja postavljene vizije i ciljeva razvoja turizma Novske. Loša financijska i gospodarska situacija te nepovoljna investicijska klima nužnim nameću osiguranje kvalitetne stručne podrške investitorima i poduzetnicima u turizmu u vidu lokalne razvojne agencije. Takva potporna institucija (pravni slijednik Centra za razvoj poduzetništva Grada Novske) pružati će tehničku, savjetodavnu i svaku drugu pomoć onima koji žele pokrenuti ili unaprijediti svoje poslovanje u turizmu. S obzirom na nedovoljno iskorištene potencijale i prepoznate razvojne prilike, posebnu pozornost treba posvetiti povećanju apsorpcijskog kapaciteta turističkog sektora Novske za EU fondove/programe. Paralelno s time, Upravni odjel za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje Grada Novske uspostaviti će sustav mjera usmjerenih na razvoj turizma i jačanje konkurentnosti nositelja turističke ponude.
Aktivnosti	1. uređenje imovinskopravnih odnosa i uklanjanje administrativnih prepreka za investitore 2. osnivanje potporne institucije (razvojne agencije) 3. uspostavljanje sustava financijskih poticaja usmjerenih na razvoj i unapređenje turističke ponude 4. razrada modela uspostavljanja ostalih financijskih i nefinancijskih poticaja
Prioritetni projekti	- osnivanje Razvojne agencije Grada Novske - donošenje Općeg programa mjera razvoja poduzetništva u turizmu
Nositelji	Grad Novska
Ostali dionici	Razvojna agencija SiMoRa, Turistička zajednica Grada Novske
Očekivani učinci	- stvaranje podržavajuće investicijske klime u destinaciji - privlačenje investicija u sektor turizma - otvaranje novih radnih mjesta - stimuliranje lokalne ekonomije - stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj turizma
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 4. USPOSTAVLJANJE SUSTAVA UPRAVLJANJA DESTINACIJSKIM RAZVOJEM	
Prioritet 4.1. Razvoj i unapređenje sustava upravljanja destinacijom	
Mjera 4.1.3. Razvoj sustava cjeloživotnog obrazovanja destinacijskih dionika	
Opis mjere	Izniman je i presudan doprinos ljudi u kreiranju i realizaciji turističkog proizvoda, pridobivanju i zadržavanju potražnje te osiguranju konkurentnosti destinacije u cjelini. Stanje u destinaciji grad Novska: odljev mladih visokoobrazovanih stanovnika, nedovoljno ulaganje u razvoj i kvalitetu ugostiteljskih kadrova, visok udio osoba starije životne dobi zainteresiranih za pružanje usluga privatnog smještaja i slično. Predmetna mjera usmjerena je na uspostavljanje sustava cjeloživotnog obrazovanja za potrebe turizma, a realizirati će se kroz tri ključna programa: Program stipendiranja učenika i studenata, Program osposobljavanja malih i srednjih poduzetnika te njihovih djelatnika i Program edukacije privatnih iznajmljivača. Specifični ciljevi mjere su: prilagođavanje sustava obrazovanja potrebama tržišta rada, podizanje atraktivnosti strukovnih zanimanja u turizmu, unapređenje specifičnih poduzetničkih vještina te podizanje razine znanja i kvalitete pruženih usluga.
Aktivnosti	1. imenovanje organizacije/institucije odgovorne za realizaciju predmetne mjere 2. razvoj modela realizacije programa cjeloživotnog obrazovanja 3. informiranje i senzibiliziranje razvojnih dionika za program cjeloživotnog obrazovanja u turizmu 4. osiguranje sredstava za provedbu i promociju programa cjeloživotnog obrazovanja 5. praćenje realizacije planiranih aktivnosti i učinaka obrazovanja
Prioritetni projekti	- pokretanje Programa cjeloživotnog obrazovanja u području turizma
Nositelji	Grad Novska
Ostali dionici	Pučko otvoreno učilište Novska, Srednja škola Novska, Razvojna agencija SiMoRa
Očekivani učinci	- jačanje obrazovnih institucija i programa u području turizma i ugostiteljstva - unapređenje kvalitete ljudskih potencijala u destinaciji - unapređenje konkurentne sposobnosti nositelja turističke ponude - podizanje kvalitete procesa pružanja usluga u turizmu
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 4. USPOSTAVLJANJE SUSTAVA UPRAVLJANJA DESTINACIJSKIM RAZVOJEM	
Prioritet 4.2. Unapređenje tržišne komunikacije i marketinga	
Mjera 4.2.1. Interni marketing	
Opis mjere	Jedno od ograničenja daljnjeg razvoja turizma, posebice kulturnog, je nedovoljno razvijena svijest javnog sektora, poduzetnika i lokalne zajednice općenito, o razvojnom potencijalu prirodne i kulturno-povijesne baštine te mogućnostima njezine uporabe u turizmu. Kad se tome dodaju uočene slabosti iz SWOT analize, jedino aktivnosti internog marketinga mogu potaknuti pozitivno razmišljanje o turističkom razvoju. Osnovni ciljevi internog marketinga destinacije grad Novska mogu se sažeti kako slijedi: senzibiliziranje potencijalnih nositelja ponude, posebice OPG-ova za turističko privređivanje, podizanje svijesti javnog sektora o koristima koje donosi turistički razvoj, uspostavljanje klime međusobnog povjerenja i suradnje te osiguranje konzistentne kvalitete usluge na razini cijele destinacije. Kod internog marketinga korisno je kombinirati različite metode komunikacije. One mogu uključivati korištenje pisanih materijala kojima se podiže razina informiranosti, organiziranje različitih skupova, predavanja i rasprava te provođenje edukativnih radionica.
Aktivnosti	1. informiranje i senzibiliziranje javnog, privatnog i civilnog sektora za razvoj turizma 2. definiranje i osmišljavanje programa podizanja javne svijesti o mogućnostima i koristima turističkog privređivanja 3. razvijanje specifično ciljanih poruka za pojedine interesne skupine 4. izrada informativno-edukativnih brošura i priručnika za poduzetnike u turizmu 5. provođenje ostalih promotivno-komunikacijskih aktivnosti internog marketinga
Prioritetni projekti	- izrada informativno-edukativnih materijala namijenjenih destinacijskim dionicima - izrada Priručnika za poduzetnike u turizmu
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske
Ostali dionici	Razvojna agencija SiMoRa
Očekivani učinci	- povećanje razine informiranosti postojećih i potencijalnih razvojnih dionika - stvaranje preduvjeta za uspostavu partnerskih odnosa i interesno udruživanje dionika uključenih u razvoj turizma - jačanje interesa poduzetnika za ulaganja u turistički sektor - povećanje broja uspješnih poslovnih pothvata u privatnom sektoru
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 4. USPOSTAVLJANJE SUSTAVA UPRAVLJANJA DESTINACIJSKIM RAZVOJEM	
Prioritet 4.2. Unapređenje tržišne komunikacije i marketinga	
Mjera 4.2.2. Sinergijsko umrežavanje marketinških aktivnosti	
Opis mjere	Glavni izazov marketinga destinacije je djelovanje u uvjetima gdje raznovrsni dionici (javne institucije, objekti za smještaj i prehranu, lokalni proizvođači) često konfliktiraju interesa, sudjeluju u razvoju i »proizvodnji« turističkog proizvoda. Upravo promocija kao jedan od najosjetljivijih marketinških poslova ima za zadatak stvoriti poželjnu sliku o destinaciji i tako utjecati na formiranje i promjenu stavova, mišljenja i načina ponašanja turističke potražnje. Mjerom se želi potaknuti sinergijsko umrežavanje marketinških, posebice promotivno-komunikacijskih aktivnosti svih dionika turističke destinacije kako bi se postigli snažniji efekti tržišnog pozicioniranja i promoviranja grada Novske kao prepoznatljive destinacije kulturnog turizma. Stoga je potrebno poduzeti određene napore u tom smjeru: pridržavati se smjernica definiranih Marketinškim planom, identificirati prepoznatljive attribute i simbole destinacije, kreirati jedinstveni vizualni identitet destinacije, usuglasiti komunikacijske aktivnosti pojedinih aktera destinacije, definirati standarde provedbe zajedničkog marketinga...
Aktivnosti	1. uspostavljanje ključnih odrednica i značajki brend koncepta destinacije 2. izrada vizualnog identiteta - logotipa destinacije 3. osmišljavanje komunikacijskog simbola - slogana destinacije 4. organiziranje radionica s ciljem predstavljanja identitetskih značajki destinacije 5. praćenje i vrednovanje reakcija okruženja naspram predstavljenih identitetskih značajki destinacije
Prioritetni projekti	- dizajn i izrada novljanskog suvenira - dizajn i izrada logotipa i slogana destinacije grad Novska
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske
Ostali dionici	Razvojna agencija SiMoRa, Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije
Očekivani učinci	- stvaranje prepoznatljivog identiteta destinacije - stvaranje preduvjeta za snažnije turističko pozicioniranje - postizanje boljih promotivnih učinaka - unapređenje informiranosti turista i posjetitelja - stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj turizma - povećanje turističke posjećenosti
Ocjena prioriteta	VISOK PRIORITET

CILJ 4. USPOSTAVLJANJE SUSTAVA UPRAVLJANJA DESTINACIJSKIM RAZVOJEM	
Prioritet 4.2. Unapređenje tržišne komunikacije i marketinga	
Mjera 4.2.3. Izrada planova promocije tržišno spremnih proizvoda	
Opis mjere	Parcijalni proizvodi destinacije grad Novska nalaze se u različitim fazama razvijenosti odnosno tržišne spremnosti, od tržišno spremnih - birdwatching, preko tržišno poluspremnih - turizam baštine i cikloturizam do nespremnih - adrenalinski turizam. Za prioritetne i tržišno spremne proizvode, posebice proizvode kulturnog turizma i proizvode aktivnog odmora, potrebno je izraditi, u dogledno vrijeme, operativne planove promotivnih aktivnosti na godišnjoj razini. U planovima je, shodno raspoloživom budžetu za promociju proizvoda, potrebno detaljno razraditi sve vrste promotivnih aktivnosti: oglašavanje, odnosi s javnošću, direktni marketing, nastupi na sajmovima... Dodatno, za svaki je proizvod neophodno definirati medije (u početku je prikladno oglašavanje putem radija i tiska, uz intenziviranje aktivnosti na društvenim mrežama i slično) i termine pojedinih promotivnih aktivnosti, pritom imajući na umu ciljne tržišne segmente.
Aktivnosti	1. definiranje prioritetnih i tržišno spremnih turističkih proizvoda 2. definiranje prioritetnih i prikladnih promotivnih aktivnosti 3. izrada planova promocije tržišno spremnih proizvoda 4. operacionalizacija Marketinškog plana kulturnog turizma grada Novske
Prioritetni projekti	- izrada Plana promocije turizma baštine - izrada Plana promocije eko-etno turizma - izrada Plana promocije birdwatchinga
Nositelji	Grad Novska, Turistička zajednica Grada Novske
Ostali dionici	Razvojna agencija SiMoRa, Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije
Očekivani učinci	- postizanje boljih promotivnih učinaka - profiliranje imidža destinacije - stvaranje preduvjeta za snažnije turističko pozicioniranje - unapređenje informiranosti turista i posjetitelja - stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj kulturnog turizma - stvaranje preduvjeta za intenzivniji razvoj aktivnog odmora
Ocjena prioriteta	SREDNJI DO VISOK PRIORITET

5.3. Ciljna marketinška strategija destinacije

Postoje četiri relevantne strategije upravljanja destinacijskim razvojem: strategija segmentacije turističkog tržišta, strategija diferenciranja turističkog tržišta, strategija diferenciranja turističkog proizvoda i strategija profiliranja imidža destinacije. Destinacija grad Novska za potrebe **segmentiranja potražnje koristi segmentaciju prema aktivnostima te socio-demografskim karakteristikama turista**. S obzirom da se želi pozicionirati kao atraktivna i kvalitetna destinacija kulturnog turizma i aktivnog odmora, ciljni segment na kojega će se usmjeriti precizno je definirala po sljedećim smjernicama:

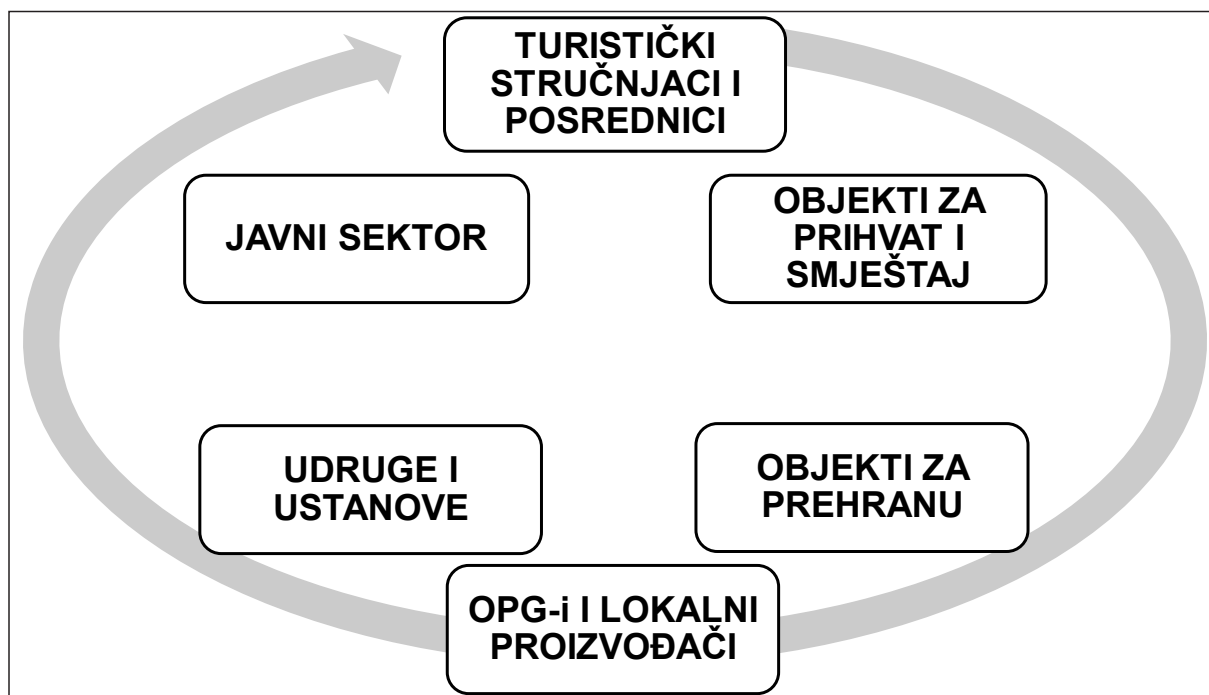
- **motiv dolaska**
 - kulturni turisti
 - birdwatcheri
 - cikloturisti
 - lovci
 - rekreativni i pasionirani sportaši
- **socio-demografske karakteristike**
 - faza životnog ciklusa obitelji turista: mladi parovi, obitelji s djecom različitih dobni skupina, parovi starije dobi, samci srednje i starije dobi
 - prihodi turista: turisti srednje i više srednje kupovne moći.

Međutim, temeljna marketinška strategija destinacije je **strategija diferenciranja turističkog proizvoda** koja naglašava značajke i razlikovne elemente destinacijskog proizvoda u odnosu na konkurentske. Ova strategija ima za cilj postizanje konkurentske prednosti naglaskom na razlikovanje proizvoda destinacije grad Novska u odnosu na konkurentska područja (grad Kutina, grad Daruvar, područje Lipik-Pakrac i drugi) što se postiže oblikovanjem prepoznatljivih proizvoda na razini pojedinih nositelja ponude i snažnim pozicioniranjem na turističkom tržištu.

5.3.1. Analiza potencijala razvojnih dionika

Destinacijski sustav grada Novske obuhvaća **široku skalu dionika iz javnog, privatnog i civilnog sektora**. Njihovi pojedinačni (parcijalni) proizvodi dio su integralnog proizvoda destinacije, odnosno elementi proizvodnog portfolia destinacije zajedno s prirodnim i kulturnim resursima.

Slika 3. Dionici turističkog razvoja destinacije grad Novska

Izvor: izrada autora

Destinacijskim razvojem Novske, posebice u smislu stvaranja poticajnog okruženja za postojeće i buduće ulagače, upravlja **Grad Novska. Turistička zajednica Grada Novske** obavlja poslove pretežito iz djelokruga destinacijskog marketinga (organiziranje događanja, provođenje strateških i operativnih promidžbenih aktivnosti, upravljanje web stranicom, poboljšanje uvjeta boravka turista), a organizacija za destinacijski menadžment još uvijek ne postoji.

Uz objekte za prihvata i smještaj i objekte za prehranu (o kojima je bilo riječi ranije), kao nositelje ponude destinacije grad Novska moguće je izdvojiti:

- **lokalne proizvođače hrane, pića i suvenira:** Bobica d.o.o., OPG Bukvić, OPG Zdenko Jakubek, OPG Branko Čutić, OPG Kata Kolarić, OPG Marko Gračaković, OPG Mijo Kos, OPG Došlović, OPG Antonio Tomac, OPG Vjera Ožoga, Tradicijski obrt Vojković, Tkalački obrt »Lan«, Tradicijsko obiteljsko obrtničko tkanje »Ruža«, Domaća radinost Lončarević i drugi
- **kulturne i srodne udruge:** KUD »Šubić«, KUD »Brest«, KUD »Bročice«, KUD »Kolo«, KUD »Paklenica«, KUD »Javor«, Klapa Ogrc, Društvo likovnih autora Novske i drugi
- **sportsko-rekreacijska društva i srodne udruge:** Biciklistički klub Novska, Planinarsko društvo »Zmajevac«, Odred izviđača »Zelena patrola« Rajić, Izviđački odred »Paludina« Novska, Športsko ribolovno društvo »Karas«, Letački klub »Atlas«, Lovačko društvo »Jelen« i drugi
- **ostale dionike, prije svega iz sektora kulture, obrazovanja i zabave:** Glazbena škola Novska, Pučko otvoreno učilište Novska, Gradska knjižnica i čitaonica »Ante Jagar« Novska, Novljansko akademsko društvo, Društvo Naša djeca »Osmijeh« Rajić i drugi.

U nastavku je dan osvrt na turistički potencijal nekoliko dionika čiji bi sadržaji mogli doprinijeti razvoju i unaprjeđenju integralnog proizvoda destinacije.

TRADICIJSKI OBRT VOJKOVIĆ	- izrada tradicijskih ribarskih alata i suvenira - promicanje tradicijskog ribolova (demonstriranje vještine »in situ«, edukativni materijali, višejezične brošure) - sudjelovanje na izložbama, obrtničkim sajmovima i raznim događanjima - dobitnik priznanja »Zeleni cvijet 2013« (kategorija: Suvenir) - dosadašnje turističko djelovanje: rad s izletnicima i školskim ekskurzijama, sudjelovanje na manifestacijama - potencijal: posebno izražen u segmentu eko-etno turizma i turizma događanja te u smislu doprinosa autentičnosti destinacije
OPG KATA KOLARIĆ	- uzgoj nojeva i prodaja nojarskih proizvoda - izrada nakita i ukrasnih predmeta od nojevog perja i ljuske jajeta - u planu je otvaranje kušaonice jela od nojevih jaja (omleti, salate od jaja, tjestenina, kolači) te uređenje objekta za robinzonski smještaj - dosadašnje turističko djelovanje: rad s izletnicima i školskim ekskurzijama, sudjelovanje na izložbama, sajmovima i manifestacijama - potencijal: posebno izražen u segmentu eko-etno turizma te u smislu doprinosa diverzifikaciji destinacijskog proizvoda - gastronomski i robinzonski turizam
ODRED IZVIĐAČA »ZELENA PATROLA« RAJIĆ	- provedba izviđačkih programa za djecu i mlade s ciljem poticanja njihovog osobnog razvoja te usvajanja životno važnih vještina - organiziranje Međunarodnog izviđačkog kampa »Dupin« (izviđačke aktivnosti, druženje, izleti, prigodan program) - dosadašnje turističko djelovanje: prihvati organiziranih grupa (izviđači) iz raznih zemalja (Hrvatska, Belgija, Velika Britanija, Francuska, Mađarska, Njemačka) - potencijal: posebno izražen u segmentu aktivnog odmora te u smislu doprinosa diverzifikaciji destinacijskog proizvoda - omladinski turizam

5.3.2. Unaprjeđenje postojećih i razvoj novih kulturno-turističkih proizvoda

Turistički proizvod je skup različitih materijalnih i nematerijalnih sastavnica čija kvaliteta ovisi o brojnim ponuđačima u destinaciji kao i o »neopipljivim« dijelovima ponude poput atmosfere, ambijenta, klime... **Destinacijski proizvod zajednički je rezultat ponude jednog područja - integralni proizvod, odnosno destinacija nudi cijeli portfolio proizvoda.**

Za potrebe marketinškog planiranja, Novska je definirala svoj **proizvodni miks u širinu** (glavni proizvodi u proizvodnom miks) i dubinu (podproizvodi kao dijelovi glavnog proizvoda).

D U B I N A P R O I Z V O D N O G M I K S A	ŠIRINA PROIZVODNOG MIKSA	
	PROIZVOD KULTURNOG TURIZMA	PROIZVOD AKTIVNOG ODMORA
	TURIZAM BAŠTINE Povijesna jezgra grada Novske Zgrada hotela Knopp Zgrada Drapczinski Zgrada pošte Primjerci tradicijske posavske arhitekture Primjerci secesijske arhitekture Crkva sv. Luke Evanđeliste Spomenici parkovne arhitekture Fontana Ogrc Muzejska zbirka obitelji Sajko Etnografska zbirka Vukalović Arheološki lokalitet Orešić grad	BIRDWATCHING Ornitofauna Park prirode Lonjsko polje Mokro polje Ornitološki rezervat Krapje dol Staza graničara Natura 2000 područja Izvorne posavske pasmine domaćih životinja Drvene posavske kuće Tradicionalna posavska kuhinja
	EKO-ETNO TURIZAM Eko etno Selo Strug Primjerci tradicijske posavske arhitekture Tradicionalna posavska nošnja Tkalački zanat Pletenje košara Tradicijski ribolov Tradicijsko pašarenje Izvorne posavske pasmine domaćih životinja Tradicionalna posavska kuhinja Mliječni i pčelinji proizvodi Autohtoni suveniri Nakit od prirodnih materijala	CIKLOTURIZAM Županijska cikloturistička ruta SMŽ 01 Nacionalna cikloturistička ruta Sava Lokalna cikloturistička ruta PPLP 02 Park prirode Lonjsko polje Nasip uz rijeku Savu Kanal Strug Novljansko jezero Psunj Staza VRA Bljesak
	TURIZAM DOGAĐANJA Stari žetveni običaji Dani europske baštine u Krapju Tradicijsko ukrašavanje pisanica Ljeto u Novskoj Lukovo u Novskoj Maske do daske Likovne kolonije Koncerti klasične glazbe	ADRENALINSKI TURIZAM Psunj Vrh Zmajevac Staza VRA Bljesak Novsko brdo Potok Novljančica Novljansko jezero Jezero Bajer

Proizvodni miks destinacije grad Novska moguće je sagledati kroz **2 proizvodne kategorije - proizvod kulturnog turizma i proizvod aktivnog odmora**, koje predstavljaju njegovu širinu i mogu se dalje strukturirati na niz **podproizvoda - turizam baštine, eko-etno turizam, turizam događanja, birdwatching, cikloturizam, adrenalinski turizam** - koji definiraju njegovu dubinu. U okviru svakog podproizvoda istaknuti su **resursi i atrakcije s najvećim stupnjem privlačnosti**, koji su, neki u manjoj, neki u većoj, ali svi u još uvijek nedovoljnoj mjeri valorizirani i komercijalizirani. Takav proizvodni portfolio predstavlja skup komplementarnih i nadopunjavajućih podproizvoda koji upravo u međusobnim kombinacijama (primjerice, boravak na eko-etno imanju i promatranje ptica; putovanje biciklom i razgledavanje kulturno-povijesnih znamenitosti) nude različitim segmentima turista sadržajno turističko iskustvo Novske.

Proizvodne kategorije i podproizvodi trenutno se nalaze u različitim fazama razvijenosti, od tržišno spremnih - birdwatching, preko tržišno poluspremnih - turizam baštine i cikloturizam do nespremnih - adrenalinski turizam. Svoju bazu pronalaze u prirodnim i kulturnim resursima te počivaju na nizu mjera i planova/projekata daljnjeg razvoja. Bilo da je riječ o razvoju novih ili kvalitativnom unaprjeđenju postojećih proizvoda, buduća konkurentna pozicija destinacije grad Novska uvelike će ovisiti o dubini proizvodnog miksa (lanca vrijednosti) i sadržajnosti i raznovrsnosti svakog podproizvoda.

Zahvaljujući prirodnoj baštini, etnološkoj tradiciji, kulturnom nasljeđu i specifičnoj kulturi življenja, Novska raspolaže kvalitetnom resursno-atrakcijskom osnovicom za razvijanje specifičnih oblika turizma. Ovdje je potrebno staviti **naglasak na kulturni turizam koji je danas simbol kvalitetnog turizma** unutar kojeg se vodi briga o kulturi i baštini koja se konzumira dok se istovremeno oplemenjuju i educiraju oni koji ih konzumiraju.

Stoga će se u nastavku prikazati poželjna struktura proizvoda kulturnog turizma odnosno planirane aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje postojećih sadržaja namijenjenih kulturnim turistima.

TURIZAM BAŠTINE

- obnova i dogradnja hotela Knopp da bi se objedinili različiti turistički, prvenstveno kulturni sadržaji: stalni postav zavičajne zbirke, prostor za održavanje tradicijskih i kreativnih radionica, multifunkcionalna dvorana za održavanje koncerata i kazališnih predstava, prodavaonica autohtonih suvenira, ugostiteljski sadržaji...
- obnova, uređenje te stavljanje u funkciju turizma i ostalih građevina lociranih u povijesnoj jezgri grada
- aktiviranje ostalih kulturnih atrakcija kako bi se osnažila postojeća kulturna ponuda, najveći potencijal imaju Povijesna seoska cjelina naselja Stara Subocka koja je pod zaštitom Ministarstva kulture, Spomen obilježje Trokut kao primjer memorijalne baštine te pravoslavni parohijalni hram Preobraženja Gospodnjega u Donjem Rajiću

EKO-ETNO TURIZAM

- obnova i revitalizacija tradicijskih kuća i seoskih imanja kako bi se osigurali adekvatni kapaciteti i sadržaji za razvoj eko-etno turizma, ruralnog, lovskog i drugih vrsta turizma
- senzibiliziranje seoskih gospodarstava (OPG-a), obrtnika i udruga za turističko privređivanje, posebice onih čiji je proizvod u visokom stupnju tržišne spremnosti, primjerice OPG Kata Kolarić, OPG Mijo Kos, OPG Marko Gračaković, Tradicijski obrt Vojković, Tradicijsko obiteljsko obrtničko tkanje Ruža i drugi
- aktiviranje ostalih resursa i atrakcija kako bi se osnažila postojeća ponuda, najveći potencijal imaju mlin u Staroj Subockoj kao jedini očuvani mlin na novljanskom području, prodavaonica domaćih proizvoda »Pun ceker - Kupujmo lokalno« te polja lavande OPG-a Došlović

TURIZAM DOGAĐANJA

- organiziranje tematskih događanja i manifestacija, posebice na razini pojedinih mjesnih zajednica, baziranih na specifičnoj kulturi života i rada, autohtonim proizvodima, lokalnim običajima, gastronomiji, povijesnim događanjima, znamenitim ličnostima i slično
- poticanje održavanja različitih događanja, tradicijskih svečanosti, tečajeva starih zanata, kreativnih i umjetničkih radionica na razini pojedinih nositelja turističke i kulturne ponude
- organiziranje najrazličitijih umjetničkih formata, primjerice koncerata klasične glazbe, koncerata zabavne glazbe, kazališnih predstava, likovnih kolonija, kulturno-umjetničkih nastupa, mjuzikala, koji će zadovoljiti afinitete turista, posjetitelja i stanovnika različitih profila

5.4. Strateško tržišno pozicioniranje destinacije

Pozicioniranje na tržištu je aktivnost razvijanja i priopćavanja značajnih razlika između turističkih proizvoda destinacije i turističkih proizvoda onih destinacija koje opslužuju isto ciljno tržište. Pozicija destinacije na tržištu način je na koji destinaciju vide potencijalni i sadašnji posjetitelji u smislu iskustava i potencijalnih koristi koje im ona pruža u odnosu na konkurentske destinacije.

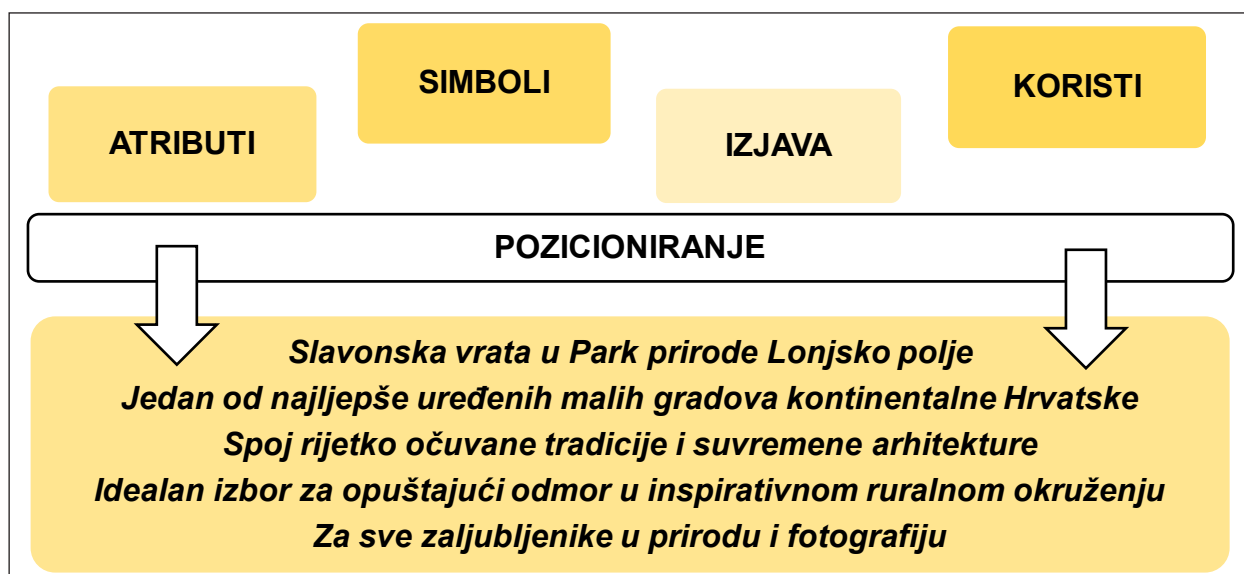
Svaka turistička destinacija koja ima ozbiljne ambicije na turističkom tržištu mora definirati sustav iskustava (turističkih doživljaja) kojeg je u stanju pružiti potencijalnim turistima i posjetiteljima. Uzimajući navedeno u obzir, destinacija grad Novska ovim je strateškim dokumentom poduzela važne korake u tom smjeru i jasno definirala kakve proizvode nudi i kakve turiste želi. Njezini ključni atributi su prirodne ljepote i resursi, ponajviše bogata flora i fauna, slatkovodne površine, slikovita mjestašca i zelene oaze te kulturni resursi i atrakcije, posebice tradicijsko naslijeđe, graditeljska baština i eno-gastronomska raznolikost. Na temelju toga može ponuditi uistinu »za svakoga ponešto« no naglasak je stavljen upravo na aktivni odmor i kulturni turizam. Područje grada Novske mora diferencirati svoj turistički proizvod u odnosu na konkurentska destinacijska područja u kontinentalnoj Hrvatskoj - grad Kutinu, grad Garešnicu, grad Daruvar, područje Lipik-Pakrac, grad Požegu i općinu Velika te ostale destinacije zapadne Slavonije.

Sukladno tome, nositelji razvoja turizma grada Novske definirali su sljedeće razlikovne elemente:

- **6 snažnih prirodnih i kulturnih atributa**
 - zaštićeno poplavno područje
 - biološka raznolikost
 - tradicijska posavska arhitektura
 - secesijska arhitektura
 - tradicionalna posavska kuhinja
 - slavonska kultura života i rada
- **6 upečatljivih prirodnih i kulturnih simbola**
 - prirodna retencija Mokro polje
 - novljanski ogrc

- Eko etno Selo Strug
- hotel Knopp
- posavski suhi sir
- stari žetveni običaji
- dio europske ekološke mreže NATURA 2000
- mjesto gdje se oduvijek spajaju važni putevi »Punkt 100. kilometra«
- »Srce Hrvatske - duša Slavonije«
- »Grad zelenih cvjetova«
- »Veza slavonskih gora i posavskih voda«
- »Grad sporta«
- užitek za sva osjetila
- dobra vrijednost za novac.

Slika 4. Tržišno pozicioniranje turističke destinacije grad Novska

Izvor: izrada autora

Tržišno pozicioniranje destinacije grad Novska bazirano je na četiri ključna elementa: glavnim značajkama odnosno atributima područja, simbolima, izjavi o pozicioniranju te očekivanim koristima za posjetitelje.

Atributi su glavne značajke područja koje treba komunicirati prema postojećim i potencijalnim posjetiteljima, a imaju uporište ponajprije u prirodnim i kulturnim resursima i atrakcijama. **Simboli** su opipljivi izražaji atributa i koriste se radi stvaranja predodžbe o destinaciji. Ovdje su izdvojeni samo neki od mnogobrojnih potencijalnih simbola novljanskog područja: Mokro polje - simbol biološke i krajobrazne raznolikosti; ogrc - simbol prošlih vremena; stari žetveni običaji - simbol marljivog rada, multikulturalnosti i tradicije...

Turistička zajednica Grada Novske osmislila je **izjave i gesla** koja bi trebala zaintrigirati turiste i izletnike da posjete područje Novske te otkriju i uživaju u njegovim blagodatima: »Novska - Veza slavonskih gora i posavskih voda«; »Srce Hrvatske - duša Slavonije«; »Spoj rijetko očuvane tradicije i suvremenosti koju nudi vrijeme u kojem živimo, odlika je koja krasi ovaj mali, uređeni i najzapanjujući grad Slavonije. Mi Vas čekamo!«; »Posjetite grad zelenih cvjetova!«. U ovoj je fazi presudno kvalitetom turističke ponude i cjelovitim sustavom doživljaja ispuniti i nadmašiti očekivanja posjetitelja odnosno osigurati relativno poklapanje subjektivne (izjava o pozicioniranju) i objektivne pozicije destinacije (mišljenje turista o destinaciji). Ukoliko je razlika velika, pretpostavka je da je to posljedica loše osmišljene strategije ili lošeg provođenja dobre strategije.

Poziciji na tržištu znatno doprinosi identificiranje svih **koristi** koje je Novska u mogućnosti ponuditi svojim turistima. Pritom je moguće navesti čitav splet funkcionalnih (iscjeljujuće okruženje, opuštajući ambijent, užitek svih osjetila, mogućnost rekreacije), emotivnih (snažna povezanost s prirodom, povratak tradicionalnim vrijednostima) i samoizražavajućih koristi (odgovornost prema vlastitom zdravlju, kontakt s različitim kulturama).

Sukladno smjernicama za turističko pozicioniranje izraditi će se vizualni identitet i komunikacijski simbol destinacije - logotip i slogan novljanskog turizma. Logotip treba biti vizualno atraktivan, kreativan i živopisan kako bi komunicirao snažne identitetske značajke područja, a slogan zanimljiv i zvučan tako da asocira na optimizam, autentičnost i jedinstveni doživljaj.

5.5. Promotivne i komunikacijske aktivnosti

Promocija je marketinški alat pomoću kojega nositelji turističke ponude komuniciraju s postojećim i potencijalnim turistima. Cilj promocije je **stvoriti željenu sliku o destinaciji** pa promotivne poruke trebaju ukazati turističkoj potražnji na privlačnost destinacije oblikujući imidž koji naglašava posebnost, kvalitetu i pristupačnost destinacije. Turistička zajednica Grada Novske (uz podršku Gradske uprave) preuzeti će glavnu ulogu u promociji destinacije, počevši od planiranja i pripreme do realizacije i iznalaženja izvora financiranja promotivnih aktivnosti. Potrebno je **povećati vidljivost destinacijskog proizvoda** na tržištu, pružiti turistima kvalitetne i lako razumljive informacije te im olakšati samo snalaženje u destinaciji.

Usprkos stalnom rastu **Interneta** kao kanala promocije i prodaje, **tiskani promotivni materijali** još uvijek ne gube na značaju. Uz postojeće informativne brošure pripremiti će se čitava paleta promotivnih materijala, objedinjena na način da tvori »obitelj materijala« što će se postići kroz boje, format, koncept, naslovnicu, način slaganja teksta i drugo. Tematskim će se brošurama nastojati dočarati boravak u Novskoj, a planiraju se izraditi za tri ključna proizvoda: turizam baštine, eko-etno turizam i birdwatching. Također, turistička karta mora biti koncipirana tako da daje jednostavan pregled cesta, staza i šetnica s ucrtanim atrakcijama. Važno je da bude jasno vidljiva udaljenost te turistički sadržaji koji se nude (trgovine, restorani).

S obzirom na dosadašnje aktivnosti i financijske mogućnosti Turističke zajednice, previđa se **intenziviranje odnosa s javnošću i unapređenje e-promocije**. U okviru odnosa s javnošću nastojati će se stvoriti dobri odnosi s posjetiteljima, lokalnom zajednicom i gospodarstvenicima. Kod eksterne javnosti cilj je stvoriti pozitivan utisak i informirati o mogućnostima i specifičnostima destinacije grad Novska, dok se kod interne javnosti govori o senzibiliziranju i informiranju o prilikama koje donosi turistički razvoj. Također, treba imati na umu kako su odnosi s medijima najvidljiviji i najjavniji aspekt cjelokupnih odnosa s javnošću. Stoga je važno plasirati informacije o aktualnim događanjima i novostima (manifestacije, početak ili završetak nekih projekata) koje mogu stvoriti publicitet.

Informacijske aktivnosti važne su za cjelokupno zadovoljstvo gostiju boravkom u destinaciji. Dostupnost i ažurnost informacija kao i način komunikacije bitni su kod odabira destinacije, lakšeg snalaženja po dolasku te konzumiranja samih sadržaja. Vezano uz navedeno, predviđa se uvođenje različitih informativno-interpretacijskih rješenja te uređenje Info centra za posjetitelje (u sklopu Turističke zajednice). Jedno od ograničenja daljnjeg razvoja turizma, posebice kulturnog, je nedovoljno razvijena svijest javnog sektora, poduzetnika i lokalne zajednice općenito, o razvojnom potencijalu prirodne i kulturno-povijesne baštine te mogućnostima njezine uporabe u turizmu. Kad se tome dodaju uočene slabosti iz SWOT analize, jedino aktivnosti **internog marketinga** mogu potaknuti pozitivno razmišljanje o turističkom razvoju. Interni marketing obuhvaća aktivnosti usmjerene prema lokalnoj zajednici kao i prema ukupnoj internoj javnosti (privatnim poduzetnicima, javnom sektoru i drugima). Ovim se aktivnostima želi stvoriti pozitivan stav prema razvoju turizma u Novskoj te upoznati širu javnost s mogućnostima turističkog privređivanja i planovima vezanim uz turistički i gospodarski razvoj. **Nastupi na sajmovima** realiziraju se samostalno ili uz pomoć županijske Turističke zajednice, pri čemu će ubuduće biti uputno staviti naglasak na specijalizirane sajmove.

6. ZAKLJUČAK

Destinacija grad Novska u fazi je razvoja turizma u kojoj je nužan **sustavan, koordiniran i planski usmjeravan razvoj**. Upravo strateški razvojni dokumenti, *Strategija turizma i kulturnog turizma grada Novske 2017. - 2020. i Marketinški plan kulturnog turizma grada Novske*, trebaju ponuditi jasnu viziju i strategiju turističkog razvoja te predložiti najučinkovitiji model operacionalizacije istih. Samo integriranje svih razvojnih dionika u **destinacijski menadžment**: predstavnika javnog sektora, nositelja ponude smještaja i prehrane, turističkih organizatora i posrednika, lokalnih proizvođača (OPG-a) i mnogih drugih, može osigurati kvalitetu, konkurentnost, održivost te postizanje najboljih ekonomskih učinaka na turističkom tržištu.

Pozicionirati se na turističkom tržištu kao atraktivna i kvalitetna destinacija kulturnog turizma i aktivnog odmora krovni je **strateški cilj turističkog razvoja** grada Novske. Takav turistički razvoj potrebno je temeljiti na postojećoj, iznimno kvalitetnoj, prije svega prirodnoj resursno-atrakcijskoj osnovici, bogatoj graditeljskoj i etnološkoj baštini, karakterističnoj kulturi života i rada te interpretaciji tradicijskih vrijednosti i suvremenih dostignuća, a sve to uvažavajući načela održivosti. Međutim, da bi došlo do turističkog i svakog drugog razvoja, potrebno je stvoriti određene pretpostavke. Osim što destinaciju treba urediti da bude ugodna za život lokalnom stanovništvu, a zatim i za boravak turista, poseban je naglasak potrebno staviti na unapređenje suprastrukture za prihvat turista, razvoj novih i unapređenje postojećih proizvoda, komunikaciju s postojećim i potencijalnim posjetiteljima te poglavito na učinkovit sustav upravljanja destinacijskim razvojem.

Poznato je kako turistička kretanja nisu primarno motivirana željom da se odsjedne u određenom hotelu ili pak blaguje u nekom restoranu u turističkoj destinaciji, već su razlog posjeta njezine atrakcije odnosno posebnosti. Tada je opravdano tvrditi kako su turistička kretanja prouzrokovana potrebom da se upozna kulturno-povijesno naslijeđe određene destinacije, kao i njen antropogeni čimbenik, u prvom redu folklor, običaji, način života lokalne zajednice. Stoga je destinacija grad Novska prepoznala **razvoj kulturnog turizma** kao jedan od prioriteta svog turističkog razvoja kojim bi se adekvatno valorizirala i odgovarajuće zaštitila kulturna baština novljanskog kraja. Premda se zasada razvojni potencijal kulturnog turizma može ocijeniti kao osrednji, upravo ovaj vid kvalitetnog turizma, kao inicijator revitalizacije baštine i generator turističke potrošnje, treba postati **glavni pokretač razvoja turizma grada Novske**.

Strategija turizma i kulturnog turizma grada Novske temelji se na istraživanju stavova svih razvojnih dionika i postignutom konsenzusu o smjeru daljnjeg razvoja turizma. Ovaj dokument namijenjen je, prije svega, aktivnim dionicima turističke ponude, ali i lokalnoj zajednici koja je temeljni čimbenik autentičnosti i neponovljivosti destinacije. Izrada Strategije turizma i njezino **usvajanje od strane mjerodavnih institucija** prvi je korak u smjeru planskog i promišljenog razvoja turizma. Marketinški plan nastavak je planiranih aktivnosti na realizaciji Strategije po principu suradnje i zajedničkog djelovanja svih zainteresiranih skupina. Odgovornost za **praćenje i ažuriranje (revidiranje)** ovih strateških dokumenata snositi će Gradska uprava i radna skupina strateškog planiranja odnosno razvojni dionici.

Ovim **dugoročnim strateško-razvojnim okvirom** turizma Novske omogućeno je:

- definiranje koncepta održivog turističkog razvoja koji istovremeno osigurava zaštitu resursa, povećanje ekonomskih učinaka i blagostanje lokalne zajednice
- prepoznavanje potrebe unapređenja kvalitete i kvantitete turističke ponude
- definiranje ključnih elemenata marketinške strategije, uključujući razvojne ciljeve, prioritete, mjere i aktivnosti
- prepoznavanje prioritetnih projekata i proizvoda te izvora financiranja istih.

Osim monitoringa implementacije ciljne marketinške strategije, predviđena je **valorizacija i provedba projekata - projektnih ideja** iz područja razvoja infrastrukture, proizvoda, promocije i marketinga. Važno je napomenuti da popis mjera i projekata nije sveobuhvatan i isključiv, što će reći da je Strategiju potrebno u cijelosti periodički (na godišnjoj razini) pregledavati i nadopunjavati vodeći se pritom novonastalim razvojnim potrebama na području grada Novske.

POPIS SLIKA

Slika 1. Položaj Grada Novske u okviru Sisačko-moslavačke županije	537
Slika 2. Položaj Lonjskog polja u odnosu na područje grada Novske	546
Slika 3. Dionici turističkog razvoja destinacije grad Novska	578
Slika 4. Tržišno pozicioniranje turističke destinacije grad Novska	582

POPIS TABLICA

Tablica 1. Smještajna ponuda destinacije grad Novska	541
Tablica 2. Ponuda hrane i pića destinacije grad Novska	541
Tablica 3. Dolasci i noćenja turista ostvareni na području destinacije grad Novska u razdoblju od 2014. do 2016. godine	542
Tablica 4. Prosječna dužina boravka turista u destinaciji grad Novska u razdoblju od 2014. do 2016. godine	543
Tablica 5. Turistički promet po organizaciji dolaska u destinaciju grad Novska u 2016. godini	543
Tablica 6. Poredak vodećih emitivnih tržišta destinacije grad Novska za razdoblje od 2014. do 2016. godine	543
Tablica 7. Noćenja inozemnih turista ostvarena u destinaciji grad Novska u 2016. godini	544
Tablica 8. Zaštićena kulturna dobra na području grada Novske	547
Tablica 9. Kulturna dobra grada Novske na Listi preventivno zaštićenih kulturnih dobara	549
Tablica 10. Prikaz SWOT analize destinacije grad Novska	560

18.

Na temelju članka 30. Zakona o komunalnom gospodarstvu (»Narodne novine«, broj 26/03 - pročišćeni tekst, 82/04, 110/04 - Uredba, 38/09, 79/09, 153/09, 49/11, 84/11, 90/11, 144/12, 94/13, 153/13, 147/14 i 36/15) i članka 36. Statuta Grada Novske (»Službeni vjesnik«, broj 24/09, 47/10, 29/11, 3/13, 8/13, 39/14 i 4/18), Gradsko vijeće Grada Novske, na 8. sjednici održanoj 26. ožujka 2018. godine, usvojilo je

IZVJEŠĆE

o izvršenju Programa gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture za 2017. godinu

Članak 1.

Program obuhvaća poslove imovinsko-pravne pripreme zemljišta, projektnu pripremu i građenje komunalne infrastrukture. Realizacijom Programa i usklađenim

investicijskim zahvatima postiže se cilj Programa, a to je proširenje komunalne infrastrukture (prometnice, vodovod, kanalizacija, javna rasvjeta, groblja i dr.) uz zadržavanje, odnosno unapređenje postojeće na području Grada Novske.

Program obuhvaća:

- I. Program građenja nerazvrstanih cesta, javnih površina, groblja i javne rasvjete i električne energije,
- II. Program izgradnje kanalizacije i vodovoda,
- III. Program građenja objekata i uređaja komunalne infrastrukture i nabavka opreme za prijevoz putnika, održavanje čistoće, odlaganje komunalnog otpada i tržnice na malo.

I. Program građenja javnih površina, nerazvrstanih cesta, groblja i javne rasvjete

Članak 2.

Građenje objekata i uređaja komunalne infrastrukture za nerazvrstane ceste, javne površine, groblja i javnu rasvjetu financira se iz prihoda za posebne namjene, viška prihoda za posebne namjene, te pomoći i kapitalnih potpora iz drugih proračuna.

Članak 3.

Izvori sredstva za ostvarivanje Programa građenja javnih površina, nerazvrstanih cesta, groblja i javne rasvjete su:

IZVORI SREDSTAVA	Planirano	Realizirano
prihodi za posebne namjene	13.529,00	15.382,78
višak prihoda	2.869.323,00	1.011.715,12
kapitalne potpore iz državnog i županijskog proračuna te Fondova	5.549.500,00	317.500,00
UKUPNO	8.431.261,00	1.344.597,90

Članak 4.

Iz navedenih izvora financirani su projekti u nastavku:

I. Program	Planirano	Realizirano
1. Nerazvrstane ceste i prometnice		
1.1. Investicijsko održavanje i asfaltiranje		
izgradnja nogostupa	190.061,00	190.060,84
izgradnja pješačkog mosta u Rajiću	520.000,00	519.118,31
rekonstrukcija nerazvrstane ceste u Staroj Subockoj	5.255.000,00	0,00
sufinanciranje rekonstrukcije ceste u Kozaricama	600.000,00	0,00
uređenje parkirališta na Trgu dr. F. Tuđmana	361.000,00	0,00
pojačano održavanje dijela Kolodvorske ulice	500.000,00	448.024,11
pojačano održavanje Selske ulice u N. Subockoj	300.000,00	0,00
uređenje autobusnih stajališta	100.000,00	0,00
1.2. Projektna dokumentacija		
izrada ostalih projektiranja prometnica	500,00	311,48
nogostup Bročice	135.000,00	58.000,00
nogostup Lipovljani	207.000,00	42.500,00
3. Groblja		
projektiranje mrtvačnice u Brestači	100.000,00	0,00
uređenje pješačkih staza na grobljima	100.000,00	66.200,38
prijevoz pokojnika	17.700,00	15.382,78
održavanje mrtvačnica	20.000,00	0,00
elaborat zaštite okoliša za mrtvačnicu u Voćarici	25.000,00	5.000,00
I. UKUPNO:	8.431.261,00	1.344.597,90

II. Program izgradnje kanalizacije i vodovoda

Članak 5.

Program izgradnje kanalizacije i vodovoda obuhvaća građenje objekata i uređaja komunalne infrastrukture i nabavku opreme za opskrbu pitkom vodom i odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda.

Financira se iz naknade za priključenje, viška prihoda proračuna jedinica lokalne samouprave te kapitalnih potpora ostalih proračuna i Fondova.

Članak 6.

Izvori iz kojih je financiran ovaj Program su:

IZVORI SREDSTAVA	Planirano	Realizirano
višak prihoda	843.786,00	585.441,02
UKUPNO	843.786,00	585.441,02

Članak 7.

Iz navedenih izvora financirani su projekti u nastavku:

II. Program	Planirano	Realizirano
1. Vodovod i kanalizacija		
1.1. Izgradnja		
proširenje vodovodne mreže u Obrtničkoj ulici	38.786,00	38.785,87
sustav odvodnje Brestača - N. Subocka	150.000,00	99.942,16
1.2. Projektna dokumentacija		
projekt Aglomeracije Novska	80.000,00	71.517,74
novelacija studijsko-projektne dokumentacije	45.000,00	36.759,00
imovinsko-pravno	280.000,00	88.436,25
projekt kanalizacije Rajić - Borovac	250.000,00	250.000,00
II. UKUPNO	843.786,00	585.441,02

III. Program građenja objekata i uređaja komunalne infrastrukture i nabavka opreme za prijevoz putnika, održavanje čistoće, odlaganje komunalnog otpada i tržnice na malo

Članak 8.

Predmet Programa je građenje objekata i uređaja komunalne infrastrukture i nabavka opreme za prijevoz putnika, održavanje čistoće, odlaganje komunalnog otpada i tržnice na malo.

Članak 9.

Izvori sredstava za financiranje Programa su:

IZVORI SREDSTAVA	Planirano	Realizirano
višak prihoda	1.370.000,00	722.170,93
opći prihodi i primici	33.000,00	35.875,00
kapitalne potpore iz državnog i županijskog proračuna te Fondova	7.400.000,00	7.191.342,53
UKUPNO	8.803.000,00	7.949.388,46

Članak 10.

Iz navedenih izvora financirani su slijedeći projekti:

Program	Planirano	Realizirano
1. Sanacija deponije Kurjakana		
izgradnja III. etape sanacije	8.220.000,00	7.913.513,46
priključak na NN mrežu	525.000,00	0,00
2. Selektiranje komunalnog otpada		
zeleni otoci	33.000,00	35.875,00
plan gospodarenja otpadom	25.000,00	0,00
III. UKUPNO	8.803.000,00	7.949.388,46

Članak 11.

Sukladno gore navedenom Izmjenama i dopunama mijenja se ukupno planirani iznos za financiranje Programa gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture i sada glasi:

	Planirano	Realizirano
I. Program građenja javnih površina, nerazvrstanih cesta, groblja i javne rasvjete	8.431.261,00	1.344.597,90
II. Izgradnja kanalizacije i vodovoda	843.786,00	585.441,02
III. Zaštita okoliša	8.803.000,00	7.949.388,46
SVEUKUPNO P I. + P II. + P III.	18.078.047,00	9.879.427,38

Članak 12.

Ovo izvješće o izvršenju Programa gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture bit će objavljeno u »Službenom vjesniku« Grada Novske.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
GRAD NOVSKA
GRADSKO VIJEĆE

KLASA: 363-02/18-01/5
URBROJ: 2176-04-01-18-1
Novska, 26. ožujka 2018.

Predsjednik Gradskog vijeća
Ivica Vulić, v.r.

19.

Na temelju članka 30. Zakona o komunalnom gospodarstvu (»Narodne novine«, broj 26/03 - pročišćeni tekst, 82/04, 110/04 - Uredba, 38/09, 79/09, 153/09, 49/11, 84/11, 90/11, 144/12, 94/13, 153/13, 147/14 i 36/15) i članka 36. Statuta Grada Novske (»Službeni vjesnik«, broj 24/09, 47/10, 29/11, 3/13, 8/13, 39/14 i 4/18), Gradsko vijeće Grada Novske, na 8. sjednici održanoj 26. ožujka 2018. godine, usvojilo je

IZVJEŠĆE

o izvršenju Programa održavanja objekata i uređaja komunalne infrastrukture za 2017. godinu

Članak 1.

Izvješćem o izvršenju Programa održavanja objekata i uređaja komunalne infrastrukture za 2017. godinu utvrđeni su stvarno izvedeni radovi u odnosu na planirane radove na održavanju objekata i uređaja komunalne infrastrukture.

Članak 2.

Izvješće obuhvaća slijedeće Programe:

- I. Program održavanja nerazvrstanih cesta,
- II. Program održavanja javnih površina,
- III. Program održavanja javne rasvjete,
- IV. Program rada zimske službe.

Članak 3.

Sredstva za financiranje gore navedenih Programa osigurana su iz prihoda prikupljenih naplatom komunalne naknade.

I. Program održavanja nerazvrstanih cesta

Članak 4.

Ovim Programom obuhvaćeni su radovi na redovitom održavanju nerazvrstanih cesta na području Grada Novske, a sredstva su osigurana iz prihoda od komunalne naknade.

Članak 5.

Radove redovitog održavanja izvodi gradska komunalna tvrtka temeljem ugovorenog troškovnika radova.

	Proračun	Realizirano
1. Održavanje nerazvrstanih cesta	700.000,00	638.144,77

II. Program održavanja javnih površina

Članak 6.

Ovim Programom obuhvaćeni su radovi održavanja javnih površina na području Grada i prigradskih naselja, a sredstva se osiguravaju iz prihoda od komunalne naknade.

Članak 7.

Radove redovitog održavanja izvodi gradska komunalna tvrtka temeljem ugovorenog troškovnika radova.

	Proračun	Realizirano
1. Održavanje javnih površina	1.500.000,00	1.499.955,54

III. Program održavanja javne rasvjete

Članak 8.

Ovim Programom obuhvaćeni su radovi održavanja javnih površina na području Grada i prigradskih naselja, a sredstva se osiguravaju iz prihoda od komunalne naknade.

Članak 9.

Radovi redovitog održavanja izvodi se temeljem ugovorenog troškovnika radova sukladno Odluci o komunalnom redu.

	Proračun	Realizirano
1. Održavanje javne rasvjete	260.000,00	259.163,75

IV. Program rada zimske službe

Članak 10.

Ovim Programom obuhvaćeni su radovi čišćenja i održavanja prometnica, nogostupa i ostalih javnih površina u zimskim uvjetima na području Grada i prigradskih naselja a sredstva se osiguravaju iz prihoda od komunalne naknade.

Članak 11.

Radove zimske službe izvodi gradska komunalna tvrtka temeljem ugovorenog troškovnika radova.

	Proračun	Realizirano
1. Program rada zimske službe	450.000,00	449.880,63

Članak 12.

Sukladno gore navedenom izvršenje Programa održavanja objekata i uređaja komunalne infrastrukture za 2017. godinu je kako slijedi:

PROGRAM ODRŽAVANJA 2017.		Proračun	Realizirano
I.	PROGRAM ODRŽAVANJA NERAZVRSTANIH CESTA	700.000,00	638.144,77
II.	PROGRAM ODRŽAVANJA JAVNIH POVRŠINA	1.500.000,00	1.499.955,54
III.	PROGRAM ODRŽAVANJA JAVNE RASVJETE	260.000,00	259.163,75
IV.	PROGRAM RADA ZIMSKJE SLUŽBE	450.000,00	449.880,63
	UKUPNO	2.910.000,00	2.847.144,69

Članak 13.

Ovo Izvješće objaviti će se u »Službenom vjesniku« Grada Novska.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
GRAD NOVSKA
GRADSKO VIJEĆE

KLASA: 363-02/18-01/4
URBROJ: 2176-04-01-18-1
Novska, 26. ožujka 2018.

Predsjednik Gradskog vijeća
Ivica Vulić, v.r.

20.

Na temelju članka 35. stavak 3. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (»Narodne novine«, broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15 i 123/17) i članka 36. Statuta Grada Novska (»Službeni vjesnik«, broj 24/09, 47/10, 29/11, 3/13, 8/13 i 39/14), Gradsko vijeće Grada Novske, na 8. sjednici održanoj 26. ožujka 2018. godine, donosi

VII. IZMJENE I DOPUNE

Programa poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva Grada Novska za 2016. - 2020. godinu

Članak 1.

U članku 1. Programa poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva Grada Novska za 2016.-2020. (u daljnjem tekstu: Program), stavak 3., dio »2016.« mijenja se u »2016.-2020.«

Članak 2.

U članku 2. stavak 1. mijenja se pojam »Upravnog odjela za gospodarstvo, poljoprivredu i fondove EU« u pojam »Upravnog odjela za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje«.

Stavak 2. briše se u potpunosti.

Stavak 3. se mijenja i sada glasi »Za realizaciju planiranih aktivnosti definiranih ovim Programom sredstva će se osiguravati godišnje u Planu proračuna za 2016, 2017, 2018, 2019. i 2020. godinu.

Članak 3.

U članku 3. stavak 1. točka 1. mijenja se i glasi:

- Subjekti mikro, malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva koji već obavljaju djelatnost.

točka 2. mijenja se i glasi:

- poduzetnici početnici, odnosno poduzetnici koji tek započinju s obavljanjem gospodarske djelatnosti.

Članak 4.

U članku 5. dodaju se stavci:

Sukladno Uredbi o potporama male vrijednosti korisnik potpore male vrijednosti je svaka fizička i pravna osoba koja obavljajući gospodarsku djelatnost, sudjeluje u prometu roba i usluga, a prima potporu male vrijednosti bez obzira na njezin oblik i namjenu, a djeluje kao jedan poduzetnik.

Za korisnike potpora koji su u sustavu PDV-a, troškovi PDV-a nisu prihvatljivi troškovi odobravanja potpora.

Članak 5.

»Članak 6. koji glasi:

Sukladno Uredbi o potporama male vrijednosti korisnik potpore male vrijednosti je svaka fizička i pravna osoba koja obavljajući gospodarsku djelatnost, sudjeluje u prometu roba i usluga, a prima potporu male vrijednosti bez obzira na njezin oblik i namjenu, a djeluje kao jedan poduzetnik.

Za korisnike potpora koji su u sustavu PDV-a, troškovi PDV-a nisu prihvatljivi troškovi odobravanja potpora.

CILJEVI RAZVOJA MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA

Sukladno strateškim dokumentima Županije i Grada, Program će se temeljiti na realizaciji sljedećih ciljeva:

- stvaranje pozitivne poduzetničke klime,
- povećanja broja poduzetnika,
- povećanja broja zaposlenih,
- povećanje proizvodnje,
- jačanje konkurentne sposobnosti,
- podizanje konkurentnosti gospodarstva Grada Novske (ulaganje u obrazovanje, nove tehnologije i sl.),
- rad na povezivanju gospodarskih subjekata.

MJERE I AKTIVNOSTI U OSTVARIVANJU CILJEVA

- I. Izgradnja poduzetničke infrastrukture
- II. Poticajne mjere za investicije u PZ NOVSKA
- III. Poticajne mjere za investicije u PZ ZAPAD
- IV. Potpore za poduzetništvo
- V. Zdravstvo
- VI. Poticanje poljoprivrede i ruralnog razvoja
- VII. Oslobođanje poduzetnika obveza prema Gradu Novska
- VIII. Poticanje razvoja turizma
- IX. Priprema projekata za privlačenje izvanproračunskih sredstava
- X. Promotivne aktivnosti

postaje člankom 5a., te se iz njega brišu prva dva stavka koja glase:

Sukladno Uredbi o potporama male vrijednosti korisnik potpore male vrijednosti je svaka fizička

i pravna osoba koja obavljajući gospodarsku djelatnost, sudjeluje u prometu roba i usluga, a prima potporu male vrijednosti bez obzira na njezin oblik i namjenu a djeluje kao jedan poduzetnik.

Za korisnike potpora koji su u sustavu PDV-a, troškovi PDV-a nisu prihvatljivi troškovi odobravanja potpora.

Članak 6.

Članak 6. Mjera I. Izgradnja poduzetničke infrastrukture, odlomak »Ulaganje u Poduzetničku zonu Novska«, mijenja se dio »Planirana sredstva« kako slijedi:

Planirana sredstva

Kapitalni projekt K100015 PODUZETNIČKA ZONA NOVSKA	6.000.000,00 kn
AKTIVNOST	VRIJEDNOST
Izgradnja industrijskog kolosjeka	6.000.000,00 kn

Sredstva su planirana u:

- Razdjelu 004 - UO za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje
- Program 1005 - Projektiranje i građenje objekata i uređaja komunalne infrastrukture.

Članak 7.

U članku 7. pod dijelom 2. Prodaja zemljišta točka 1. koja glasi: »početna kupoprodajna cijena zemljišta u PZ Novska iznosi **30,00 kn/m²**« briše se.

Točka 2. koja glasi: »početna kupoprodajna cijena će se ažurirati jednom godišnje na početku godine i biti će definirana sukladno procjeni ovlaštenog sudskog procjenitelja«, mijenja se i sada glasi: »kupoprodajna cijena zemljišta bit će određena temeljem procjene ovlaštenog sudskog vještaka, izvršene prije raspisivanja natječaja za prodaju zemljišta«.

U članku 7. pod dijelom »Promotivne aktivnosti«, stavak 2. pojam »2016« se mijenja u »2016-2020«

U stavku 2., točka 5. se briše, a u točki 6. se briše »oslobođenje plaćanja poreza na tvrtku u prve dvije godine poslovanja«.

Članak 8.

U članku 8. pod dijelom 2. Prodaja zemljišta točka 1. koja glasi: »početna kupoprodajna cijena zemljišta u PZ ZAPAD iznosi **36,00 kn/m²**« mijenja se i sada glasi: »kupoprodajna cijena zemljišta bit će određena temeljem procjene ovlaštenog sudskog vještaka, izvršene prije raspisivanja natječaja za prodaju zemljišta«.

U članku 8. pod dijelom »Promotivne aktivnosti«, stavak 2. pojam »2015« se mijenja u »2016-2020«.

U stavku 2., točka 5. se briše, a u točki 6. se briše »oslobođenje plaćanja poreza na tvrtku u prve dvije godine poslovanja«.

Članak 9.

U članku 9. Mjera IV. Potpore za poduzetništvo, aktivnost 3. *Pojedinačna potpora male vrijednosti* mijenja se u cijelosti i sada glasi:

3. Podizanje kvalitete poduzetničke infrastrukture

Grad Novska će poticati rad Centra za razvoj poduzetništva Grada Novske, a koji će glavnu svoju aktivnost usmjeriti na rast i razvoj poduzetništva na području Grada na sljedeći način:

- Aplikiranje projektnih ideja zainteresiranih na raspisane javne pozive
- Informiranje potencijalnih korisnika o postojećim javnim pozivima i načinima financiranja poslovnih ideja
- Poslovno savjetovanje i izrada poslovnih rješenja
- Pružanje poslovne podrške kroz edukacije i savjetovanja
- Individualni sastanci
- Informiranje putem dostupnih medija itd.

Cilj:

Centar za razvoj poduzetništva Grada Novske mora postati potporna poduzetnička institucija na raspolaganju svim dionicima lokalne zajednice - od Grada Novske preko gospodarskog sektora pa sve do civilnog društva i ustanova u vlasništvu Grada.

Planirana sredstva:

Sredstva su planirana u Razdjelu 004 - UO za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje.

Program 1010 GOSPODARSTVO

Tekući projekt T100003 Centar za razvoj poduzetništva Grada Novske

AKTIVNOST	VRIJEDNOST
Centar za razvoj poduzetništva Grada Novske	500.000,00 kn

Korisnik:

Centar za razvoj poduzetništva Grada Novske.

Provedba:

Centar za razvoj poduzetništva Grada Novske potpisao je Ugovor s Gradom te će se sredstva isplaćivati prema Ugovoru. Centar će Izvješćem o radu pravdati utrošena sredstva pred Gradskim vijećem Grada Novske, a sve prema Programu rada Centra koji mora biti prihvaćen od strane Upravnog vijeća Centra za razvoj poduzetništva Grada Novske.

Pokazatelj uspješnosti:

Informacija o broju edukacija, savjetovanja, aplikiranih projekata od strane Centra za razvoj poduzetništva Grada Novske kroz Izvješće o radu.

Članak 10.

U članku 10. briše se u potpunosti sljedeći tekst: »U suradnji sa Sisačko-moslavačkom županijom

ugovorena je kreditna linija »Poduzetnički krediti« u kojoj Županija subvencionira kamatnu stopu sa 3% za proizvodnju, a s 2% za sve druge djelatnosti koje se nadovezuju na proizvodnju. Grad Novska će također s 2% subvencionirati kamatu, što znači 5% subvencije kamata za proizvodnju, te 4% za ostale djelatnosti.

Sukladno Projektu »PODUZETNIČKI KREDITI -2016« primjenjuju se sljedeći uvjeti:

Sisačko-moslavačka županija od utvrđenog iznosa kamate će subvencionirati 2% kamata na kredite kojima se financiraju nove investicije u proizvodnji i refinanciraju postojeći nepovoljni krediti koji su iskorišteni za financiranje novih investicija u proizvodnji, a 1% kamata na kredite za ostale namjene po Projektu.

Grad Novska dodatno subvencionira 2% kamatne stope istog kredita za ulaganja u razvoj poslovnih subjekata bez obzira za namjenu ulaganja., te se umjesto njega uvodi sljedeći tekst: »Kroz kreditnu liniju »Poduzetnički krediti« Grad Novska će u suradnji sa Sisačko-moslavačkom županijom subvencionirati kamatnu stopu na poduzetničkim kreditima. Grad Novska subvencionira 2% kamatne stope poduzetničkog kredita, bez obzira na namjenu ulaganja.«

U dijelu Planirana sredstva, mijenja se iznos u tablici i sada glasi:

AKTIVNOST	VRIJEDNOST
Subvencija kamatne stope	450.000,00 kn

Sredstva su planirana u:

- Razdjelu 004 - UO za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje
- Program 1010 - Gospodarstvo.

Članak 11.

U članku 11. pod aktivnost *Poticanje razvoja mikro, malog i srednjeg poduzetništva*, mijenja se MJERA 2. Potpore za razvoj poduzetništva poduzetnika-početnika na način da se dodaju dvije podmjere i sada glasi:

MJERA 2. Potpore za razvoj poduzetništva poduzetnika-početnika:

- 2.1. Potpore za poduzetnike - početnike s pozitivnim mišljenjem HZZ-a
- 2.2. Potpore za poduzetnike - početnike bez mjera HZZ-a

U dijelu »Planirana sredstva« mijenja se iznos planiranih sredstva za Poticanje razvoja mikro, malog i srednjeg poduzetništva te sada glasi:

Planirana sredstva:

Sredstva su planirana u Razdjelu 004 - UO za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje.

Program 1010 GOSPODARSTVO

AKTIVNOST	VRIJEDNOST
Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva	1.000.000,00 kn

Članak 12.

Članak 13. U cijelosti se mijenja i sada glasi:

MJERA 2. Potpore za razvoj poduzetništva poduzetnika-početnika

2.1. Potpore za poduzetnike -početnike s pozitivnim mišljenjem HZZ-a

Svrha	Stvaranje uvjeta za veći broj održivih poslovnih pothvata
Korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća, obrti i OPG-i koji su registrirani na području Grada Novske nakon 1. siječnja 2018. godine i koji imaju pozitivno mišljenje HZZ-a (odobrenje) za prijavu poduzetnika-početnika na mjeru Potpore za samozapošljavanje
Neprihvatljivi korisnici	- nemaju odobrenje HZZ-a na mjeru »Potpore za samozapošljavanje« - zatvorili su tvrtku/obrt/OPG unatrag 24 mjeseca - imaju dugovanja prema Gradu Novska - nemaju boravište i prebivalište na području Grada Novska
Nositelj	Grad Novska
Aktivnosti	Financijska potpora za poduzetnike početnike s pozitivnim mišljenjem HZZ-a
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljiva je kupnja opreme, alata i dr. za obavljanje djelatnosti, nove informatičke opreme, licenciranih IT programa, uređenje i opremanje poslovnog prostora, itd. Prihvatljiv trošak je i kupnja repromaterijala za obavljanje djelatnosti, ali u maksimalnom iznosu od 10% dane potpore. Svi troškovi moraju biti usko vezani za pokretanje poslovanja i obavljanje registrirane djelatnosti.
Intenzitet potpore	Potpore Grada u kumulativu s mjerom HZZ-a ne smije biti veća od 100.000,00 kn po korisniku. <i>Iznimno korisnik u suvlasništvu dvije ili više osoba (gdje je svaka osoba ili nekoliko njih ostvarila mjeru HZZ-a za samozapošljavanje i u kumulativu prelaze 100.000,00 kn) može od Grada Novska dobiti dodatni financijski iznos od maksimalno 10.000,00 kn (za tu pravnu osobu)</i>
Indikator provedbe	Broj korisnika i dodijeljeni iznos
Instrument osiguranja	Definiran odlukom gradonačelnika o raspisivanju Javnog poziva za dodjelu potpore.
Uvjet potpore	Korisnik koji ostvari pravo na potporu ima za uvjet ne zatvoriti novoosnovanu pravnu osobu u roku od 12 mjeseci od potpisa Ugovora s Gradom o dodijeljenoj potpori. U protivnom će dodijeljena sredstva morati vratiti u Proračun Grada zajedno sa zateznim kamatama. Javnim pozivom kojega donosi gradonačelnik definiraju se ostale mjere osiguranja povrata sredstava, izrada poslovnog plana, kontrola provedbe realizacije utroška odobrenih sredstava i rokovi provedbe.
Izvor financiranja	Proračun Grada Novska

2.2. Potpore za poduzetnike-početnike bez mjera HZZ-a

Svrha	Stvaranje uvjeta za veći broj održivih poslovnih pothvata
Korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća, obrti i OPG-i koji su registrirani na području Grada Novske nakon 1. siječnja 2018. godine
Neprihvatljivi korisnici	- zatvorili su tvrtku/obrt/OPG unatrag 24 mjeseca - imaju dugovanja prema Gradu Novska - nemaju boravište i prebivalište na području Grada Novska
Nositelj	Grad Novska
Aktivnosti	Financijska potpora za poduzetnike-početnike
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljiva je kupnja opreme, alata i dr. za obavljanje djelatnosti, nove informatičke opreme, licenciranih IT programa, uređenje i opremanje poslovnog prostora, itd. Prihvatljiv trošak je i kupnja repromaterijala za obavljanje djelatnosti, ali u maksimalnom iznosu od 10% dane potpore. Svi troškovi moraju biti usko vezani za pokretanje poslovanja i obavljanje registrirane djelatnosti.
Intenzitet potpore	Potpore Grada ne smije biti veća od 65.000,00 kn po korisniku/pravnoj osobi <i>Ukoliko je pravna osoba u suvlasništvu više fizičkih osoba, potpora se daje samo pravnoj osobi (tvrtka/obrt)</i>
Indikator provedbe	Broj korisnika i dodijeljeni iznos
Instrument osiguranja	Definiran odlukom gradonačelnika o raspisivanju Javnog poziva za dodjelu potpore.

Uvjet potpore	Korisnik koji ostvari pravo na potporu ima za uvjet ne zatvoriti novoosnovanu pravnu osobu u roku od 12 mjeseci od potpisa Ugovora s Gradom o dodijeljenoj potpori. U protivnom će dodijeljena sredstva morati vratiti u Proračun Grada zajedno sa zateznim kamatama. Javnim pozivom kojega donosi gradonačelnik definiraju se ostale mjere osiguranja povrata sredstava, izrada poslovnog plana, kontrola provedbe realizacije utroška odobrenih sredstava i rokovi provedbe.
Izvor financiranja	Proračun Grada Novska

Gradonačelnik je ovlašten u Odluci o raspisivanju Javnog poziva odrediti:

- dokumentaciju koja će se zatražiti od sudionika Javnog poziva
- način odobravanja potpore
- rok u kojem se potpora mora utrošiti
- način kontrole utroška odobrene potpore
- oblik i način izvještavanja o namjenskom trošenju sredstava potpore
- mjere osiguranja za danu potporu
- povrat sredstava potpore ako Korisnik ne utroši potporu ili ako potporu nenamjenski utroši, odnosno ako je potporu ostvario temeljem neistinitih izjava, lažnih potvrda i sl.

Članak 13.

U članku 14. mjera 3. Potpore za razvoj poduzetništva, pod »Korisnici« tekst se mijenja u »*Mikro, mala i srednja poduzeća, te obrti koji su otvorili djelatnost prije 1. siječnja 2018.*«

Članak 14.

U članku 17. Unutar mjere VI. *Poticanje poljoprivrede i ruralnog razvoja*, briše se pojam »Članak 18.« ispod kojeg je odlomak »Sukladno članku 1. Uredbe de minimis, ovaj Program se primjenjuje na potpore dodijeljene poduzetnicima koji se bave primarnom proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda.

Sukladno članku 2. Uredbe de minimis, poljoprivredni proizvod znači proizvod iz Priloga I. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, uz iznimku proizvoda ribarstva i akvakulture obuhvaćenih Uredbom Vijeća (EZ) broj 104/2000.« te se briše pojam »Članak 19.« ispod kojeg je odlomak »Program je osnovan na Mjeri 1.1.8. Stimuliranje i subvencioniranje poljoprivrednih proizvođača u svrhu ostvarenja Strateškog cilja 1. Razvijeno i konkurentno gospodarstvo u sklopu Prioriteta 1.1. Održivi razvoj poljoprivrednih djelatnosti.

Programom će se poticati razvoj poljoprivrede, potaknuti osnivanje novih i jačanje postojećih subjekata, povećati zaposlenost, te mjerama ruralnog razvoja pridonijeti unaprjeđenju konkurentnosti poljoprivrednog sektora, očuvanju i unaprjeđenju okoliša i krajobraza i poboljšati kvalitetu života u ovom ruralnom području.«

Navedeni odlomci odsad pripadaju članku 17.

Mijenja se iznos planiranih sredstava za Poticanje poljoprivrede i ruralnog razvoja te sada glasi:

Planirana sredstva:

Razdjelu 004 - UO za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje

Program 1010 GOSPODARSTVO

AKTIVNOST	VRIJEDNOST
Poticanje poljoprivrede i ruralnog razvoja	200.000,00 kn

Članak 15.

Članak 18. Mjera VII. Oslobođenje poduzetnika obveza prema Gradu, podmjera Smanjenje zakupnine za prostore u vlasništvu Grada mijenja se i sada glasi:

Zakupci poslovnih prostora i javnih površina u vlasništvu grada Novske, koji su ugovore o zakupu sklopili do 31. prosinca 2017. godine, ostvaruju pravo na smanjenje zakupnine za 30% od dana stupanja na snagu ovih VII. izmjena i dopuna pa do kraja 2020. godine.

Zakupci pravo na smanjenje zakupnine ostvaruju podnošenjem Zahtjeva za smanjenje zakupnine Upravnom odjelu za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje. Upravni odjel će na temelju činjenica uputiti prijedlog gradonačelniku za smanjenjem zakupnine ukoliko su zadovoljeni svi preduvjeti.

Odluku o smanjenju zakupnine donosi gradonačelnik na temelju pozitivnog prijedloga Upravnog odjela za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje i ista će sadržavati informaciju o ostvarenom iznosu smanjenja zakupnine kao i da se radi o potpori male vrijednosti.

Članak 16.

Članak 19. mjera VIII. Poticanje razvoja turizma, u podmjeri Turistička zajednica Grada Novska briše se rečenica »Temeljem financijskog plana, Programa rada i Prijavnice za sufinanciranje programa Udruga iz proračuna Grada za 2015. godinu za ovu aktivnost planirana su sredstva za djelatnost Turističke zajednice«, a dio Planirana sredstva se mijenja i sada glasi:

Sredstva su planirana u Razdjelu 004 - UO za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje.

Program 1019 Poticanje razvoja turizma

Aktivnost A100001 Turistička zajednica Grada

AKTIVNOST	VRIJEDNOST
Turistička zajednica Grada	394.000,00 kn

Članak 17.

U članku 20. stavak 1. u mjeri IX. Priprema projekata za privlačenje izvanproračunskih sredstava briše se pojam »u 2015. godini«, a u dijelu Planirana sredstva mijenja se dio »u Razdjelu 005 - UO za gospodarstvo, poljoprivredu, turizam i fondove EU« i sada glasi »u Razdjelu 004 - UO za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje«.

Članak 18.

Članak 21. mjera X. Promotivne aktivnosti, podmjera Nastupanje na sajmovima, dio »Planirana sredstva« mijenja se i glasi:

Sredstva su planirana u Razdjelu 004 - UO za gospodarstvo, poljoprivredu, komunalni sustav i prostorno uređenje.

Program 1010 Gospodarstvo

AKTIVNOST	VRIJEDNOST
Nastupanje na sajmovima	10.000,00 kn

Članak 19.

Sukladno Izmjenama i dopunama Proračuna Grada Novske za 2018. godinu mijenja se članak 22. te sada glasi:

PLAN FINACIJSKIH STAVKI
za Program poticanja razvoja malog i srednjeg
poduzetništva na području Grada Novska
u 2018. godini

OPIS financijskih stavki	VRIJEDNOST
Izgradnja poduzetničke infrastrukture	6.000.000,00 kn

OPIS financijskih stavki	VRIJEDNOST
Podizanje kvalitete poduzetničke infrastrukture	500.000,00 kn
Subvencija kamatne stope	450.000,00 kn
Poticaji za razvoj malog i srednjeg poduzetništva	1.000.000,00 kn
Zdravstvo - ispitivanje na trihinelu	20.000,00 kn
Poticanje poljoprivrede i ruralnog razvoja	200.000,00 kn
Poticanje razvoja turizma / Turistička zajednica GN	394.000,00 kn
Nastupanje na sajmovima	10.000,00 kn
UKUPNO	8.574.000,00 kn

Članak 20.

Ove izmjene i dopune Programa stupaju na snagu osmi dan nakon objave u »Službenom vjesniku« Grada Novske.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
 GRAD NOVSKA
 GRADSKO VIJEĆE

KLASA: 302-02/18-01/2
 URBROJ: 2176-04-01-18-1
 Novska, 26. ožujka 2018.

Predsjednik Gradskog vijeća
Ivica Vulić, v.r.

S A D R Ź A J

GRAD NOVSKA AKTI GRADSKOG VIJEĆA

11.	Odluka o izmjenama Odluke o osnivanju Centra za razvoj poduzetništva Grada Novske	529
12.	Zaključak o primanju na znanje Informacija o stanju i provođenju socijalne skrbi na području Grada Novske za 2017. godinu	530
13.	Zaključak o primanju na znanje Informacija o stanju kriminaliteta i stanju prometa na području Grada Novske za 2017. godinu	530
14.	Zaključak o primanju na znanje Informacija o nezaposlenosti na području Grada Novske za 2017. godinu	530
15.	Zaključak o usvajanju Polugodišnjeg izvješća o radu gradonačelnika Grada Novske za 2017. godinu	530
16.	Zaključak o usvajanju Izvješća o radu Gradskog vijeća Grada Novske i provođenju Programa rada Gradskog vijeća za 2017. godinu	531
17.	Zaključak o usvajanju Strategije turizma i kulturnog turizma Grada Novske 2017. - 2020. godine	531
	- Strategija turizma i kulturnog turizma Grada Novske 2017. - 2020. godine	532
18.	Izvješće o izvršenju Programa gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture za 2017. godinu	584
19.	Izvješće o izvršenju Programa održavanja objekata i uređaja komunalne infrastrukture za 2017. godinu	587
20.	VII. izmjene i dopune Programa poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva Grada Novske za 2016. - 2020. godinu	588

»Službeni vjesnik« službeno glasilo gradova Čazma, Glina, Hrvatska Kostajnica, Novska i Petrinja, te općina Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Martinska Ves, Sunja i Topusko. Izdavač: Glasila d.o.o., D. Careka 2/1, 44250 Petrinja, tel. (044) 815-138, fax. (044) 815-498, www.glasila.hr, e-mail: glasila@glasila.hr. Glavni i odgovorni urednik: Saša Juić, inf. »Službeni vjesnik« izlazi po potrebi i u nakladi koju određuju gradovi i općine. Svi brojevi »Službenog vjesnika« objavljeni su i na Internetu <http://www.glasila.hr>. Pretplata na »Službeni vjesnik« naručuje se kod izdavača. Tehničko oblikovanje, kompjuterska obrada teksta, korektura i tisak: Glasila d.o.o. Petrinja, www.glasila.hr.